

АФІЦЫЙНА
Барыс ГРЫЗЛОУ – новы старшыня
ПАРЛАМЕНЦКАГА СХОДУ СЛІУЗНАЙ ДЗЯРЖАВЫ
2 стар.

МІЖНАРОДНАЯ ПАНАРАМА
Сяргей МАРТЫНАЎ:
“БЕЛАРУСЬ —
СУР’ЕЗНЫ ПАРТНЁР ДЛЯ ЛЮБОЙ ДЗЯРЖАВЫ...”
5 стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ
ЗАВАРОЖАНЫ СПЕВАМІ ГАРМОНІКАЎ
КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ
8 стар.

СТАСУНКІ
КАМПАЗІТАРЫ Ала БАРЗОВА І
Аляксандр ДЗМІТРЫЕЎ З ЗША
ЛАДЗЯЦЬ МАСТЫ ЎЗАЕМАРАЗУМЕННЯ
11 стар.

**ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ. КАЗАХСТАН, ЛАТВІЯ,
ЛІТВА, РАСІЯ**
12 стар.

СУАЙЧЫННІКІ Ў СВЕЦЕ
Мікал БРЫЛЁЎ ПРАДСТАЎЛЯЎ ІНТАРЭСЫ БЕЛАРУСАЎ
НА АСАМБЛЕІ НАРОДАЎ РАСІІ
13 стар.

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА
“СЕМ ЦУДАЎ СВЕТУ” Анатоля БУТЭВІЧА
16 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

18-25 сакавіка 2004 года, № 12-13 (2882-2883)

Цана 700 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

прэзентацыя

**Нацыянальны
Інтэрнэт-
праект
«Вітае
Беларусь!»**

Рэдакцыяй газеты “Голас Радзімы” (выданне для суайчыннікаў за мяжой, распаўсюджваецца ў 48 краінах) пры падтрымцы заснавальнікаў – Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і Міністэрства замежных спраў Беларусі – створаны дзяржаўны Інтэрнэт-рэсурс, які прызначаны для насычанага прадстаўлення Рэспублікі Беларусь замежнаму Інтэрнэт-карыстальніку ў сацыяльна-культуралагічным ракурсе. Тэхнічная распрацоўка БелТА.

Інтэрнэт-праект “Вітае Беларусь!” прызначаны для наступных катэгорый карыстальнікаў:

- прадстаўнікоў беларускай дыяспары, членаў беларускіх арганізацый замежжа;
- грамадзян Беларусі, якія часова выехалі за мяжу, на вучобу або працу;
- для англамоўных Інтэрнэт-карыстальнікаў.

Галоўная мэта праекта – аб’яднаць дзяржаўную Інтэрнэт-інфармацыю для

www.belarus21.by

беларускай дыяспары.

Праект уключае наступную інфармацыю:

- гатовыя сайты МЗС, БелТА, газеты “Звязда”, Нацыянальнага алімпійскага камітэта, сямі рэгіянаў краіны, плюс спасылкі на сайты ўстаноў, якія маюць статус “Нацыянальны”, і іншыя;
- падрыхтаваныя блокі інфармацыі Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, Беларускага таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом “Радзіма”; Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі; “Дыяспара” – інфармацыя аб ўзаемадзейні дзяржавы і дыяспары; “Для гасцей” – пачатковая інфармацыя для тых, хто сабраўся прыехаць у Беларусь.

Інтэрнэт-праект складаюць:

- застаўка з музычным суправаджэннем і выхадам на тры старонкі: рускамоўны інфацэнтр, беларускамоўны сайт газеты “Голас Радзімы”, англамоўную версію сайта МЗС;
- галоўная старонка “Інфармацыйны цэнтр” – аперацыйная інфармацыя, якая штодзённа абнаўляецца (беларуская дзесятка), і выхад на відэакамеру панарамнага назірання;
- старонка газеты “Голас Радзімы” з фотаальбомам з 15 тэм;
- 21.by – маладзёжная інтэрактыўная старонка.

Праект “Вітае Беларусь!” будзе актыўна развівацца, каб найбольш поўна прадставіць дыяспары і іншым замежным Інтэрнэт-карыстальнікам Беларусі у новым фармаце – фармаце XXI стагоддзя.

зваротная сувязь. латвія

Пішу вам з Латвіі. Сярод маіх продкаў нямала беларусаў, да гэтага часу мае родныя жывуць у вёсцы ў Латгаліі (паўночны ўсход Латвіі, мяжуе з Віцебскай вобласцю Беларусі). Я іх вельмі люблю, кожнае лета езджу туды адпачываць – грыбы, рыбалка і г.д. Хачу зрабіць ім падарунак – аформіць і аплаціць падпіску на беларускамоўную газету. Яны яшчэ помняць сваю мову, глядзяць Беларускае TV, і гэта будзе для іх прыемным сюрпрызам. Да таго ж і назва вашага выдання падыходзіць – “Голас Радзімы”.

Як можна падпісацца ў Латвіі на вашу газету? Як аплаціць падпіску да канца года і паштовую дастаўку газеты і колькі гэта будзе каштаваць? Зараней удзячны Эдгар ДАЎГАВІЕНЦІС.

Ад РЕДАКЦЫІ. Паважаны спадар Даўгавіенціс!
Дзякуем за ўвагу да нашага выдання. Падпіску на газету “Голас Радзімы” можна аплаціць чэкам на прад’яўніка – рэдакцыю газеты “Голас Радзімы”, даслаўшы яго на наш адрас, або паштовым пераводам на наш адрас. Кошт атрымання газеты за год эквівалентны 60 еўра, з сярэдзіны сакавіка 2004 года – 42 еўра.

Неабходна ўказаць дакладны паштовы адрас атрымальніка!
З найлепшымі пажаданнямі рэдакцыя “ГР”.

Увага! Шаноўныя чытачы, у хуткім часе газета “Голас Радзімы” будзе выходзіць раз у месяц (у трэці чацвер) на 32 старонках.

афіцыйна

Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Уладзіміра Пуціна з выбраннем яго Прэзідэнтам Расійскай Федэрацыі

Аляксандр Лукашэнка 15 сакавіка павіншаваў Уладзіміра Пуціна з выбраннем яго Прэзідэнтам Расійскай Федэрацыі. Аб гэтым паведамілі ў прэс-службе кіраўніка беларускай дзяржавы.

“Пераканаўчая перамога сведчыць аб Вашым высокім аўтарытэце і падтрымцы курсу на ўмацаванне расійскай дзяржаўнасці, які Вы праводзіце. У Рэспубліцы Беларусь з Вашым перавыбраннем звязваюць надзеі на дынамічнае развіццё інтэграцыйнага працэсу. Упэўнены, што ўмацаванне беларуска-расійскага саюза адпавядае інтарэсам нашых народаў, ства-

рае надзейную аснову для дастойнага жыцця цяперашняга і будучых пакаленняў”, – гаворыцца ў пасланні.

Кіраўнік беларускай дзяржавы пажадаў Уладзіміру Пуціну здароўя і ажыццяўлення ўсіх пачынанняў на прэзідэнцкай пасадзе, а брацкаму расійскаму народу – міру і працвітання.

БелТА.

кропка на карце

Невялікія гарады і мястэчкі Беларусі ўсяго толькі кропкі на карце. Але давайце наведем іх, зазірнем у іх гісторыю, даведемся пра іх сённяшні дзень, каб разам адчуць значнасць гэтых своеасаблівых цаглянак, з якіх складаецца вобраз нашага роднага дому – незалежнай Беларусі.

Сённяшняя наша падарожжа ў Барысаў – адзін са старэйшых гарадоў Беларусі, якому нядаўна споўнілася 900 гадоў.

БАРЫСАЎ

“Паўстаў Барысаў у сотні гоняў,
Стайць над рэчкай і сніць думы:
Які ён быў, якія сёння
Яму пляюць Бярозы шумы”.

Янка КУПАЛА.

шрутных мікрааўтобусаў, якія замянілі значную частку аўтобусаў на транспарту. Для горада, які раскінуўся на абодвух берагах Бярэзіны амаль на пяцьдзсят квадратных кіламетраў, гэта вельмі зручны спосаб дабрацца ў любы яго куточак хутка і танна.

Галоўная вуліца горада, якая пачынаецца ад вакзала, існуе з самага пачатку будаўніцтва Нова-Барысава. Прамая і шырокая, яна адразу атрымала статус праспекта. Праспект Рэвалюцыі (былы праспект князя Трубяцкага) вядзе да цэнтральнай плошчы з сучаснымі будынкамі, дзе размясціліся Дом сувязі,

Горад сустрэў вясеннім капажом, рэшткамі рыхлага снегу і журчаннем ручаёў уздоўж вуліц. Толькі Бярэзіна як быццам не заўважала вясны, хаваючы сваю прыгажосць пад бела-шэрым ледзяным покрывам. На прывазальнай плошчы – мітусня мар-

— Заканчэнне на 3-й стар.

УВАГА!

Газета “Голас Радзімы” будзе дасылацца толькі тым асобам, хто аплаціць падпіску ЧЭКАМ на прад’яўніка – установа “Рэдакцыя газеты “Голас Радзімы”, ці ПАШТОВЫМ ПЕРАВОДАМ

на адрас:
220005, Рэспубліка Беларусь,
г.Мінск, пр.Ф.Скарыны,
44.

Рэдакцыя газеты “Голас Радзімы”.
Кошт падпіскі: краіны Еўропы – 60 еўра; ЗША, Канада, Аўстралія і іншыя краіны далёкага замежжа – 70 еўра.

актуальна

Прэзідэнт Беларусі пацвердзіў прыхільнасць да курсу на будаўніцтва Саюзнай дзяржавы

На сустрэчы са Старшынёй Дзяржаўнай Думы Федэральнага Сходу Расійскай Федэрацыі Барысам Грызловым кіраўнік дзяржавы падкрэсліў: "Мы прытрымліваемся таго курсу, які ўзялі 10

гадоў таму не толькі на дружбу, але і на будаўніцтва Саюзнай дзяржавы. І мы будзем прытрымлівацца гэтага курсу, не адступаючы ад усіх нашых дамоўленасцей".

"Калі ў Расіі склалася ўражанне, што Беларусь супраць таго курсу, які мы праводзілі разам, што яна збіраецца тармазіць некаторыя працэсы, — не верце гэтым людзям, гэта абсалютна не так", — дадаў

кіраўнік дзяржавы.

Ён адзначыў таксама, што пасля завяршэння палітычных "баталій" у Расіі з'явілася магчымасць удзяліць больш увагі вырашэнню праблем, якія накіпіліся ў саюзным будаўніцтве.

"Што б ні адбывалася ў нашых адносінах, мы можам знайсці выйсце з самых складаных сітуацый", — упэўнены Аляксандр Лукашэнка.

Марыя АГАФОНАВА, БЕЛТА

Барыс ГРЫЗЛОЎ:

"Саюзная дзяржава знаходзіцца на стадыі выпрабавання практыкай"

У МІНСКУ ПРАЙШЛО ПАСЯДЖЭННЕ XXIV СЕСІІ ПАРЛАМЕНЦКАГА СХОДУ САЮЗА БЕЛАРУСІ І РАСІІ

Першую частку пасяджэння занялі арганізацыйна-прававыя пытанні. У прыватнасці, новым Старшынёй Парламенцкага сходу быў абраны Старшыня расійскай Дзяржаўнай Думы Барыс Грызлов. Вылучаючы яго кандыдатуру, Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі Вадзім Папоў ахарактарызаваў яго як вядомага палітыка, кіраўніка ўплывовай партыі "Адзіная Расія".

Сам жа Б. Грызлов пасля стаўнаўчага галасавання па сваёй кандыдатуры адзначыў, што ад эфектыўнасці работы Парламенцкага сходу будзе ў многім залежаць працэс інтэграцыі, а таксама выканання праграмы дзеянняў па рэалізацыі саюзнага дагавора, якая разлічана да 2005 года. Былі таксама абраны і намеснікі старшыні з расійскага боку. Імі сталі намеснік Старшыні Савета Федэрацыі Аляксандр Таршын і намеснік старшыні Дзяржаўнай Думы Вячаслаў Валодзін.

Другім пытаннем пасяджэння стаў разгляд праекта бюджэту Саюзнай дзяржавы на гэты год у першым чытанні. Даходы і расходы бюджэту былі вызначаны ў памеры 2650,1 мільёна расійскіх рублёў. Асноўная частка даходаў — 2462 мільёны рублёў — будзе фарміравацца за кошт адлічэнняў дзяржаў-удзельніц (ўзнос Расіі складае 1600 мільёнаў рублёў, Беларусі — 862 мільёны рублёў). Астатнія 188,1 мільёна рублёў плануецца атрымаць ад паступленняў у выглядзе платы за карыстанне раней прадастаўленымі бюджэтнымі крэдытамі. Расходаўца ж сродкі будуць па наступных накірунках: 16,4 працэнта расходаў прыпаддуць на праграмы вытворчага прызначэння, 10,2 — на ваенна-тэхнічнае супрацоўніцтва, 34,3 — на правахоўную дзейнасць і забеспячэнне бяспекі Саюзнай дзяржавы, 19,3 — на сацыяльную палітыку, ахову здароўя, фізічную культуру, МНС, адукацыю, культуру і СМІ, 5,5 — на ўтрыманне органаў Саюзнай дзяржавы, 13,5 — на субсідзіраванне працэнтных ставак, 0,8 працэнта — Рэзервовы фонд. Да новаўвядзенняў бюджэту можна аднесці механізм выкарыстання рэшткаў бюджэтных

сродкаў мінулых гадоў, што дазволіць прафінасаваць шэраг новых праграм.

У рамках саюзнага бюджэту на новы год таксама павінен паўнацэнна запрацаваць новы механізм бюджэтнай падтрымкі саюзных праграм — субсідзіраванне працэнтных ставак. Гэта, на думку распрацоўшчыкаў праекта бюджэту, павінна дазволіць дзяржаўнаму каму прыцягнуць значныя крэдытныя рэсурсы для рэалізацыі такіх праграм, як "Развіццё дизельнага аўтамабілебудаўніцтва да 2008 года", "Развіццё тэлевізійнай галіны Саюзнай дзяржавы на базе перспектывіўных тэхнічных і тэхналагічных сродкаў" ("Саюзны тэлевізар-2"). Як адзначыў сакаладчык па праекту бюджэту расійскі дэпутат Уладзімір Нікіцін, у бюджэце захоўваецца стабільны пералік праграм, прычым па большасці з іх адбываецца павелічэнне расходаў. У другім жа чытанні праект бюджэту будзе разглядацца на наступнай сесіі Парламенцкага сходу, якая адбудзецца ўжо 25 сакавіка ў Маскве.

Падчас пасяджэння Парламенцкага сходу былі таксама прызнаны паўнамоцтва ўсіх дэпутатаў, якія былі дэлегаваны Федэральным Сходам Расіі. Генадзь Селязнёў, які на працягу сямі гадоў кіраваў Парламенцкім сходам, цяпер збіраецца працаваць у камісіі па інфармацыйнай палітыцы і ўзаемадзейні з грамадскімі аб'яднаннямі. У размове з журналістамі ён адзначыў, што саюзнае будаўніцтва будзе працягвацца, бо гэта неабходна ў сучасных геапалітычных умовах. Пры гэтым ён лічыць, што калі б не было Парламенцкага сходу — не было б і Саюзнай дзяржавы. Ён таксама ўпэўнены, што калі б кіраўніцтва Расіі

падыходзіла да вырашэння пытанняў, як Парламенцкі сход, інтэграцыя працягвалася б больш хуткімі тэмпамі. Цяперашняй асноўнай задачай Г. Селязнёў бачыць дасягненне кампрамісу па Канстытуцыйнаму Акту. Паводле яго слоў, у расійскага Прэзідэнта ёсць некаторыя заўвагі па яго праекту, але пакуль невядома, якія. Г. Селязнёў лічыць, што, магчыма, Уладзімір Пуцін спачатку хоча абмеркаваць іх з беларускім Прэзідэнтам Аляксандрам Лукашэнкам, каб наступіць потым з кансалідаваным рашэннем і спакойна ўнесці яго ў нацыянальны парламенты. Г. Селязнёў выказаў таксама ўпэўненасць, што пасля прэзідэнцкіх выбараў у Расіі кіраўнікі краін павінны сабрацца зноў і абмеркаваць усе пытанні. Паводле слоў жа дзяржсакратара Саюзнай дзяржавы Паўла Барадзіна, такая сустрэча можа адбыцца на пасяджэнні Вышэйшага дзяржсавета прыкладна ў сярэдзіне мая.

Закрываючы сесію, Б. Грызлов адзначыў, што цяпер Саюзная дзяржава знаходзіцца на стадыі выпрабавання практыкай. Таму вельмі важна забяспечыць незваротнасць інтэграцыйных працэсаў. Сам жа Б. Грызлов упэўнены, што Саюзная дзяржаве быць. Роля ж Парламенцкага сходу, як было адзначана ім на выніковай прэсканферэнцыі, заключаецца ў тым, каб прыкласці ўсе намаганні для яе стварэння ў самыя кароткія тэрміны. Пры гэтым даволі аптымістычна Б. Грызлов глядзіць нават на пытанне ўвядзення адзінай валюты з пачатку 2005 года. Паводле яго слоў, гэта "яшчэ жывое пытанне", і цяпер устараняюцца апошнія рознагалосці.

Сяргей КАРАЛЕВІЧ, "Зв".

выставы

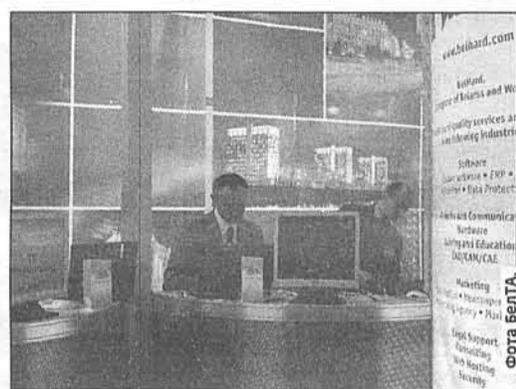
Экспазіцыя Беларусі ў Гановеры — заяўка на рэалізацыю патэнцыяльных магчымасцей

Упершыню 18-24 сакавіка Рэспубліка Беларусь як краіна была прадстаўлена на Міжнароднай спецыялізаванай выставе камп'ютэрнай тэхнікі, перыферыянага абсталявання і сродкаў радыё- і тэлекамунікацый СеВІТ-2004 у Гановеры (ФРГ).

Экспазіцыя Нацыянальнага стэнда Рэспублікі Беларусь складала 170 квадратных метраў. На стэндзе інфармацыя пра вядучыя ІТ-прадпрыемствы Беларусі. На ім прадстаўлены: Камітэт па навуцы і тэхналогіях пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, Фонд інфарматызацыі, РА "Белтэлекам", СТАА "Мабільныя Тэлесістэмы", СП ТАА "Мабільная Лічбавая Сувязь", BelHard Group і іншыя дзяржаўныя і прыватныя прадпрыемствы.

СеВІТ — самая буйная выстава ў галіне інфармацыйных тэхналогій. У гэтым годзе яе ўдзельніцамі стала 91 урадавая дэлегацыя з 50 краін свету. Беларускую дэлегацыю ўзначаліў намеснік прэм'ер-міністра Уладзімір Дражын. У складзе дэлегацыі: Валерый Цапкала — памочнік Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Лілія Ананіч — першы намеснік міністра інфармацыі, Аляксандр Жук — першы намеснік міністра адукацыі, Іван Рак — намеснік міністра сувязі, Міхаіл Маханёк — генеральны дырэктар Нацыянальнага цэнтра інфармацыйных рэсурсаў і тэхналогій Нацыянальнай акадэміі навук Рэспублікі Беларусь, Мікалай Струкаў — першы намеснік генеральнага дырэктар РА "Белтэлекам" і іншыя.

У дзень афіцыйнага адкрыцця выставы, 18 сакавіка, у Нацыянальным прэс-цэнтры адбылася прэс-канферэнцыя, прысвечаная ўдзелу Беларусі ў гэтым мерапрыемстве. Нацыянальны апэратар сувязі РА "Белтэлеком", які прадстаўляе сеткі сувязі Рэспублікі Беларусь як аснову транспартнай і транзітнай сеткі тэлекамунікацый, забяспечыў прамую відэаканферэнцсувязь са стэнда Беларусі ў Гановеры.

На пытанні журналістаў адказвалі члены дэлегацыі. Усе яны канстатавалі, што беларуская экспазіцыя заслужыла высокую ацэнку арганізатараў і да яе праявілі вялікі інтэрас замежныя фірмы і кампаніі. Расказалі аб цырымоні адкрыцця і, у прыватнасці, аб тым, што традыцыйна выставу СеВІТ адкрыў канцлер Германіі Герхард Шродэр, што сведчыць аб яе прэстыжнасці і важнасці.

Як адзначыў Валерый Цапкала, развіццё інфармацыйнай сферы з'яўляецца на сённяшні дзень прыярытэтным для нашай краіны. Выстава ў Гановеры, відавочна, з'явіцца штуршком да павелічэння экспарту прадукцыі і паслуг у галіне інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій, бо цяпер гэты экспарт яшчэ не адпавядае патэнцыяльным магчымасцям Беларусі.

Ужо ў першы дзень на месцы ўстаўлена ўзаемавыгадных кантрактаў. Праяўлена цікавасць да беларускіх праграмных распрацовак.

Удзел у СеВІТ-2004 будзе садазейнічаць спрыяльнаму іміджу беларускай ІКТ-галіны ў цэлым, а таксама распаўсюджванню інфармацыі аб канкурэнтаздольнасці беларускіх прадпрыемстваў, якія працуюць у сферы праграмавання.

Таццяна КУВАРЫНА.

грошы

Спаборнічаюць банкі

На 118 115,7 мільёна рублёў, або на 9,4 працэнта, павялічыліся за люты ўклады насельніцтва ў нацыянальнай валюце ў беларускіх банках. Дэпазіты ў замежнай валюце за гэты перыяд узраслі на 6,1 мільёна долараў ЗША (на 1,1 працэнта). У выніку сёлета за два месяцы ўклады грамадзян павялічыліся ў нацыянальнай валюце на 17,7 працэнта, а ў замежнай — на 2,8 працэнта і ў пачатку сакавіка дасягнулі адпаведна 1 377 858,4 мільёна рублёў і 556,4 мільёна долараў ЗША.

Шмат у чым росту ўкладаў садзейнічала працэнтная палітыка, што праводзіцца Нацыянальным банкам. Яна, як у папярэднія гады, так і сёлета арыентавана ў значнай меры на забеспячэнне абароны зберажэнняў насельніцтва ў нацыянальнай валюце ад абясцэньвання і даступнасці крэдытаў для грамадзян і прадпрыемстваў рэальнага сектара эканомікі. Да таго ж станоўчая дынаміка была дасягнута і за кошт пашырэння асартыменту паслуг, адкрыцця новых відаў укладаў з высокім узроўнем прыбытковасці, павышэння якасці работы крэдытных устаноў.

Як адзначалася на пасяджэнні Праўлення Нацыянальнага банка, сёлета неабходна забяспечыць рост сродкаў фізічных асоб у беларускіх банках не менш як у 1,6 раза. Для гэтага банкам прапанавана прапрацаваць комплексныя праграмы па прыцягненні грашовых сродкаў насельніцтва і пашырэнні спектра рознічных банкаўскіх паслуг на 2004–2005 гады. Акрамя таго, плануецца арганізаваць і правесці агляды-конкурсы на лепшую ўстанову банка па абслугоўванні насельніцтва.

Падрыхтаваў Барыс ЖУКАЎ.

БАРЫСАУ

Пачатак на 1-й стар.

гандлёвы цэнтр, гарадская бібліятэка, Дом бытавых паслуг. Тут і будынак гарадской адміністрацыі, дзе прызначана сустрэча са старшынёй гарадскога выканаўчага камітэта Васілём БУРГУНОМ.

Кіраваць горадам са 150-тысячным насельніцтвам — справа не з лёгкіх, бо прыходзіцца вырашаць самыя разнастайныя пытанні — ад праблем вытворчасці да жыццёвых пытанняў асобных жыхароў. Вось і сустрэча з мэрам адбылася пасля амаль чатырох гадзін прыёму грамадзян, калі было неабходна прымаць рашэнні па праблемах, якія па нейкіх прычынах не былі вырашаны тымі ці іншымі арганізацыямі і кіраўнікамі.

Што ўяўляе сабой сёння Барысаў? Адказаць на гэта пытанне, сказаў Васіль Бургун, можна, толькі падзяліўшы яго на шэраг аспектаў.

Па-першае, Барысаў — буйны прамысловы горад. На яго эканоміку працуе сорак прадпрыемстваў, больш шасцісот суб'ектаў не дзяржаўнай формы ўласнасці. Да гэтага трэба дадаць каля пяці тысяч індыўідуальных прадпрыемстваў.

Так што эканамічная база ў горада досыць моцная. Нягледзячы на складанасці, якія, як і ўся краіна, пераадоўвалі ў час станаўлення Беларусі як незалежнай дзяржавы, мы год за годам метадычна павялічвалі свой вытворчы патэнцыял. Адбылася гэта ў асноўным за кошт новых тэхналогій і поўнага выкарыстання магчымасцей абсталявання. Захаваўшы якасныя паказчыкі, мы экспартуем больш за 75 працэнтаў сваёй прадукцыі. Многія прадпрыемствы Барысава вядомыя і за межамі краіны. Сярод іх заводы "Аўтагідраўзмацняльнік", аўтапрактычнага электраабсталявання, пластмасавых вырабаў, прыборабудавальны завод "Экран". Барысаў выпускае ўпакоўку для харчовай прамысловасці, сінтэтычныя мыючыя сродкі, фарбы, гумаватэхнічныя вырабы, будаўнічыя дэталі і шмат іншага. Адбылося павелічэнне магутнасці завода медыцынскіх прэпаратаў, які сёння выпускае больш за 150 назваў лекаў. Мы змаглі захаваць і традыцыйныя для Барысава вытворчасці. Гэта камбінат прыкладнага мастацтва, адметны сваёй керамікай, ткацтвам, а галоўнае, габеленамі. Барысаўскія габелены ўпрыгожваюць шматлікія інтэр'еры далёка за межамі Беларусі. Адна з апошніх працаў — габелены для Прэзідэнта Узбекістана. Трэба згадаць і высокамастацкі барысаўскі крышталі, традыцыйны вытворчасці якога ідуць з даўніх часоў.

Каб не стаяць на месцы, шукаем шляхі атрымання інвестыцый. Каб іх атрымліваць, мы абавязаны дасягнуць якасці прадукцыі на ўзроўні сусветных стандартаў. Для гэтага выкарыстоўваем крэдытныя лініі банкаў, што дае магчымасць удасканаліваць узровень вытворчасці. Што тычыцца прамых замежных інвестыцый, то іх у асноўным атрымлівае прыват-

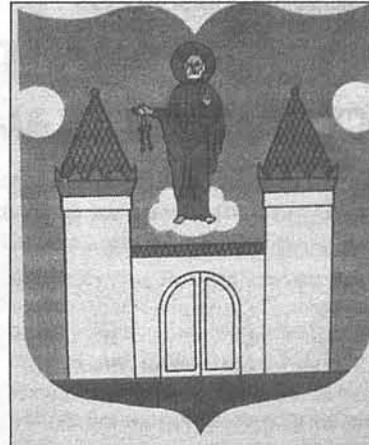
ратных метраў жылля будуюць прадпрыемствы для сваіх супрацоўнікаў, і амаль столькі ж складае індыўідуальнае будаўніцтва.

Сёння ў горадзе 24 тысячы школьнікаў і 8 тысяч дзяцей

дзясяткі медыцынскіх пунктаў на прадпрыемствах. Да шматлікіх спартыўных устаноў толькі што дабавіўся цудоўны басейн пры школе № 20, пабудаваны за кошт гарадскога бюджэту. Практычна гэта два басейны для самых маленькіх і старэйшых школьнікаў. Адбылася і рэканструкцыя гарадскога стадыёна, які сёння атэставаны на правядзенне еўрапейскіх кубкавых спаборніцтваў. У рабоце ўстаноў культуры асноўны напрамак дзейнасці — дзеці і моладзь. З ужо згаданых 24 тысяч школьнікаў 16 тысяч займаюцца ў разнастайных гуртках, студыях, харэаграфічных калектывах. Гарадская бібліятэка — не толькі асяродак ведаў, тут працуе выставачная зала, дзе экспануюцца працы барысаўскіх (і не толькі) мастакоў і народных майстроў.

Барысаў ганарыцца адной з лепшых харэаграфічных школ у

ва, закончыў гутарку Васіль Бургун і прапанаваў пабываць у розных кутках горада, каб адчуць тыя змены, што адбываюцца сёння. Частку таго, што ўбачыў і зафіксаваў сваім фотаапаратам, прапануючы чытачам газеты.

Тэкст і фота **Югена КАЗЮЛІ.**

НА ЗДЫМКАХ: вароты горада — пачатак праспекта Рэвалюцыі; на чыгуначнай станцыі (на 1-й стар.); старшыня гарвыканкама Васіль БУРГУН; цэнтр Нова-Барысава; басейн у СШ № 20; гарадскі Палац культуры; герб Барысава; Свята-Уваскрасенскі сабор (1874 г.); помнік заснавальніку горада князю Барысу; помнік вайне 1812 года «Батарэі».

ны бізнес. Добрым прыкладам такога супрацоўніцтва можа служыць сумеснае беларуска-германскае прадпрыемства "Фрэнбор", якое паспяхова працуе ўжо пятнаццаць гадоў і выпускае апараты так званай штучнай ныркі.

Другі аспект, працягвае Васіль Бургун, сацыяльны. Мы досыць многа будзем жыцця. У бягучым годзе павінны здаць 46 тысяч квадратных метраў. Да 10 тысяч квад-

дашкольнага ўзросту. Гэта будучыня Барысава, і мы клапоцімся аб іх здароўі, адукацыі, выхаванні. Прыяду некалькі лічбаў. У горадзе 17 школ, 3 гімназіі, політэхнічны ліцэй, каля 40 дзіцячых садзікаў, 5 прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, педагагічны і політэхнічны каледжы, медыцынскія вучылішча. На добрым узроўні знаходзіцца медыцынскае абслугоўванне: 3 бальніцы, 7 паліклінік,

Беларусі. Яе выпускнікі — аснова больш 20 харэаграфічных калектываў горада. Ужо некалькі гадоў запар Барысаў запрашае на харэаграфічны фестываль "Барысаўскі прыстанак". Сярод яго ўдзельнікаў госці з Латвіі, Расіі, Украіны, Эстоніі. Выказалі жаданне ўдзельнічаць у фестывалі бягучага года артысты з Грэцыі і Іспаніі.

Вось так выглядае панарама вясняны Барыса-

ГІСТАРЫЧНАЯ ДАВЕДКА.

«...Барыс Усяслававіч полацкі хадзіў на ятвягаў і, перамогшы іх, вярнуўшыся, паставіў горад Барысаў у сваё імя і людзьмі насяліў».

Адбылося гэта ў 1102 годзе, сцвярджае вядомы расійскі гісторык Васіль Тацішчаў у сваёй "Істории Российской". Ёсць меркаванне, што горад быў заснаваны на месцы сённяшняга пасёлка Стара-Барысаў. Тут, на левым беразе Бярэзіны, падняўся дзядзінец, да якога прытулілася паселішча. З цягам часу горад перамясціўся ў сутоку рэк Бярэзіны і Схі. На востраве пабудавалі драўляны замак. Ён меў добрыя па тых часах умацаванні: дубовыя зрубы, напоўненыя камянямі і зямлёй. Над гэтымі збудаваннямі падымаўся высокі тын з бярвёнаў і вежы.

З канца XIII стагоддзя горад аказваецца ў складзе Вялікага княства Літоўскага. Гісторыя сведчыць, што Барысаў і наваколле падпарадкоўваліся князю Вітаўту, які ў 1396 годзе выдаў гораду шэраг прывілей. Пасля смерці Вітаўта горад апынуўся ў цэнтры міжусобных спрэчак паміж братам Вітаўта Жыгімонтам і вялікім князем Свідрыгайлам, у выніку чаго быў разбураны ў 1431 годзе. З цягам часу, аднавіўшыся, стаў цэнтрам староства (1563), якое ў розныя часы належала знакамітым уладарам Казаноўскім, Слушчам, Агінскім, Радзівілаў. У гэты ж час горад набыў магдэбургскае права, але выкарыстоўвалася яно фармальна, бо горад заставаўся ў падпарадкаванні феадалаў.

У 1793 годзе Барысаў увайшоў у склад Расійскай імперыі як павятовае цэнтра. Праз тры гады быў зацверджаны гарадскі герб, які згодна з указам Сената ўяўляў сабой «дзе ваенныя вежы з варотамі паміж імі, якія пастаўлены ў серабрыстым полі, а над імі бачны святы Пётр Апостал, які на воблаку стаіць і ў правай руцэ трымае ключы». А сапраўды самастойным горад становіцца толькі з 1798

года, калі дзяржава выкупіла яго ў Радзівілаў разам з іншымі мястэчкамі.

Новым выпрабаваннем для Барысава была вайна з французамі 1812 года. Горад, што стаяў на шляху з Захаду на Усход, не магло абмінуць французы, якія 30 чэрвеня 1812 года захапілі яго і разрабавалі. Але ж Барысаў і яго наваколле ўвайшлі ў гісторыю як месцы, дзе французская армія была канчаткова разгромлена. І натуральна, што памяць аб тых далёкіх падзеях жыве ў горадзе. На былых рэдутах пад назвай "Батарэі" на высокім беразе над Бярэзінай стаяць гарматы, якія ў лістападзе 1812 года грамлілі напалеонаўскія войскі. На Брылёўскім полі і ў вёсцы Студзёнка помнікі ўшаноўваюць памяць загінуўшых. І назвы вуліц Батарэйная, 1812 года — сведчанні гэтай памяці.

Другая палова XIX стагоддзя стала новым этапам у эканамічным развіцці горада. Ва ўрочышчы Слабодка на Бярэзіне быў пабудаваны порт, які забяспечваў перавозку грузаў да Дняпра і далей на поўдзень. Будаўніцтва чыгункі Масква — Брэст выклікала стварэнне вакол чыгуначнай станцыі пасёлка Нова-Барысаў, які ў 1901 годзе зліўся ў адзіны горад са Стара-Барысавам. З'яўляюцца новыя прадпрыемствы: лесапільны завод, папяровая фабрыка "Папірус", запалкавая фабрыка "Бярэзіна", тытунёвая фабрыка, шкляная гута, якая пазней стала хрустальнай фабрыкай "Барысаў" і шэраг цагельна-ганчарных майстэрняў. Толькі тут, на суднабудавнічых стапелях, будаваліся паравыя судны.

Рэвалюцыя, нямецкая акупацыя 1918 года, белапольская інтэрвенцыя 1919 года, гады індустрыялізацыі, нямецка-фашысцкая трохгадовая акупацыя, вызваленне і аднаўленне горада — вехі, якімі адзначана гісторыя Барысава першай паловы XX стагоддзя...

Сёння Барысаў — адзін з найбольш развітых гарадоў Міншчыны, уключаны ў лік самых адметных гарадоў краіны.

дыпкур'ер

ДЗЯРЖАВА І ДЫЯСПАРА

Сустрэча з суайчыннікамі ў Каліфорніі

Па запрашэнні грамадскай арганізацыі "Цэнтр славянскай дапамогі" адбылася паездка супрацоўніка Пасольства Рэспублікі Беларусь у ЗША ў сталіцу штата Каліфорнія горад Сакраментта.

У ходзе другой штогадовай сустрэчы "Наводзячы масты ў будучыню" прадстаўнікі мясцовых заканадаўчых і выканаўчых органаў улады і кіравання, грамадскіх арганізацый, аб'яднанняў беларускай, украінскай, рускай і армянскай дыяспар, а таксама сродкаў масавай інфармацыі былі праінфармаваны аб сітуацыі ў Рэспубліцы Беларусь, накірунках грамадскага і эканамічнага развіцця краіны і яе знешнеэканамічным патэнцыяле.

12 сакавіка адбылася сустрэча з прадстаўнікамі беларускай дыяспары, у ходзе якой удзельнікі былі знаёмы з падзеямі сацыяльна-палітычнага жыцця ў Белар-

русі, а таксама атрымалі кансультацыі па ўзнятых пытаннях.

У ходзе наведвання Гандлёва-прамысловай палаты штата Каліфорнія амерыканскаму боку перададзены азнаямленчыя матэрыялы наконт экспертных і інвестыцыйных магчымасцей Беларусі, а таксама канкрэтныя знешнегандлёвыя прапановы беларускіх суб'ектаў гаспадарання.

Дасягнуты дамоўленасці аб далейшым пашырэнні ўзаемадзеяння беларускага дыпламатычнага прадстаніўства з адпаведнымі арганізацыямі ў развіцці эканамічных і культурных сувязей паміж Беларуссю і штатам Каліфорнія.

БЯСПЕКА

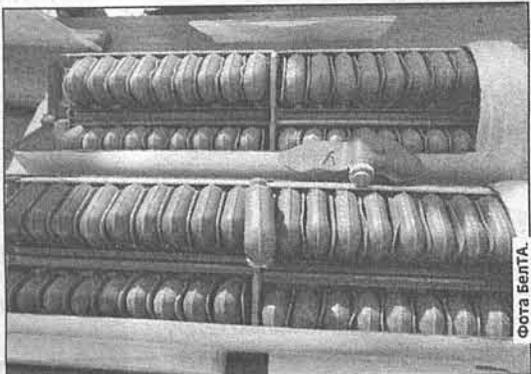
Пачата знішчэнне проціпяхотных мін

Беларусь пачала выконваць Атаўскую канвенцыю аб знішчэнні проціпяхотных мін (ППМ), якая ўступіла ў дзеянне для нашай краіны з 1 сакавіка.

У рэспубліцы захоўваецца больш за 4 мільёны мін, якія ў адпаведнасці з канвенцыяй неабходна знішчыць да 1 сакавіка 2008 года. На палігоне базы інжынерных боепрыпасаў у вёсцы Шчыткавічы Слуцкага раёна былі падарваны 80 першых проціпяхотных мін, якія ўтрымліваюць каля 11 кілаграмаў трацілу.

Гэта акцыя дэманструе адкрытасць беларускіх Узброеных Сіл у пытанні ліквідацыі ППМ і гатоўнасць выконваць Атаўскую канвенцыю. Без дапамогі міжнароднай супольнасці Беларусь не зможа утылізаваць усе свае запасы мін. Перамовы аб фінансавай падтрымцы вядуцца з Арганізацыяй НАТО па тэхнічным забеспячэнні.

У першую чаргу знішчаюцца

ФОТА БЕЛТА

міны тыпу ПМН (проціпяхотныя міны націскага дзеяння), у якіх нетрывалы пластмасавы корпус. Разам з Расіяй, ЗША, Пакістанам, Кітаем, Індыяй і Украінай наша краіна мае найбольшы ў свеце запасы проціпяхотных мін.

З пералічаных краін Беларусь першая не толькі падпісала Атаўскую канвенцыю, але і ратыфікавала яе, здаўшы адпаведныя граматы ў Міжнародны дэпазітарый.

У Іерусаліме адкрыты Фонд Аркадзя Гурава

У Іерусалімскай рускай бібліятэцы адбылося ўрачыстае адкрыццё музычнага кніжнага фонду, перададзенага сям'ёй вядомага кампазітара, выхадца з Беларусі Аркадзя Гурава.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел супрацоўнікі Пасольства Беларусі ў Ізраілі.

А.Гураў як кампазітар сфарміраваўся ў Беларусі. Ім напісаны шэраг сімфоній, шматлікія музычныя творы да фільмаў, спектакляў. Ён быў самым маладым у СССР членам Саюза кампазітараў. У 1990 годзе ён з сям'ёй пераехаў на пастаяннае месца жыхарства ў Ізраіль, дзе стварыў шмат музычных шэдэўраў, скарыстаных камернымі аркестрамі, тэатрамі, на тэлебачанні і радыё.

А.Гураў загінуў 25 лютага 2002 года ў час тэрарыстычнага акта.

СТАСУНКІ

Даследаванні

для рэстаўрацыі ў Нясвіжы Спецыялісты беларускага праектнага прадыямства "Праектрэстаўрацыя" Святлана Адамовіч і Уладзімір Пярвышын правялі ў Варшаве гісторыка-архіўныя і бібліяграфічныя даследаванні, звязаныя з распрацоўкай праекта рэстаўрацыі Палацава-паркавага комплексу ў Нясвіжы.

Беларускіх спецыялістаў цікавілі матэрыялы, якія знаходзіліся ў Цэнтральным архіве старажытных актаў, Архіве новых актаў, Архіве механічнай дакументацыі, Нацыянальным музеі, Нацыянальнай бібліятэцы, Бібліятэцы Варшаўскага ўніверсітэта і іншых установах Варшавы.

Варта адзначыць добразычлівыя адносіны і дапамогу з боку супрацоўнікаў польскіх архіваў, устаноў культуры, даследчыкаў Нясвіжа, вучоных і рэстаўратараў у выяўленні і вырабе копій дакументаў і іканаграфічных матэрыялаў.

Асноўныя задачы форуму — абагульненне і сістэматызацыя назапашанай інфармацыі аб наступствах чарнобыльскай аварыі, а таксама распрацоўка адзіных падыходаў да ацэнкі наступстваў.

У рабоце форуму ўдзельнічаюць як Беларусь, Украіна і Расія, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС, так і міжнародныя арганізацыі (МАГАТЭ, ВОЗ, ФАО, ПРААН, ЮНЕП, НКДАР, ОЭСР). Форум заклікае даць навукова-абгрунтаваную ацэнку маштабаў наступстваў катастрофы, прапрацаваць прагноз тэндэнцый далейшага развіцця сітуацыі і рэкамендацыі па змякчэнні медыцынскіх і экалагічных наступстваў аварыі. Мяркуецца, што асноўныя высновы работы Форуму, прагнозы і рэкамендацыі, а таксама спецыяльныя праграмы па ўдасканаленні аховы здароўя ў вышэйпералічаных дзяржавах будуць прадстаўлены ўвазе сусветнай грамадскасці на адкрытай міжнароднай канферэнцыі па Чарнобылю ў 2004-2005 гадах.

Падрыхтаваў Барыс ЖУКАЎ.

шматгалоссе

Гляджу на раніцу, на дзень...

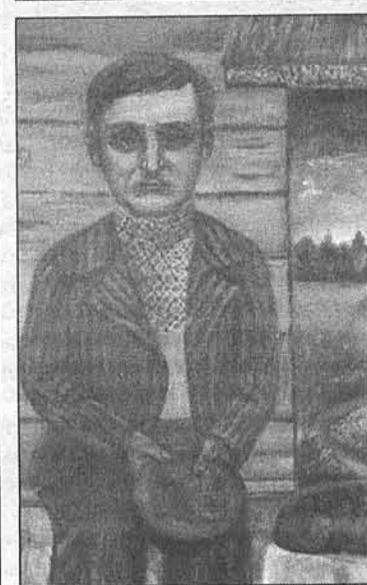
"Голас Радзімы" ў нумары 6-7 паведамаляў, што ў мястэчку Астравец пачаліся Дні літоўскай культуры, якія потым пройдуць у гарадах і мястэчках Беларусі. Стрыжнем гэтага свята з'яўляецца мастацкая выстава Бірутэ Куцкайтэ, урадженкі астравецкай зямлі.

Усе карціны Бірутэ — гімн міламу яе сэрцу краю, дзе прайшлі першыя гады яе жыцця: масток праз Ашмянку, Гервяцкі касцёл святой Тройцы, родная хата, партрэтныя вясцоўцаў. А найбольш на карцінах — катой. Лятаючы кот, кот са званочкамі, кот у рабінавых пацерках, кот са стракозамі... Сама назва выставы "Лятаючы кот" можа падацца дзіўнай. Але сястра Бірутэ — Ніэле, прадзюсер выставы, распавяла казку, якую ў дзяцінстве дзяўчынкам расказваў бацька, — пра ката, якога гаспадары вывезлі з краю, дзе ён жыў, у іншы. Кот вельмі сумаваў па радзіме, а па начах сніў каляровыя сны, як ён ляціць назад, у свой край. "І вось мы тут", — кажа Ніэле.

А пра сябе Бірутэ Куцкайтэ апавядае наступнае: "Нарадзілася 6 мая 1939 года ў гервяцкім краі, вёсцы Кністужкі. Маіх карцін вокны — вокны бацькоўскай хаты. Праз іх гляджу на раніцу, дзень, вечар, ноч Радзімы... Тут мой Парыж і мая Італія.

Люблю прыроду і ўсіх жывых істот. З самага дзяцінства ўдзячная маме за тое, што дазваляла трымаць у хаце жывёл.

Мне дарагая Радзіма, літоўская вёска на беларускай зямлі. Малюю, што было ў мінулым, што засталася цяпер. У вёсцы

толькі нарадзілася, а жыццё прайшло ў Вільні. Маляваць нідзе не вучылася. Пэндзаль узяла ў рукі ў 1987 годзе ў сястры Ніэле ў садзе, дзе раслі найпрыгажэйшыя кветкі ў свеце. Карціны былі экспанаваны ў Літве і на замежных выставах, выставах-конкурсах. У 1997 годзе ў Чыкага (ЗША) былі выданыя мае чатыры тэтарскія паштоўкі. Нямаю карцін знаходзяцца ў зборах прыхільнікаў майго мастацтва ў Літве і за мяжой. Гэтая персанальная выстава — адзінаццатая".

11 сакавіка, у Дзень незалежнасці Рэспублікі Літвы, "Лятаючы кот" Бірутэ Куцкайтэ апынуўся ў Мінску. Паглядзець на яго ў бібліятэку № 2 прыйшлі сябры літоўскай супольнасці ў беларускай сталіцы, дыпламаты, дзеячы культуры. На адкрыцці выставы цёплыя словы пра мастацкую гаварылі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Літвы ў Беларусі Іонас Паслаўскас, намеснік старшыні Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Ламека, дырэктар бібліятэкі Тамара Неразовіч, старшыня Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання "Беларуская абшчына літоўцаў" Віргінія Тарнаўскайтэ. Выступілі хор "Гервячай" з Вільнюса і самадзейныя артысты з вёскі Рымдзюны Астравецкага раёна.

З Мінска выстава накіруецца ў Гродна, а адтуль — у памежныя Ашмянны і Смаргонь. А закрыццё яе адбудзецца 7 мая ў Астраўцы. Кола Дзён літоўскай культуры замкнецца.

НА ЗДЫМКАХ: Бірутэ КУЦКАЙТЭ; карціны "Кот мары", "Старыя Юозас і Разалія".

Уладзімір БУБЛЕВІЧ,

старшыня грамадскага аб'яднання "Гервяцкая суполка літоўцаў".

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

Другая ўстаноўчая нарада Форуму па Чарнобылю

У штаб-кватэры Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі (МАГАТЭ) у Вене адбылося другое ўстаноўчае пасяджэнне ў рамках міжнароднага навуковага Форуму па Чарнобылю.

Асноўная мэта нарады — падвядзенне папярэдніх вынікаў работы форуму, разгляд дакладаў трох дзяржаў, якія пацярпелі ад Чарнобыля, аб экалагічнай і медыцынскай сітуацыі ў забруджаных рэгіёнах. Акрамя таго, разгледжаны графік правядзення будучых мерапрыемстваў адкрытай міжнароднай канферэнцыі, на якой будуць прадстаўлены навуковыя вынікі форуму і рэкамендацыі па пераадоленні наступстваў чарнобыльскай катастрофы.

У пасяджэнні прымала ўдзел прадстаўнічыя беларуская дэлегацыя, у састаў якой увайшлі міністр аховы здароўя Людміла Пастаялка, старшыня Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на ЧАЭС пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Цалко, намеснік міністра замежных спраў Аляксандр Сычоў, пастаянны прадстаўнік Рэспублікі Беларусь

пры міжнародных арганізацыях у Вене Віктар Гайсенак і іншыя.

Рэспубліка Беларусь надае вялікае значэнне паспяховаму заканчэнню работы міжнароднага навуковага Форуму па Чарнобылю, скліканага па ініцыятыве Генеральнага дырэктара МАГАТЭ Махамеда Эль-Барадэя ў лютым 2003 года. Наша краіна прымае актыўны ўдзел у пасяджэннях экспертных груп і прадастаўляе інфармацыю, неабходную для паспяховага заканчэння яго работы.

Даведка. Ініцыятыва Генеральнага дырэктара МАГАТЭ Махамеда Эль-Барадэя, прапанаваная ў жніўні 2001 года, была падтрымана краінамі — членамі гэтай арганізацыі і атрымала арганізацыйнае афармленне 3-5 лютага 2003 года, калі адбылося першае ўстаноўчае пасяджэнне міжнароднага навуковага Форуму па Чарнобылю.

Сяргей МАРТЫНАЎ:

“Беларусь – сур’ёзны партнёр для любой дзяржавы...”

На Беларускім радыё адбылася “прамая лінія”, падчас якой на пытанні слухачоў адказваў міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь Сяргей Мартынаў

– Які на сёння міжнародны статус Беларусі і якія асноўныя падыходы МЗС да ўмацавання міжнародных пазіцый нашай дзяржавы?

– Пытанне, сапраўды, важнае, бо для вызначэння вектараў, параметраў знешняй палітыкі неабходна ўяўляць, хто мы. З пункту гледжання Міністэрства замежных спраў, Беларусь — гэта немалых памераў краіна, размешчаная стратэгічна ў цэнтры Еўропы на скрыжаванні многіх шляхоў. Краіна з высокаразвітым эканамічным, навукова-тэхналагічным і абаронным патэнцыялам, а таксама з каласальнымі чалавечымі рэсурсамі ў сэнсе адукаванасці і кваліфікацыі людзей.

Калі мы паглядзім па суме гэтых параметраў, то Беларусь — сур’ёзны партнёр для любой дзяржавы і саюзаў. Акрамя таго, варта падкрэсліць, што міжнародная роля Беларусі выразна акрэсліваецца нашым укладам у міжнародную рэгіянальную і глабальную бяспеку. Вядомы і відэавочны наш уклад у ядзернае раззбраенне, звычайнае раззбраенне, а таксама ў развіццё добрых адносін, адсутнасць тэрытарыяльных прэтэнзій, спрэчак з суседзямі. Гаворачы прафесійна, мы называем гэта наступным чынам: Беларусь — нэта-пастаўшчык бяспекі ў нашым рэгіёне, і гэта прынцыпова важна.

Калі мы гаворым пра эканамічны аспект, то Беларусь — адна з вядучых краін сярод дзяржаў — удзельніц СНД па ступені адкрытасці эканомікі. Гэта вядомы паказчык, які вызначаецца суадносінамі аб’ёму знешняга гандлю і валавога ўнутранага прадукту. Па гэтым паказчыку Беларусь уваходзіць у першую дзесятку еўрапейскіх дзяржаў.

Усю сістэму знешніх сувязей мы, вядома, будзем з улікам экспартнай арыентацыі беларускай эканомікі. Мы экспартуем 90 працэнтаў вырабленых трактароў, аўтамабіляў, 70 працэнтаў станкоў, халадзільнікаў, маразільнікаў. Па шэрагу відаў прадукцыі маем ядрэнныя пазіцыі на сусветным рынку: 3 працэнты сусветнага рынку трактароў, 15 працэнтаў сусветнага рынку вялікагрузных самазвалаў належыць Беларусі. У нас магутныя пазіцыі ў такіх высокатэхналагічных галінах, як вытворчасць інтэгральных схем і г.д.

– Сяргей Мікалаевіч, другі важны момант, які хвалюе нашых слухачоў, — гэта беларуска-расійскія адносіны. Ці не маглі б вы пракаменціраваць стан і перспектывы супрацоўніцтва з Расійскай Федэрацыяй з улікам таго, што там сфарміраваны новы ўрад?

– Наконт адносін з Расійскай Федэрацыяй варта падкрэсліць, што нашы адносіны носяць стратэгічны, прынцыповы характар і маюць асобую каштоўнасць для

развіцця нашай дзяржавы.

Бясспрэчна, па меры развіцця адносін і ўзыходжання да іх больш складаных форм узнікаюць аб’ектыўныя праблемы спалучэння нашых пазіцый па тых ці іншых пытаннях. Адлюстраваннем такіх праблем была нядаўняя сітуацыя ў газаво-энергетычнай галіне. Пра ўсё гэта слухачы добра інфармаваны. Тым не менш, важна разумець, што аснова падобных адносін — узаемная зацікаўленасць дзяржаў у сур’ёзнай інтэграцыі. Гэтага ніхто не адмяняў, ды і не можа адмяняць, бо гэта аб’ектыўнасць, зыходзячы з якой, мы і працуем.

У адносінах узаемадзеяння з калегамі з расійскага Міністэрства замежных спраў хачу сказаць, што ажыццяўляецца вельмі цеснае і сістэмнае ўзаемадзеянне на пастаяннай аснове.

У нас існуе ўжо адпрацаваная, добра дзеючая практыка двухгадовых праграм узгодненых дзеянняў, якія мы падпісваем са сваімі калегамі. Такая праграма была падпісана на нядаўнім сумесным пасяджэнні калегій двух міністэрстваў замежных спраў у Мінску. У рамках праграмы праводзім штогод каля трыццаці раундаў кансультацый па рознай праблематыцы, абмяркоўваем, узгадняем, каардынуем пазіцыі паміж сабой.

Вынік такой каардынацыі можна адлюстраваць у лічбах. Па выніках 2003 года тавараабарот паміж Беларуссю і Расіяй склаў больш за 12 мільярдаў долараў ЗША. Гэта самы высокі паказчык за апошнія 11 гадоў. На Расію прыпадае практычна палова нашага экспарту. Беларусь таксама з’яўляецца важным для Расіі партнёрам. Магчыма, не ўсе ведаюць, што для Расіі мы — гандлёва-эканамічны партнёр нумар два пасля Германіі.

Што тычыцца новага міністра замежных спраў Расіі Сяргея Лаўрова, то мы ведаем аднаго гадоў дваццаць, калі не дваццаць пяць. Працавалі разам у міжнародных арганізацыях, у камандах былога Саюза. Рэгулярна сустракаемся на розных міжнародных мерапрыемствах, таму я быў рады пачуць пра тае назначэнне.

– Важнае і наступнае пытанне, якое таксама цікавіць нашых слухачоў. Як ідзе супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь у рамках рэгіянальных аб’яднанняў, створаных на постсаветскай прасторы? Як вядома, усе рэспублікі былога Саюза, а цяпер незалежныя дзяржавы, аб’яднаныя ў рамках СНД, — таксама нашы партнёры, даўнія і стратэгічныя.

– Хацеў бы падкрэсліць наступнае: з нашага пункту гледжання, Садружнасць Незалежных Дзяржаў забяспечвае даволі добры ўзровень галіновага супрацоўніцтва паміж нашымі дзяржавамі, а таксама супрацоўні-

тва ў антытэрарыстычнай і антыкрымінальнай дзейнасці, кантакты па ваеннай лініі, напрыклад, у аб’яднанай сістэме СПА.

Нашым інтарэсам, у першую чаргу, адпавядае рэалізацыя праектаў у сферы транспарту, энергетыкі, камунікацый — гэта відавочна з улікам нашай геаграфіі і эканомікі.

У рамках СНД ажыццяўляецца пашырэнне традыцыйных рынкаў збыту прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў і крыніц забеспячэння нашай эканомікі паліўна-энергетычнымі і іншымі рэсурсамі.

Не варта забываць, што Мінск — сталіца СНД, і нашы намаганні ў гэтай арганізацыі накіраваны на тое, каб сталіца была не толькі de jure, але і de facto.

Еўразійская эканамічная супольнасць, якая аб’ядноўвае ўжо меншую колькасць дзяржаў, — больш перадавая па мэтах форма інтэграцыі. Аб’ём знешнегандлёвых аперацый Беларусі з дзяржавамі ЕўразЭС складае 93 працэнты ад агульнага аб’ёму нашага тавараабароту з краінамі СНД. Гэта сведчыць аб тым, што нашы галоўныя партнёры па СНД практычна ўсе знаходзяцца ў гэтай арганізацыі, і, дзякуючы эканамічнаму ўзаемадзеянню гэтай арганізацыі ў рэжыме свабоднага гандлю з-за зняцця абмежаванняў, нашы тавары становяцца адпаведна больш канкурэнтаздольнымі ў гэтых краінах у параўнанні з таварамі трэціх дзяржаў. Цяпер у рамках ЕўразЭС мы імкнемся пераходзіць да працоўкі і рэалізацыі не толькі гандлёвых спраў, але і сумесных інвестыцыйных праектаў і праграм. Гэта новая ступень.

Параўнальна новая сістэма — Адзіная эканамічная прастора, якая аб’ядноўвае чатыры дзяржавы: Беларусь, Расію, Украіну і Казахстан. На першым этапе ў рамках гэтай арганізацыі мы разлічваем стварыць зону свабоднага гандлю, што забяспечыць доступ нашых тавараў на пераважных умовах, у тым ліку і на ўкраінскі рынак, дзе ў нас да гэтай пары былі некаторыя праблемы, якія мы разам з украінскімі калегамі параўнальна паспяхова вырашаем.

У будучыні нас цікавяць перспектывыя механізмы эканамічнага ўзаемадзеяння ў рамках Адзінай эканамічнай прасторы. Прыкладу такія прыклады, як уніфікацыя падатковай палітыкі, якая дазволіць знізіць падатковую нагрузку на нашы прадпрыемствы і, адпаведна, павялічыць канкурэнтаздольнасць тавараў на гэтых рынках і г.д.

Такім чынам, арганізацыя, магчыма, з’яўляецца правобразам адной з найбольш эфектыўных форм.

І, натуральна, застаецца так званая двойка — Саюз Беларусі і Расіі — найбольш перадавая па ступені інтэграцыі і рэальных да-

сягненнях форма арганізацыі на постсаветскай прасторы.

– Беларусь прыводзіць шматвектарную знешнюю палітыку, і, як вядома, еўрапейскі вектар таксама з’яўляецца адным з прыярытэтных. На якіх прынцыпах развіваюцца адносіны з Захадам?

– Галоўны

прынцып у нашых адносінах і з Захадам, і з Усходам вельмі відэавочны: гэта прынцып раўнапраўнага і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва, мы няўхільна прытрымліваемся яго на ўсіх вектарах.

Калі мы гаворым пра Еўропу, то заўсёды зыходзім з таго, што з’яўляемся не толькі геаграфічнай часткай, прычым важнай часткай Еўропы. Беларусь — важная частка Еўропы і ў сэнсавых, зместавых адносінах.

Без удзелу Беларусі немагчыма вырашаць пытанні, звязаныя з забеспячэннем стабільнасці і бяспекі на нашым кантыненте, надзейнасці транзіту энерганосьбітаў і тавараў у Еўропу, устойлівасці экалагічнай раўнавагі ў рэгіёне і прадухілення трансгранічнай злачыннасці, патоку незаконных мігрантаў і г.д.

Цяпер на еўрапейскай прасторы ідуць вельмі важныя працэсы, наступствы якіх будуць адчувацца на працягу многіх, калі не дзесяткаў, гадоў.

Мы ведаем аб пашырэнні НАТО і аб тым, што з 1 мая павінна адбыцца пашырэнне Еўрапейскага саюза. Гэта фактар, які, бясспрэчна, будзе ўздзейнічаць на нас і на нашу эканоміку. З улікам гэтага мы прыкладваем усе намаганні, каб максімальна скарыстаць пазітыўныя бакі гэтага працэсу і, з другога боку, паспрабаваць звесці да мінімуму негатыўныя моманты, якія будуць таксама прысутнічаць.

У сувязі з гэтым мы вядзем неабходныя перамовы з Еўрапейскім саюзам. 10 сакавіка адзін з маіх намеснікаў выехаў у Брусель для правядзення чарговага раунда такіх перамоў. І тут для нас даволі цікавая канцэпцыя “суседскага” супрацоўніцтва ЕС, якую Еўрапейскі саюз распрацоўвае цяпер для прымянення ў адносінах з суседзямі, перш за ўсё, маючы на ўвазе такія краіны, як Беларусь, Малдова і Украіна.

Наогул, гаворачы пра адносіны з Еўрасаюзам, хачу сказаць, што галоўным кампанентам іх з’яўляюцца гандлёва-эканамічныя адносіны. Па-за межамі СНД еўрапейскі рэгіён з’яўляецца галоўным гандлёвым партнёрам Беларусі. І справы ў нас тут ідуць параўнальна нядрэнна. Экспарт у еўрапейскія краіны ў мінулым годзе нам удалося павялічыць на 32 працэнты, агульны тавараа-

барот склаў больш за 6 мільярдаў долараў ЗША. Прычым у Беларусі становіцца сальда, якое мы нарошчваем, і сёлета яно склала ўжо 1 мільярд долараў США.

Вядома, акрамя пашырэння гандлёва-эканамічных сувязей, мы і нашы партнёры зацікаўлены ў аб’яднанні намаганняў у нарошчванні барацьбы з новымі пагрозамі, такімі, як трансгранічная злачыннасць, нелегальны транзіт зброі, наркатыкаў, абарона граніц, забеспячэнне бяспекі камунікацый і г.д. У нас ёсць прапановы для нашых еўрапейскіх калег.

Размова аб Еўропе была б няпоўнай без згадвання АБСЕ. Гэта адзіная агульнаеўрапейская арганізацыя, у якую ўваходзяць усе еўрапейскія дзяржавы, у тым ліку і Беларусь. У яе рамках мы вядзем актыўную работу, але пакуль не ўсё нас задавальняе. Лічым, што неабходны большы баланс паміж эканамічным і, скажам, экалагічным накірункамі, а таксама захаванне большага геаграфічнага балансу паміж Усходам і Захадам Еўропы.

Пэўны прагрэс, у тым ліку дзякуючы нашым намаганням, у гэтым напрамку ёсць. На мінулай сустрэчы міністраў замежных спраў дзяржаў — членаў АБСЕ ў Маастрыхце ў Галандыі ў снежні мінулага года быў прыняты падрыхтаваны ў выніку доўгіх перамоў дакумент пад назвай “Стратэгія АБСЕ ў сферы эканамічнага і экалагічнага вымярэння”. Рэспубліка Беларусь — старшыня, і наша старшынства закончылася паспяховай распрацоўкай і прыняццем дакумента, які ўжо арыентуе АБСЕ на прынцыпова новы ўзровень увагі да эканамічных і экалагічных пытанняў.

У прыватнасці, мы настойваем, каб АБСЕ адыгрывала ролю ў тым, каб інтэграцыя, якая адбываецца на прасторы Еўропы, улічвала інтарэсы ўсіх дзяржаў. Напрыклад, калі інтэгрыруецца і пашыраецца Еўрапейскі саюз, то павінны ўлічвацца інтарэсы суседзяў, развіваюцца інтэграцыйныя працэсы на прасторы СНД — таксама павінны ўлічвацца інтарэсы суседзяў, і АБСЕ магла б паўплываць на гэты працэс.

Фота Генадзя СЯМЁНАВА, БелТА.
Даецца ў скарачэнні.
З поўным тэкстам гутаркі можна азнаёміцца на сайце МЗС www.mfa.gov.by ці belarus21.by

Сакрэты Аляксандры Снегінай, якая зведала смак поспеху

Аляксандра Снегіна – сучасная 27-гадовая жанчына, якая ведае, што такое праца і поспех. Яе можна назваць зоркай тэлебачання і радыё, але ёй не падабаецца гэтае слова. Сёння яна вядучая штудыйнай тэлепраграмы “Справы сямейныя” на тэлеканале “Лад”, а таксама інфармацыйных праграм на FM-станцыях “Рускае радыё” і радыё “Roks”. Некалькі гадоў на канале сталічнага тэлебачання па буднях выходзіла ў эфір з праграмай “Тэхналогія”, якая раскажвала пра камп’ютэрныя навіны.

– Як дзяўчына са свету камп’ютэраў трапіла на “Справы сямейныя”?

– Мяне запрасілі на праграму ў якасці вядучай. Яна мяне зацікавіла, бо мяне заўсёды прыцягвае нешта новае. Пра праграму “Тэхналогія” ўспамінаю з задавальненнем. Задума была з’яднаць быццам бы несумяшчальныя паняцці – дзяўчыну і тэхніку ў выяве Інтэрнэта, камп’ютэрных тэхналогій. Большасць гледачоў – мужчыны. Такім чынам, была свая інтрыга. Каб раскажваць пра камп’ютэрныя тэхналогіі, трэба ў іх разбірацца. Працавала я без суфлёра і тэлэтэкста. Часам прыходзілася ўнікаць у паняцці, якія ведаюць толькі вузкія спецыялісты, каб разумець, пра што гаворыш. Але тры гады размаўляць пра адно і тое ж – больш чым дастаткова. І я з радасцю ўзялася весці сямейную праграму.

– Раскажыце падрабязней пра яе ідэю.

– “Справы сямейныя” выходзіць у эфір вечарам, калі ўся сям’я збіраецца дома. Не хацелася б у гэты час раскажваць людзям пра занадта сур’ёзныя праблемы. Мы шукаем нейкі пазітыў у жыцці. Бытавыя, жыццёвыя, псіхалагічныя і медыцынскія пытанні. Кожны дзень у жывым эфіры – госць.

Прымаюцца тэлефанаванні. Каб не было нейкай аднастайнасці, запрашаем людзей самых розных прафесій, якія дасягнулі поспеху ў жыцці.

– І людзі ахвотна ідуць на такія размовы?

– Як правіла, большасць тых, хто нечага дасягнуў у жыцці, маюць добры сямейны тыл і з задавальненнем раскажваюць нам пра свае і дасягненні дзяцей.

– Калі казаць пра вас, то і вы маглі б падзяліцца сакрэтам поспеху ў кар’еры...

– Удача, галава на плячах і здольнасць апынуцца ў патрэбным месцы ў неабходны момант. І гэта пра мяне. Канешне, неабходна мэтанакіраванасць, працавітасць. А яшчэ я маю анёла-ахоўніка.

Вядома, напачатку даводзілася на тым жа радыё працаваць літаральна за капейкі, здымаць пакойчык і часам думаць, ці магу сёння дазволіць сабе вячэру. Ніхто проста так нічога мне не даваў. І лёгка нідзе не было, бо калі пачынаеш працаваць, выкладваешся поўнасьцю.

Некалькі работ сумяшчаць няпроста. Але яны блізкія па характару. Калі б я, як большасць людзей, мела 2 выхадныя, я б сумавала ў гэтыя дні.

Абаяльнасць, дасведчанасць і добразычлівасць – якасці вядучай Аляксандры Снегінай. Падчас размовы з ёю высветлілася, што імя гэтае – псеўданім. Але за гады працы стала ёй дарагім і сапраўды другім “я”. Нават любімы мужчына называе яе Сашай. Скончыла ўніверсітэт культуры па спецыяльнасці тэатральная рэжысура, дзе шмат чаму навучылася. Але пра інтуіцыю ў працы не забывае, бо менавіта яна падказвае, як рабіць трэба, а як не. Прапануем размову з Аляксандрай Снегінай.

– Але неяк вы ўсё ж такі адпачываеце?

– Мне падабаецца рабіць гэта актыўна. Маеш вольны тыдзень, едзеш куды-небудзь катацца на лыжах і пра ўсё забываеш. Летам я таксама шукаю нейкай дынамікі ў адпачынку. Нядаўна ўдалося спусціцца па горнай рэчцы. Уявіце сабе: 14 кіламетраў спуску на надзіманых лодках!

Мне падабаецца насычанасць майго жыцця. І мой настрой хутчэй псуецца, калі даводзіцца сядзець дома і мыць посуд. Нешта па хатняй гаспадарцы я, канешне, раблю. Але дзякуй Богу, што мой каханы разумее і маю занятасць, і важнасць работы ў маім жыцці.

– Мне здаецца, што вы вельмі самастойная, ці не так?

– Так. Вельмі карысна, калі дзецям з нейкага перыяду даюць магчымасць быць самастойнымі і самім вырашаць праблемы. Такі жыццёвы вопыт мне даў шмат. Я навучылася адказваць за сябе. Мне здаецца, што ў наш час самому можна пракласці сабе дарогу, ставіць перад сабой мэту і дасягаць яе без пратэкцыі. Хачу пажадаць адчуць смак поспеху ўсім.

Алена СПАСЮК.

падрабязнасці

Кранальныя шэдэўры Белвідэацэнтра

НАШ КАРЭСПАНДЭНТ РЭГІНА ГАМЗОВІЧ ГУТАРЫЦЬ З ДЫРЭКТАРАМ БВЦ ІВАНАМ КОЛБАМ.

– Сёлета відэацэнтру спаўняецца 15 гадоў – гэта значны этап, і вы, як кіраўнік, безумоўна, абдумваеце, як развіваць далей вытворчасць беларускага дакументальнага кіно, адлюстроўваць асаблівасці часу...

– Мы займаемся цікавай і значнай для дзяржавы справай. Ганарымся, што на нашу прадукцыю ёсць попыт, што яна высокая ацэньваецца. За ўвесь час існавання створана больш за 400 відэафільмаў, атрымана звыш 60 дыпламаў і ўзнагарод на розных кіна- і тэлефорумах. У 2003 годзе было больш за 200 паказаў на беларускіх каналах і 19 – на расійскім канале “Культура”.

Тэматыка фільмаў вельмі разнастайная. Напрыклад, гледачы Англіі, Францыі былі зачараваны нашай беларускай прыродай і тым, як зняты жывёльны свет. Яны адзначаюць вялікую цеплыню, натуральнасць і дыктоўнасць нашых фільмаў.

– Вы маеце на ўвазе фільмы рэжысёра Ігара Бышнёва, якія ён стварае сумесна з аператарам Паўлам Зубрыцкім і гукааператарам Сяргеем Шункевічам?

– Так. Іх фільмы на прыродаахоўную тэматыку маюць высокі рэйтынг, у першую чаргу, на постсавецкай прасторы. Гэта неаднойчы адзначаў і вядомы расійскі тэлежурналіст Мікалай Драздоў у тэлеперадачы “У свеце жывёл”. Гэтыя тэледакументалісты прывозяць шмат грамад, дыпламаў з міжнародных фестываляў. Напрыклад, у 2003 годзе ў Ханты-Мансійску ў Расіі ў міжнародным фестывалі “Уратаваць і захаваць” бралі ўдзел звыш 80 вытворцаў дакументальных стужак на гэту тэматыку, было прадстаўлена больш як 120 фільмаў, але менавіта беларусы атрымалі Гран-пры. У Санкт-Пецярбург наш фільм быў адзначаны як лепшы сярод фільмаў для дзяцей і юнацтва. У Брэсце на нацыянальным кінафестывалі ў 2003 годзе – таксама Гран-пры атрымаў фільм Ігара Бышнёва. Гэтак жа было ў Венгрыі, Францыі... У Італіі ў фестывалі “Прырода планеты” бралі ўдзел супердзяржавы, якія ўмеюць рабіць дакументальнае кіно: ЗША, Расія, Індыя, Англія, Аўстрыя, Аўстралія, афрыканскія краіны з іх экзатычнай прыродай, а мы занялі 5-е месца. Можна ганарыцца, што ў Беларускім відэацэнтры з’явілася цікавая творчая група такога высокага ўзроўню.

...Мы доўга гутарылі з Іванам Колбам пра тую выхаваўчую ролю, якую адыгрываюць фільмы

Ігара Бышнёва, пра серыю “Чырвоная кніга Беларусі” на Беларускай тэлебачанні, пра тое, як важна захаваць унікальную прыроду Беларусі з яе балотамі, лясамі, пра іншыя сацыяльныя ролікі. У 2001–2002 гадах па заказе тэлерадыёаб’яднання “Саюз” быў створаны цыкл з 24 фільмаў “Агульны дом” (аўтар праекта рэжысёр Аляксандр Паўлюкоў, вядучы – артыст Мікалай Гасцюхін), які фінансаваўся з бюджэту Саюзнай дзяржавы. Фільмы прысвечаны нашым сучаснікам-землякам.

Я гартала штогадовыя каталогі Беларускага відэацэнтра і здзіўлялася, які вялікі аб’ём работ тут выконваецца, якая разнастайная тэматыка ў самых розных па хронамэтражу дакументальных фільмаў! Гістарычны (на цэлую гадзіну) фільм Сяргея Тарасова і Віктара Шавялевіча “Беларусь на крыжы вякоў” – пра падзеі XV–XVII стагоддзяў; цыкл фільмаў “Беларускі народны каляндар”, які ствараюць этнограф Таццяна Кухаронак і рэжысёры Рэната Грыцкова, Ірына Волах, Валерый Каралёў, – пра святы каляндарнага цыкла; “Беларуская кухня” Валерыя Каралёва; пра гісторыю цацкі раскажаў рэжысёр Ягор Коней; ёсць фільмы, прысвечаныя Брэсцкай вобласці, Магілёву, Пінску і іншым гарадам; “Дарогай доўгаю” – пра цыганую на Беларусі; “Успаміны пра подзвіг” Уладзіміра Цеслюка з выкарыстаннем кінахронікі ваенных гадоў; “Спадарожнікі “Сатурна” – пра савецкіх разведчыкаў у гады Вялікай Айчыннай вайны і іншыя. Дарэчы, у гэтым годзе працягваецца праца над цыклам “Вакзал Перамогі”, з якога 4 фільмы ўжо гатовы, пяты і шосты – у рабоце (цыкл ствараецца на сродкі Саюзнай дзяржавы); рэжысёр Ігар Чацвяркоў зняў фільм пра аперацыю “Баграціён”; цыкл “Абеліскі” рэжысёра Генадзя Хмязю за – пра помнікі тым, хто загінуў у час Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі Беларусі; пра плошчу Перамогі ў Мінску і музей Вялікай Айчыннай вайны; рэжысёр Аляксандр Карпаў здымае фільм аб творах выяўленчага мастацтва пра вайну. Усё гэта – тэматыка, прысвечаная 60-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Дню Перамогі.

А яшчэ шмат фільмаў знята ў Беларускай відэацэнтры пра ўстанавы і дзеячы культуры – да юбілейных дат. З фільмамі БВЦ можна візуальна павандраваць па Беларусі, наведаць мясціны, звязаныя з жыццём і творчасцю Янкі Купалы, Якуба Коласа, іншых пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў і артыстаў, азнаёміцца са значнымі спартыўнымі падзеямі. Большасць фільмаў прадстаўлена на 2–3 мовах, а фільм пра Уладзіміра Мулявіна, напрыклад, на 4–х мовах.

Р.С. Паколькі нашы чытачы часта пытаюцца, а бываючы на Радзіме, шукаюць, дзе можна купіць відэакасеты з беларускімі фільмамі, паведамаем адрас і тэлефоны Белвідэацэнтра:

220030, г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12-а.
Тэл/факс (37517) 226-05-32,
226-09-22.
E-mail: belvc@yandex.ru

вернісаж

кальныя работы, прасякнутыя зграбнасцю форм і тонкім гумарам, устаноўлены ў Міхайлаўскім скверы і каля Камароўскага рынку. Яны арганічна ўпісаліся ў гарадскі пейзаж, прыцягваюць сваёй арыгінальнасцю і радуюць жыхароў і гасцей беларускай сталіцы. Саюз мастакоў Беларусі ў 2004 годзе адзначыў работу Уладзіміра медалём “За заслугі ў выяўленчым мастацтве”. Цяпер вядомы майстар працуе над новымі скульптурнымі персанажамі, якія, спадзяёмся, будуць устаноўлены ў нашым горадзе.

Фота БелТА.

Скульптуры Уладзіміра Жбанава ўпрыгожылі Мінск

Мастак Уладзімір Жбанаў, які нядаўна адзначыў сваё пяцідзясяцігоддзе, вядомы як стваральнік гарадской скульптуры. Яго ўні-

У памяць аб загінуўшых у Руска-японскай вайне

Урачыстую паніхіду ў памяць аб загінуўшых у Руска-японскай вайне (1904-1905), прымеркаваную да 100-годдзя пачатку ваенных дзеянняў, адслужыў свяшчэннік Свята-Пакроўскага кафедральнага сабора айцец Аляксандр Хомбак. Вучні кадэцкага класа СШ № 28 горада Гродна і ваеннаслужачыя 74-га асобнага палка сувязі ўсклалі кветкі да мемарыяльнай дошкі, устаноўленай у храме ў пачатку мінулага стагоддзя з імёнамі 21 ураджэнца гродзенскай зямлі.

НА ЗДЫМКУ: у час паніхіды. Фота Леаніда ШЧАГЛОВА, БелТА.

ПЕРАКЛАДЫ

Евангелле на роднай мове

Біблейская камісія Беларускага экзархата завяршыла пераклад Новага Запавету на беларускую мову

Хутка ў свет выйдзе Евангелле з серыі «Новы запавет Госпада нашага Ісуса Хрыста» на чатырох мовах: грэчаскай, царкоўнаславянскай, рускай і беларускай. Гэта ўжо чатырнаццаты пераклад на родную мову з тых, што ўжо існуюць. Асабліва перакладзена Евангелля ў тым, што па благаславенні Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта яно можа чытацца на богаслужэннях, таму гэты тэкст у ім падзяляецца на так званыя зачалы, ці богаслужэбныя чытанні. Такое Евангелле называецца «апракаснае», г.зн. богаслужэбнае.

Праца над перакладам пачалася яшчэ ў 1989 годзе. Намаганнямі перакладчыкаў — багасло-

ваў і філолагаў — у 1991 годзе было перакладзена і выдадзена Святое Евангелле паводле Мацея на чатырох мовах. Затым пасля некаторага перапынку Біблейская камісія прадоўжыла сваю працу.

У 1999 годзе было перакладзена і выдадзена Святое Евангелле паводле Марка, а ў 2003 — Святое Евангелле паводле Лукі. У першай палове 2004 года плануецца выданне перакладу Евангелля, якое напісана Святым Апосталам і евангелістам Янам Багасловам, а ў канцы гэтага года будзе выдадзена поўнае Чатырох-евангелле.

Юлія МАРОЗАВА.

ЦАРКОЎНЫЯ ПЕСНАПЕННІ

Псалмы на ваенны лад

Патрыятычны духоўны хор — бадай, адзін з першых у рэспубліцы — створаны ў 5-й брыгадзе спецыяльнага прызначэння, якая дыслацыруецца ў Пухавіцкім раёне.

Дэбют адбыўся ў дзень прыняцця воінскай прысягі, а другі выхад на публіку — на мітынг у гонар 15-годдзя вываду войск з Афганістана, на якім настаяць Свята-Троіцкай царквы Аляксандр Цалкоў разам з хорам адслужыў малебен па загінуўшых.

Ініцыятар стварэння хору — Аляксандр Цалкоў, а непасрэд-

на працу з калектывам яго сын Рыгор. Усе адзінаццаць удзельнікаў хору — веруючыя, з праваслаўных сем'яў — ахвотна асвойваюць музычную граматы і царкоўнаславянскую мову. Акрамя царкоўных песнапленняў хор развучвае старадаўнія ваенныя песні.

Ганна ТРУБЧЫК.

ЖЫВАТВОРНАЯ КРЫНІЦА

Капліца... у санаторыі

У санаторыі «Радон», што на Дзятлаўшчыне, нядаўна пабудавана невялікая капліца. Днём яна вабіць да сябе пазалочаным купалам і крыжам, а ў цёмны час сутак — прыгожай падсветкай.

Капліцу асвяціў епіскап Навагрудскі і Лідскі Гурый. У ёй ёсць іконы, падвешана вада з жыватворнай крынічкі і пастаянна б'е фантанчык. Цяпер у малую цэркаўку часта ідуць людзі, каб памаліцца, адкрыць перад Богам свае сэрцы, знайсці душэўны спакой.

Іосіф ЗАЯЦ.

III з'езд праваслаўнай моладзі

У Мінску адбыўся III з'езд Аб'яднання моладзі Беларускай праваслаўнай царквы

На адкрыцці з'езда Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі сказаў: «Свет, што, здаецца, імкнецца да знешняга аб'яднання, на самай справе поўны глыбокіх унутраных супярэчнасцей. Сёння брацтва за сэрцы людзей прымае сапраўды жорсткі характар, і таму кожны крок чалавека на духоўнай і жыццёвай ніве патрабуе асобай адказнасці. Як гэта ні сумна прызнаваць, але ў момант маральнага выбару вельмі многія маладыя людзі становяцца ахвярамі спакусаў, выбіраючы шлях бездухоўнасці, распусты і злачынстваў... Сучасным маладым людзям патрэбна не толькі асобае пастырскае папачыцельства, але і больш поўная магчымасць

зносін адзін з адным у коле хрысціян-аднадумцаў. Неабходнасць стварэння агульнацаркоўнай маладзёжнай арганізацыі стала на мяжы стагоддзяў увачавідкі...»

Два гады назад рашэннем Святога Сінода Беларускай праваслаўнай царквы і было створана Аб'яднанне моладзі, якое развіваецца і набірае моц. Яно актыўна працуе над рэалізацыяй праектаў па рабоце з моладдзю на ўзроўні брацтваў і прыходаў. За гэты час адбыўся паломніцкі паход

у Чарнігаў, наладжана інфармаванасць брацтваў пра падзеі, якія адбываюцца ў іншых праваслаўных суполках. А галоўнае, члены аб'яднання займаюцца духоўна-маральнай адукацыяй падлеткаў.

Старшыней аб'яднання з'яўляецца епіскап Гродзенскі і Ваўкавыскі Арцёмій, які ў сваім выступленні адзначыў: «...неабходна стварыць прыцягальны вобраз Царквы для моладзі».

З'езд абмеркаваў задачы аб'яднання на будучыню.

Юлія МАРОЗАВА.

УРАЖАННІ

Пілігрымка з Нарачы ў Вечны горад

Настаўніцы беларускай мовы і літаратуры Нарачанскай сярэдняй школы № 2 Мінскай вобласці Ірыне Шнітоўскай пашанцавала пабываць у Рыме і сустрэцца там з папам рымскім Янам Паўлам II.

Я звярнуўся да Ірыны Анатольеўны, каб распытаць пра яе вандроўку.

— І нават падчас знаходжання ў Рыме я да канца не ўсведамляла важнасць гэтай падзеі ў маім жыцці. Шкада, што многія рэчы прыйшлося асэнсоўваць ужо пасля вяртання дадому, — прызналася яна.

— Італія не блізка свет. Ці стала для вас дарога? Наколькі загрузаным быў рэжым падчас падарожжа?

— За пяць дзён паглядзець увесь Рым немагчыма. А нам так хацелася ўбачыць як мага больш. Таму з атэля мы выязджалі ў 6-7 гадзін раніцы і потым да вечара аглядалі горад. Многа хадзілі пешшу. І што дзіўна — не стамляліся! Не хацелася есці, не хацелася піць, не хацелася спаць.

Дзень у нашай «камунальнай кватэры» (так мы называлі аўтобус) пачынаўся з ранішняй малітвы, потым быў Ружанец, у тры гадзіны — каронка да Божай міласэрнасці і напрыканцы нашага падарожжа — вячэрняя малітва, канферэнцыя, якія праводзіў «аўтобусны пробашч» ксёндз Казімір Муравы. Калі днём не мелі магчымасці памаліцца, то ўсе малітвы адмаўлялі ўвечары.

Мне разам з маёй сяброўкай пашчасціла праводзіць гэтыя малітвы, і хачу прызнацца: вельмі кранала тое, што ў час Ружанца ўсе пілігрымы прысылалі свае інтэнцыі: мы маліліся не толькі за

сваіх родных і блізкіх, але і за не-народжаных дзяцей, за хворых і тых, хто адышоў да Бога, за тых, хто трапіў у залежнасць ад алкаголю і наркатыкаў, мы маліліся за мір і спакой у роднай Беларусі, і, спадзяюся, гэтыя малітвы былі пачутыя.

Не стала ў дарозе нам дапамагала і песня. У аўтобусе было шмат таленавітых людзей, і складвалася ўражанне, што знаходзішся на нейкім музычным фестывалі. Спявалі рэлігійныя песні, але найчасцей чулася: «...і тчэ, забыўшыся, рука, заміж персідскага ўзору цявоток радзімы васілька».

— Напэўна, ужо за некалькі дзён да ўрачыстасцей у Рыме, куды вядуць усе дарогі, адчувалася святочная атмосфера? Калі так, то ў чым гэта праявілася?

— Святочная атмосфера ў горадзе адчувалася ва ўсім: і ў цёплым сонейку (+28°C), і ва ўсмешках людзей, і ў розных мовах, якія гучалі паўсюль, і ў колькасці пілігрымаў. Стваралася такое ўражанне, што ў Рым з'ехаўся ўвесь свет. Дарэчы, там

я сустрэла некалькіх сваіх знаёмых святароў з Беларусі. Вось ужо, сапраўды, усе дарогі вядуць у Рым!

— Сам я, на жаль, не быў на ўрачыстай Імшы, таму проста запытаюся, як гэта адбывалася? Як віталі папу людзі?

— Цяжка словамі апісаць тое, што адбывалася на плошчы Святога Пятра ў дзень 25-годдзя пантыфікату папы. Уявіце тысячы адухоўленых твараў і бяздонных вачэй! Амаль пасля кожнага слова Яна Паўла II гучаў шквал апладысмантаў, нават калі гэта былі словы малітвы — людзі проста не ведалі, як паказаць Пантыфіку сваю любоў і адданасць.

Напрыканцы святой Імшы папа дзякаваў усім арганізатарам урачыстасцей, вітаў італьянскі ўрад, паслоў, кардыналаў, біскупаў і пілігрымаў. Гучалі італьянская, іспанская, англійская, польская, беларуская (!) мовы.

— Ведаю, што беларуская дэлегацыя была на аўдыенцыі ў папы. Якім убачылі Яна Паўла II асабіста вы?

— Пра тое, што ў нас адбудзецца аўдыенцыя ў папы, мы даведаліся за 15 хвілін да яе пачатку. На сцэне аркестр іграў паланез «Развітанне з Радзімай» Агінскага, і я не змагла стрымаць слёз шчасця. Там, на аўдыенцыі, я зразумела, што яго не абагаўляюць. Яго проста любяць. Асабіста мяне Ян Павел II уразіў глыбокай мудрасцю і дасціпнасцю.

— А цяпер вернемся да Вечнага горада. Што выклікала найбольшае захапленне?

— Калі знаходзішся ў самых вялікіх рымскіх базіліках святых Пятра, Паўла, Яна на Патэрне, то адначасова адчуваеш моц чалавечага генія і моц хрысціянскага касцёла. Бачыла і Калізей, але, гледзячы на гэты цуд архітэктуры, чамусьці ўяўляла, як на арэну вывозілі першых хрысціян, а народ на трыбунах чакаў іх крыві. Для мяне гэта быў не столькі помнік старажытнай архітэктуры, колькі нямы сведка нораваў першых хрысціян.

— Што вы адчувалі, калі вярталіся дадому, — сум, радасць, задавальненне?

— На душы быў спакой і гармонія, што так рэдка здаралася да пілігрымкі.

Гутарыў Антон АНАНІЧ.

НА ЗДЫМКУ: плошча Святога Пятра.

Музей гармонікаў Міхаіла Слізкага

Ва ўніверсітэце культуры, што ў Мінску, існуе адзіны ў краіне музей гармонікаў. Падставай наведання туды стала не толькі цікавасць да адметнай калекцыі, але і юбілей яе збіральніка Міхаіла Слізкага, якому споўнілася 60 гадоў. Міхаіл Слізкі працуе выкладчыкам на кафедры народна-інструментальнай творчасці ўніверсітэта культуры і выкладае дадатковую дысцыпліну "гармонік". У дзень яго нараджэння ў Маладзёжным тэатры эстрады ладзіцца юбілейны творчы вечар. Сярод удзельнікаў — эстрадна-сімфанічны аркестр пад кіраўніцтвам Віктара Валатковіча, ансамбль "Церніца", гурт "Неруш" і, канешне, "Чароўныя музыкі", ансамбль гарманістаў, створаны Міхаілам Слізкім у 2001 годзе.

Калектыў складаецца са студэнтаў факультэта музычнага мастацтва. Павіншаваўшы Міхаіла Слізкага з юбілеем, даведалася, што для добрых слоў ёсць яшчэ адна нагода (гаворка адбылася 23 лютага, у Дзень абаронцаў айчыны). Міхаіл Слізкі 25 гадоў праслужыў сувязістам у войску. Працаваў не толькі ў Беларусі, але і ў Польшчы, Германіі. І паўсюль з ім была музыка, якая з'явілася ў жыцці з самага ранняга дзяцінства. Бацька граў на скрыпцы і гармоніку, маці добра спявала. Усёй сям'ёй ўдзельнічалі ў мастацкай самадзейнасці. Музычнай была і вёска, дзе было шмат адметных гарманістаў. Гармонік заварожваў Міхаіла Слізкага і падабаўся больш за іншыя народныя інструменты.

Вучыўся, слухаючы, як ігралі на вачорках, вяселлях. Садзіўся побач з музыкамі, пераймаў. "Была, — кажа Міхаіл Слізкі, — наслухаюся, як гарманіст іграе, бягу

дадому, за гармонік — і ў садочак: развучваю мелодыю, каб не забыцца". Такім чынам, настаўніцаў у яго было шмат.

Цяпер гармонік музыка называе сваім другім "я". У хвіліны, калі цяжка і сумна, ёсць дзейснае лякарства — узяць у рукі інструмент. І настрой паціху змяняецца да лепшага.

Кожны інструмент у музеі Міхаіла Слізкага мае сваю адметнасць. Збіраў па ўсёй Беларусі, і не толькі. Пачаў з практычнай мэтай: для ансамбля аднаго інструмента было мала. З цягам часу нешта набываў, нешта дарылі. У выніку — ва ўласнай калекцыі, якая складае цяпер музейную, 60 гармонікаў, майстравых і фабрычных. Самаму старому — больш за 100 гадоў. Ёсць у Міхаіла Іванавіча новы тульскі гармонік з поўным храматычным радам, на якім можна выконваць не толькі народныя, але і класічныя творы. Сярод замежных таксама пасляваенны нямецкі панданзон, падараны аўстрыйскімі сябрамі, асобае гучанне якому надаюць усталяваныя на ім галасавкі.

І асаблівы гонар — беларускія майстравыя гармонікі. У яго калекцыі — інструменты, зробленыя Пятром Прыходзькам з вёскі Неглюбка Веткаўскага раёна, Аляксандрам Красевым з Мінска, іншымі майстрамі. Кожны з іх у рабочым стане і гатовы для заняткаў са студэнтамі.

Наведвальнікі разглядаюць калекцыю з цікавасцю. Сапраўды, такая колькасць розных гармонікаў, сабраная ў адным месцы, уражвае. І асабліва добра, калі пашанцуе, як мне — пачуць, з якім запалам і радасцю іграе на сваіх экспанатах Міхаіл Слізкі. І ўпэўніцца ў ягоных словах, што беларускія майстравыя гармонікі маюць адметнае гучанне.

Алена СПАСЮК.

Беларускі паэт, фалькларыст і выдавец Кастусь Цвірка нарадзіўся ў цэнтры беларушчыны — запаведніку старажытнаславянскай культуры — Палессі ў 1934 годзе ў вёсцы Зялёная Дуброва Старадарожскага раёна. Пасля заканчэння філалагічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта ў 1956 годзе настаўнічаў у вёсцы Труханавічы Капыльскага раёна, працаваў у райгазэце "Рудзенская праўда", на Беларускім радыё, а з 1972 года — у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі, дзе абараніў дысертацыю на званне кандыдата гістарычных навук. З 1981 года Кастусь Цвірка плённа працуе ў выдавецтве "Юнацтва", а з 1984 — у часопісе "Польмя".

Шчыры руплівец на ніве народнай

Вершы пачаў друкаваць у 1953 годзе, выдаў зборнікі "Такія сэрцы ў нас" (1959), "Бягуць раўчкі" (1962), "Чарназём" (1967), "Каласы" (1975), "Сцежка дадому" (1980), "Хат вячысты дар" (1982), "Рэха дарог" (1982) і іншыя. Вершы Цвіркі поўныя матываў вяртання дадому, да родных вытокаў, да роднай вёскі з яе натуральнай прыгажосцю і духоўна багатымі людзьмі, у песнях якіх гучыць высокая паэзія і шчымлівая лірыка.

У апошні час Цвірка больш выступае як літаратуразнаўца і фалькларыст. Даследуе творчасць Уладзіслава Сыракомлі (нарыс "Дарога ў сто год" — 1974, манаграфія "Слова пра Сыракомлю" — 1975), Адама Міцкевіча і Яна Чачота (кнігі нарысаў "Той курган векавечны" — 1985, "Лісце забытых алей" — 1989). Ён з'яўляецца ўкладальнікам тома ў зборы БНТ "Вяселле. Абрад" (1978), сааўтарам манаграфіі "Беларуская фалькларыстыка. Эпоха феадалізму" (1989).

У 1996 годзе Кастусь Цвірка стварыў Міжнародны грамадскі фонд "Беларускі кнігазбор" і працаваў ў трох серыях выданняў мастацкіх і гісторыка-літаратурных помнікаў у дзвюх сотнях тамоў. Як укладальнік, перакладчык, аўтар прадмовы і каментарыяў, ён распрацаваў першую серыю кнігаў "Ян Чачот. Выбраныя творы" (1996). У ёй упершыню ў перакладзе Кастуся Цвіркі былі абнародаваны 24 з 55 гісторыка-мастацкіх балад Яна Чачо-

та "Спевы пра даўніх ліцьвінаў да 1434 года", якія для аўтара гэтых радкоў на дзесяцігоддзе сталі прадметам захаплення і закончыліся асобным выданнем з нотамі, выявамі ліцьвінскіх князёў і грунтоўным каментарыем другога перакладчыка — Станіслава Судніка.

Цяпер у серыі ўжо выдадзена 22 кнігі. Большасць з іх адкрываюць новыя старонкі багатай гісторыі, самабытнасці культуры, аднаўляюць славу імяны нашай Бацькаўшчыны. Бясцэнныя, напрыклад, у кнігазборы тамы "Беларускія летапісы і хронікі" (1997), "Беларусы" Яўхіма Карскага (2001) і іншыя. Акрамя таго, у выдавецтве "Беллітфонд" Кастусь Цвірка распрацаваў серыйныя выданні "Беларускі гістарычны раман" і "Мастакі Беларусі".

Аўтара гэтых радкоў Кастусь Цвірка ўразіў сваёй навуковай эрудыцыяй і дапытлівасцю, асабліва ў томе "Вяселле. Абрад" з цяпер ужо 45-томнага збору "Беларуская народная творчасць" і грунтоўнай калектыўнай гістарыяграфічнай манаграфіяй "Беларуская фалькларыстыка. Эпоха феадалізму" (1989).

Вялікая праца такіх незвычайных людзей, як Кастусь Цвірка, гарманічна ўпісваецца ў гісторыю культуры нашага народа. Пажадаем жа выдатнаму беларусу здароўя і плёну.

Васіль ЛІЦЬВІНКА.

Фота Канстанціна ДРОБАВА.

абрады маёй вёскі

Абворванне вёскі

Гэта унікальнае абрадавае дзеянне адбываецца кожны год вясною ў вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна на Гомельшчыне. Фалькларысты зафіксавалі такі ж абрад і на Віцебшчыне. Яго мэта — засцерагчы вёску ад ліха і напасцяў.

Вяскоўцы з вечара дамаўляліся з пэўным чалавекам на абворванне. Атрымаўшы згоду, падкормлівалі яго каня аўсом і сенам. А раніцой святочна апранутыя жанчыны ішлі да хаты аратая, каб кветкамі і каляровымі стужкамі ўпрыгожыць каня.

— Дай Бог каня хораша прыбраці — ад нашай вёскі бяду прагнаці!

— Ад нашага плуга хай прэч ідзе нядуга! — так прыгаворваючы, хрысціліся і ішлі праз усю вёску, спяваючы духоўныя песні. З кожнага двара хтосьці павінен быў пайсці на абворванне абавязкова, каб убачыць, як плуг увойдзе ў зямлю.

За вёскай жанчыны бласлаўлялі аратая, маліліся і прасілі Бога і святых аберагчы іх хаты ад усялякай напасці і хвароб, стыхіі вогненнай, вадзяной і перуна.

Гучала песня, і араты плугам вёў разору. Галоўнай умовай было, каб ад-

вал зямлі ішоў убок ад паселішча. Жанчыны вадзілі лінейны танок, вельмі павольна, раз-пораз робячы ўзмахі рукамі прэч ад вёскі. Калі разора замыкалася ў круг вакол вёскі, аратай вяртаўся дадому, дзе яго сустракалі аднавяскоўцы. Яму дарылі кавалак ільнянога палатна або ручнік і смачна частавалі.

Зліўкі

У вёсцы Буразь, што непадалёку ад Турава, захаваліся цікавы абрад ушанавання бабкі-пупарэзніцы, або паві-

тхуі. "Зліўкі" — называюць яго мясцовыя жыхары.

Звычайна на ролю бабкі-пупарэзніцы выбіралі жанчыну дасведчаную. Яна першай купала дзіця і дапамагала маладой маці ў далейшым доглядзе.

У суботу ці нядзелю ў хаце, дзе нарадзілася дзіця, рыхтаваліся да сустрэчы бабкі. Чыста прыбіраліся, гатавалі смачную ежу. Калыску, дзе ляжаў нованароджаны, упрыгожвалі.

На запросіны да бабкі ішлі сваякі маладой маці. З песняй і танцамі запрашалнікі рухаліся па вёсцы і паважліва прасілі павітху наведальніцы дзіця.

Калі бабка ўваходзіла ў хату, маладая маці нізка кланялася ёй са словамі падзякі. Потым злівала ёй ваду з глечыка на рукі. Абавязковым было, каб кроплі не трапілі на падлогу. Выцершыся вышываным ручніком, бабуля, перахрысціўшыся, брала малое дзіця і тройчы падымала яго ўгору, прыгаворваючы, каб добра рос, быў здаровенькі і прыгожы.

Сваякі з песняй абводзілі бабку-пупарэзніцу тройчы вакол стала. Садзілі на покуце, паклаўшы на лаву ручнік. Частуючыся, усе жадалі ёй здароўя і доўгага жыцця, каб яна яшчэ паскакала на вяселлі ўнука.

На заканчэнне бабку праводзілі дадому, а яна з гонарам ішла наперадзе.

Мікола КОТАЎ.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

смачна есці!

Мінуў час, калі з мясам варылі квас

У пост мяса замяняюць грыбамі і рыбай, а тлушч — алеем.

Прапануем некалькі рэцэптаў такіх страў.

КВАС З ГРЫБАМІ. Замачыць на некалькі гадзін 5-7 грыбоў, затым перамыць, парэзаць, пакласці ў чыгунку. Туды ж наламаць сушанай рыбы, дадаць прасяных ці іншых круп, галоўку цыбулі, пасаліць, наліць хлебнага квасу ці вады, паставіць варыць у печ (духоўку). Рэцэпт запісаны ў вёсцы Кароцічы Столінскага раёна Брэсцкай вобласці.

У вёсцы Сакалянка Талачынскага раёна КАПУСТУ з баравікамі вараць так: у 3-4-літровы чыгунк з вадой прапарцыянальна кладуць кіслай капусты, каб была вадкая страва, дадаюць 3-4 цэлыя бульбіны, 15-20 цэлых з ножкамі сушаных баравікоў (каб на душу прыпадала па 5 штук грыбоў), цыбуліну, соль. Спецыі не клалі раней, бо іх не было і не было прывычкі есці вострыя стравы, а мorkву клалі ў сем'ях шляхты. Перад падачай на стол бульбіны расціраюць.

Абодва гэтыя рэцэпты вадкіх страў запісаў дыялектолаг Іван Яшкін.

ЦЫКАЎКА (грыбная верашчака). Адвараныя грыбы дробна крышаць і падсмажваюць з цыбуляй на алеі, дадаюць грыбы адвар і, падкалаціўшы мукой, ставяць у печ. Ядуць з бульбай або блінамі. Паведамліла Зінаіда Леус 1940 г.н. з в.Дайнава Пухавіцкага раёна.

Раней больш варылі кашы, а з распаўсюджаннем БУЛЬБЫ штотдзённымі сталі разнастайныя стравы з яе. Некалі вырошчвалі лён і каноплі, з іх білі алей, які спажывалі ў пост.

Надзея Хватынец з в.Залучына гатуе такую страву:

АУСЯНЫ КІСЕЛЬ. Аўсяную мук размяшваюць з вадой, кладуць туды скарынку жытняга хлеба, каб лепш укисла, і ставяць на ноч у цёплае месца — гэта называецца "учыняюць". А раніцай, размяшавшы, ставяць у печ і вараць.

Вядучая рубрыкі Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. № 29

Анонс

Паведамленне бюро камітэта ГА "Маб"

У лютым адбылося пасяджэнне бюро камітэта Грамадскага аб'яднання "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў", на якім абмеркаваны вынікі работы за мінулы год і планы на бягучы, пытанні падрыхтоўкі да IV Міжнароднага кангрэса беларусістаў, маёмасныя справы.

Удзельнікі пасяджэння канстатавалі, што ў адпаведнасці са статутам асацыяцыі кангрэс павінен адбыцца ў 2004 годзе, хутчэй за ўсё, у чацвёртым квартале. У сувязі з адсутнасцю сродкаў ён будзе па часе прымеркаваны да Міжнароднай навуковай канферэнцыі пад эгідай ЮНЕСКА, прысвечанай нематэрыяльнай культуры беларускага памежжа. Таму вельмі пажадана, каб удзельнікі кангрэса, найперш яго дэлегаты, загадзя паведамілі тэмы сваіх дакладаў або выступленняў на канферэнцыі, звязаныя з тэматыкай, заяўленай, у адпаведнасці з хадайніцтвам ГА "Маб", у Нацыянальную камісію па справах ЮНЕСКА Рэспублікі Беларусь ад імя вядучай установы канферэнцыі – Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры.

На пасяджэнні было прынята рашэнне расплачаць падрыхтоўку да кангрэса неадкладна. Найперш у нацыянальных асацыяцыях і пярвічных суполках трэба ўдакладніць спісы сяброў, а затым правесці справаздачна-пэравыбарныя канферэнцыі або сходы, на якіх абнавіць склад кіраўніцтва, прыняць у сябры папаўненне, асабліва навуковую і творчую моладзь (узоры анкет будучы разасланы), выбраць дэлегатаў на кангрэс (адзін дэлегат ад 10 сяброў). Вельмі пажадана, каб адначасова яны былі і выступоўцамі на канферэнцыі. Найлепей было б, каб на сходах былі зацверджаны і тэмы дакладаў і паведамленняў. Як правіла, індывідуальныя заяўкі будучы прымацца толькі з тых краін, дзе няма нацыянальных або рэгіянальных асацыяцый.

Тэрмін прадастаўлення спісаў выбраных дэлегатаў і заяўленых выступленняў – да 20 мая бягучага года.

Удзельнікі пасяджэння абмеркавалі магчымыя кандыдатуры навукоўцаў, якія маглі б узначаліць асацыяцыю пасля выбараў на кангрэсе, а таксама патэнцыяльныя навуковыя і наву-

чальныя ўстановы Мінска, што могуць стаць яе базавым апірышчам у паўсядзённай дзейнасці. Туды ж перамясціўся і юрыдычны адрас ГА "Маб", яго бібліятэчныя і іншыя фонды.

Адначасова на пасяджэнні была звернута ўвага на тое, што адным з абавязкаў сяброў асацыяцыі з'яўляецца ўплата сяброўскіх складак. Як ужо вырашана ў мінулым годзе, гэтыя складкі могуць быць унесены ў выглядзе падпіскі на "Голас Радзімы", на старонках якой змяшчаюцца "Весткі" ГА "Маб" "Кантакты і дыялогі", падаецца інфармацыя пра асноўныя навуковыя і культурныя мерапрыемствы (умовы падпіскі змяшчаюцца ў газеце). Тым, хто аформіў падпіску толькі на першы квартал, належыць прадоўжыць яе.

Кангрэсам, зразумела, не будзе абмяжоўвацца дзейнасць асацыяцыі ў бягучым годзе. Вядзецца работа па правядзенні "круглага стала", прысвечанага беларуска-шведскаму грамадска-культурнаму ўзаемадзеянню. Абмяркоўваюцца мажлівасці правядзення такога ж беларуска-швейцарскага "круглага стала". Беларускія і замежныя сябры асацыяцыі ўдзельнічаюць у ажыццяўленні розных міжнародных праектаў. У сакавіку павінен выйсці з друку 26-ты выпуск зборніка "Беларусіка", дзе будучы змешчаны матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі, прысвечанай 180-годдзю з дня нараджэння польскага і беларускага паэта і этнографа Уладзіслава Сыракомлі. Робяцца захады, каб выдаць (таксама з дапамогай ГА "Маб") матэрыялы беларуска-іспанскага "круглага стала", зборнік "Гэтэ і Беларусь" і іншыя кнігі. Удасканальваецца інфармацыйна-бібліяграфічная служба асацыяцыі. Многія зарубежныя сябры прысылаюць нам беларусазнаўчыя выданні, якія пабачылі свет у іх краінах.

Падрыхтоўка да кангрэса павінна садзейнічаць ажыццяўленню работы асацыяцыі.

Да нас завіталі

Госць з Вялікабрытаніі

Беларусь наведаў прафесар Школы арыентальных і афрыкацкіх даследаванняў Лонданскага ўніверсітэта Гары Норыс. Ён цікавіцца культурай беларускіх татарцаў.

У Мінску прафесар Г.Норыс сустрэўся з кіраўнікамі ГА "Маб", расказаў пра свайго калегу доктар Шырын Акінэр, якая, будучы пакістанкай, вывучыла старажытную беларускую мову і напісала даследаванне пра фанетыку і лексіку аднаго з беларускіх "аль-кітабаў" (раней ён лічыўся сербскім). Узнавіліся кантакты госця з мінскім мусульманскім духавенствам. Адбыліся пазнавальныя паездкі прафесара ў Полацк і Іўе.

Повязі

Беларусь. Як яе ўбачыў і зразумеў Стэфан Паптонеў

Вядомы балгарскі пісьменнік, паэт і публіцыст Стэфан Паптонеў не выпадкова быў першым сярод балгар удастоены самай высокай беларускай узнагароды ў сферы культуры – ордэнам Францішка Скарыны (1998). Разам з Андрэем Германавым, Найдзенам Вылчавым ён – адзін з першаадкрывальнікаў мацерыка беларускай літаратуры ў Балгарыі. У яго перакладзе ўпершыню загучалі на балгарскай мове многія творы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка, Ніла Гілевіча, Рыгора Барадуліна, Петруся Макаля, Анатоля Вярцінскага і інш.

С.Паптонеў – аўтар першай балгарскай кнігі, поўнаасцю прысвечанай Беларусі ("Беларусь – белая балада", 1971). З цікавасцю і ў Балгарыі, і ў Беларусі былі сустрэты чытачамі і наступныя яго "беларускія" кнігі: зборнік "Бярозы, я застаюся вашым палонным" (1972) і "Беларуская восень" (1982); яго эсэ, прысвечанае 100-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, – "Младостта на столетниците" ("Малодасць стогадовых") і іншыя юбілейныя матэрыялы; яго дыялогі-развагі з легендарным камандзірам Уладзімірам Лабанком, з Васілём Быкавым, Нілам Гілевічам, Васілём Зуёнкам, Максімам Лужаніным, Валерыем Елізар'евым.

У пачатку новага тысячагоддзя Стэфан Паптонеў зноў выдае кнігу "Беларусь – белая балада". Гэта не толькі другое, дапоўненае выданне кнігі, напісанай 30 гадоў раней і названай Сімеонам Хаджыкосевым "адной з самых цікавых кніг пра савецкую краіну, напісаных у Балгарыі". На гэты раз аўтар апавядае не пра адну з савецкіх рэспублік, а пра незалежную дзяржаву Беларусь – такую, якой "убачыў і перажыў" яе балгарскі пісьменнік Стэфан Паптонеў цяпер, у XXI стагоддзі.

"Калі я зноў падарожнічаў па старонках кнігі, са здзіўленнем адкрыў, што мая боязь (дэзактуалізацыі кнігі. – Р.С.) не апраўдалася, – піша аўтар у сваёй прадмове. – Другая сусветная вайна для Беларусі не толькі Айчынная, але і вечнае паміненне памерлых у кожным доме, у кожнай сям'і. Уявіце сабе – кожны чацвёрты вырваны з жывога цела беларус-

кага народа. З жывой плоці кожнай сям'і, кожнага роду. Успаміны пра тых, хто загінуў, становяцца радавой рысай беларускага народа, які пасля ўсяго гэтага, па маім успрыманні, стаў больш добрым [...] А па апошніх падліках, загінуў кожны трэці. Ёсць ранены, дзе загінуў кожны другі – гэта ўмяшчаецца ў тваім уяўленні?"

Жанравую спецыфіку твора нельга вызначыць адназначна. Гэта не проста цікавыя запіскі падарожніка, не проста добры журналісцкі нарыс. Кніга С.Паптонева – хутчэй за ўсё своеасаблівае эсэ, якое ўзнікла на стыку паэзіі і прозы.

Мастацкія вартасці кнігі відавочныя і бясспрэчныя. З першай жа старонкі адчуваеш, наколькі ўсхваляваны голас пісьменніка, які расказвае пра сённяшнюю Беларусь і яе мінулае, яе гарады і вёскі, наколькі эмацыянальны і напружаны стыль пісьма. І з першай жа старонкі разумееш: не, аўтар не збоку, не абыякава і холадна глядзіць на прыгажосць ландшафтаў, нібы турыст, а як чалавек, што сэрцам дакрануўся да гісторыі гэтай зямлі, пранікся яе сённяшнімі клопатамі і імкненнямі:

Пабялела ты ад снягоў,
Мудрасці і пакут –
Ты з вечнасцю заручана.
Пабялела ад маладых гарадоў
І ад касцей Чужакоў...
Беларусь –
Зрэнка ясная,
Беларусь –
Белая балада.

(Пераклад Р.Барадуліна).

Наш фоталетапіс

Праекты

"Польскі дыктант у Беларусі"

Польскі інстытут у Мінску вельмі паведамляе, што Консульства Рэспублікі Польшча ў Гродне і "Польская мацэрка школьная" ў Беларусі запрашаюць усіх зацікаўленых ва ўзросце ад 14 год да ўдзелу ў конкурсе "Польскі дыктант у Беларусі", які адбудзецца 17. 04. 2004 у 11.00 у Гродне, у СШ № 36 (Польская школа), вул. Курчатава, 43.

Прадугледжваецца падзел на дзве ўзроставыя групы: I – ад 14 да 18 гадоў, II – пасля 18 гадоў. Заявы на ўдзел неабходна накіроўваць да 10 красавіка 2004 года ў "Польскую мацэрку школьную" ў Беларусі, вул.Будзённага, 48а, Гродна, тэл.(0152) 738-138, 967-470.

Арганізатары гарантуюць аплата праезду для ўдзельнікаў,

Вучні Беларускай шасцікласнай школы для дарослых у Рызе. Працавала вучэльня ў вячэрні час і выхадныя дні. Здымак зроблены 6 чэрвеня 1935 года. Друкуецца ўпершыню.

якія не пражываюць у Гродне. Пераможцаў чакаюць узнагароды.

Арганізацыйныя патрабаванні: – на рэгістрацыю ў СШ № 36 неабходна прыбыць не пазней, чым за 30 хвілін перад пачаткам дыктанта;

– кожны ўдзельнік павінен мець пры сабе пашпарт або іншы дакумент.

Жадаем поспехаў!

Беларусь. Як яе ўбачыў і зразумеў Стэфан Паптонеў

— Пачатак на 9-й стар.

Перад чытачом — мастацкая антытэза з вялікім эмацыянальным напалам. Нябачаная, дзікая жорсткасць, смерць невінаватых людзей і — першыя буслы, прадвеснікі абнаўлення, і — марценіцы (па-беларуску іх прыблізна можна назваць сакавіцамі), сімвал новага жыцця. З незапамятных часоў у Балгарыі людзі дораць сваім блізкім марценіцы, жадаючы ўсім здароўя і шчасця. І менавіта ў гэты дзень фашысты спалілі Хатынь!

"Загінулі і тыя, хто не паспеў нарадзіцца, таму што згарэлі іх бацькі... Быў спынены вечны бег крыві па жылах родавага дрэва..." — напіша праз шмат гадоў С.Паптонеў, успамінаючы сваю першую сустрэчу з Хатынню.

"Паэтычную эстафету" паптонеўскай "Балады" прымае яго паэма "Беларуская восень". Многае з таго, што аўтар убачыў на беларускай зямлі, ён ужо сказаў. Але яго памяць, яго боль зноў узбуджаюць уяўленне, не даючы спакою і на "перааранай порахам вечнай тэрыторыі" Ушачыны, дзе, "па новых вылічэннях, загінуў кожны другі".

У мастацкую фэбулу паэмы, побач з расказаў пра дні "жалезнай блакады", пра трагедыю нявінных ахвяр і гераізм падзвігаў мужных сыноў народа, аўтар уводзіць воб-раз маладой немкі Вільмы. Яна разам з усімі глядзіць дакументальны фільм па сцэнарыі Анатоля Вялюгіна "Блакада мужнасці і кахання". Кожны кадр фільма выклікае шчыры выбух гнева ў душы маладой немкі: "Няпраўда", — у адчай плача яна. Няпраўда, што гэтыя "чорныя птушкі", з якіх сыплюцца "жалезныя яйкі" і падаюць на дзяцей пад дахам з чырвоным крыжам, паходзяць з яе радзімы. "Так было, юнгес мэдхен, гэта суровая праўда, — адказвае ёй паэт. — Кадры дакументальныя — не сентыментальныя".

С.Паптонеў не збіраецца суцяшаць маладую спадарожніцу. Тут, у раённым цэнтры Ушачы, у "сталіцы партызанскага краю", дзе праўда жывая "бінтамі старонкі развівае", дзе "белых шкiлетаў хворая песня вітае" ў народнай памяці, "паміж асенніх галінак, жахам прасвечаных", Вільма павінна вып-

лакаць усе салёныя слёзы, павінна зразумець: "Так было! Гэта праўда, суровая праўда!"

"Беларуская міфалогія" — такой была першая назва паэмы, якая пісалася некалькі гадоў (Беларусь, верасень 1976; Сафія, верасень 1979). Забойствы "самыя жудасныя" ні ў чым невінаватых дзяцей Бацькі Міная, прагляд фільма, выбуховы, "як міна", плач немкі Вільмы, "белыя косці" герояў легендарнага "Прарыву" — усё гэта, складае эмацыянальнае ядро новай міфалогіі. Міфалогія, якая нарадзілася не на Алімпе, а на акупіраванай фашыстамі беларускай зямлі, і яе герой — народ, які выстаяў у цяжкую часіну. Народ, які перамог.

"Гэта паэма — мая кветка, пакладзеная перад мемарыялам "Прарыву". Яна была надрукавана ўпершыню ў раённай газеце ва Ушачах... А далей — як вырашыць лёс. Накручваюцца кругі жыцця, цячэ, але не выцякае рака...", — піша ў пасляслоўі С.Паптонеў. І ставіць дату: Сафія, 2000 год.

Надрукаваная ўпершыню ва ўшацкай раённай газеце паэма "Беларуская восень" пайшла па свету, "як рака", як і яго кніга "Беларусь — белая балада", прымаючы ў свае воды прытокі. З кожным новым выданнем, а выдадзена яна чатыры разы ў Балгарыі і тры ў Беларусі, аўтар пашырае яе мастацкі і ідэйна-маральны дыяпазон, уключаючы новыя эпізоды, новыя дзеючыя асобы. Мяняюцца часы, мяняюцца і назвы "беларускіх" кніг

С.Паптонева, але заўсёды нязменным застаецца адно — жывое дачыненне да гістарычнага лёсу блізкага яму народа.

І гэта характэрна для ўсіх твораў С.Паптонева, прысвечаных Беларусі. Усе яны асвечаны асабістай аўтарскай памяццю. Усё, пра што ён піша, прапушчана праз прызму яго ўласнага вопыту. Кожны раз ён шукае асацыятыўныя аналагі з перажытага яго народам. Дарагія кожнаму беларусу радкі з паэмы Якуба Коласа "Новая зямля": "Мой родны кут, як ты мне мілы, забыць цябе не маю сілы" нагадваюць яго блізкія сэрцу кожнага балгарына радкі Івана Вазова: "Питат ли ме, дей зората мей огрела първи път..." ("Ці спытаюць мяне, дзе золак раніцы ўпершыню азорыў мяне...")

Балгарскі пісьменнік, тонкі псіхолаг, выказвае цікавыя думкі пра своеасаблівае творчае працэсу Купалы, падкрэсліваючы, што той "свядома не ўскладняе мастацкія сродкі, каб яго творчасць стала часцінкай дыхання прыгожай беларускай прыроды, гукам ветру, кропляй вады яе рэк і азёр, у якіх адлюстроўваюцца неба і душа яго народа[...]. Па-пушкінску адмаўляецца ад непатрэбнага ўскладнення формы верша, каб размаўляць не з самім сабой, а са сваім народам. І ў вялікай радасці, і ў вялікай бядзе". Менавіта ў гэтым С.Паптонеў бачыць "ключ да разумення жыцця і творчасці" Янкі Купалы.

Уся кніга С.Паптонева — жывое сведчанне яго шчырай усхваляванасці, любові да Беларусі: у ёй не знойдзеш статыстычных даных і геаграфічных апісанняў, чаго звычайна цяжка пазбегнуць у падобных творах. Таму што, гаворачы словамі самога аўтара, ён назаўсёды "застаўся палонным белых бязроз", палонным іх белай балады.

Роза СТАНКЕВІЧ.

Плоўдзіў, Балгарыя.

P.S.: Месяц сакавік, калі друкуюцца гэтыя радкі, — для балгараў асаблівы. 3-га яны адсвяткавалі дзень сваёй незалежнасці, гадавіну вызвалення (таксама з дапамогай беларусаў) ад турэцкага прыгнёту. 22-га — свята вясны, калі ўручаюцца марценіцы... Дык няхай жа гэты артыкул будзе марценіцай для даўняга сябра Беларусі Стэфана Паптонева.

Прэмія Пятру Васючэнку

Літаратуразнавец і пісьменнік Пятро Васючэнка ўзначальваў кафедру ў Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце, а таксама суполку беларусістаў гэтага універсітэта. Днямі П.Васючэнка стаў лаўрэатам прэміі Таварыства вольных літаратараў "Гліняны Вялес" за 2003 год. Гэтай узнагароды ён быў удастоены за кнігу казак для дзяцей і дарослых "Жылі-былі паны Кубліцкі ды Заблоцкі". Сябры журы ўбачылі ў гэтым творы працяг традыцый "Шляхціца Завальні" Яна Баршчэўскага.

Тамара ШКУРКО.

Дзевяць стагоддзяў гісторыі літаратуры

У Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі падрыхтавана і выдадзена "Анталогія даўняй беларускай літаратуры", дзе ў параўнанні з ранейшай "Хрэстаматыйяй", складзенай Аляксандрам Коршунавым, намнога пайней прадстаўлена прыгожае пісьменства XI-XVIII стагоддзяў. Яна сведчыць, што духоўная культура гэтага перыяду мае значныя здабыткі.

Аўтарскі калектыў на чале з Вячаславам Чамярыцкім па-новаму падышоў да помнікаў літаратуры, кіраваўся не сацыялагічнымі схемамі, а мастацкімі крытэрыямі. Упершыню мяжа паміж даўняй і новай літаратурай пралягае не ў канцы, а ў сярэдзіне XVIII стагоддзя, калі завяршылася эпоха барока і запанавалі ідэі Асветніцтва.

Пра дасягненні складальнікаў ішла гаворка на прэзентацыі "Анталогія", якая адбылася ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры. Пачала абмеркаванне дырэктар музея Лідзія Маркарэвіч. Аб цяжкасцях у здабы-

ванні даўніх тэкстаў расказаў Сяргей Гаранін. Дырэктар выдавецтва "Беларуская навука" Людміла Пятрова ацаніла выхад гэтай як значную культурную падзею. Былі і крытычныя галасы, пажаданні. На недакладнасці ў звестках пра Адама Длужыка-Каменскага ўказаў беларусіст з Якуцка Алесь Баркоўскі.

На думку прамоўцаў, "Анталогія" павінна выклікаць цікавасць у беларускай дыяспары, асабліва ў студэнтаў.

Алесь БРАЗГУНОЎ,

старшыня суполкі ГА "Маб" Інстытута літаратуры НАНБ.

Філакартычны альбом

**Дудар Беларускі
(Віленскай
губерні
Дзісенскага
навета
Паштоўка
пачатку
XX стагоддзя.**

3 надасланага

Кнігі, якія да нас паступілі

Абарона праваў асоб, якія належаць да нацыянальных супольнасцей Рэспублікі Беларусь /Склад. Ніна Ходар, Мн., 2004.

Даведнік выдадзены Камітэтам па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Жук І.В. Празіачны тэкст: дынаміка рытмавага існавання. Гродна, 2003.

У манаграфіі выкладаецца распрацаваная аўтарам арыгінальная канцэпцыя метрадынамікі празаічнага тэксту.

Крывіцкія руны: Беларускія пісьменнікі Латвіі. Мн., 2003.

Зборнік уклаў паэт Сяргей Панізнік, які ўзначальвае Таварыства "Беларусь — Латвія". Ён жа напісаў прадмову "На хвалях Дзвіны-Даўгавы". Большасць прадстаўленых пісьменнікаў жыла на зямлі Латгалі, дзе мно-

га этнічных беларусаў. Да выдання зборніка спрычыніўся Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Отмена смертнай казни в Республике Беларусь. Мн., 2003.

У зборнік, падрыхтаваны Беларускім цэнтрам канстытуцыйнага аналізу і параўнальна-прававых даследаванняў, увайшлі як сучасныя, так і гістарычныя матэрыялы. Кніга выдадзена пры садзейнічанні Генеральнага дырэктара па правах чалавека Саўета Еўропы.

Zoltan Andras. Olah Milya, Athila cimu munkajanak XVI. szazadi lengyel es feherorosz forditasa. Nyiregyhaza, 2004.

Манаграфія кіраўніка венгерскай суполкі беларусістаў прысвечана беларускаму і польскаму перакладам "Атылы" Міклаша Олаха.

Абвестка

Мовы нашых продкаў

Кафедра гісторыі беларускай мовы і дыялекталогіі Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С.Пушкіна, кафедра гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і кафедра ўсходнеславянскай і балтыйскай філалогіі Будапешцкага ўніверсітэта імя Лоранда Этвеша (Венгрыя) 18-19 мая 2004 года праводзяць у Брэсцкім дзяржаўным ўніверсітэце IV Міжнародную навуковую канферэнцыю "Мовы ў Вялікім княстве Літоўскім і краінах сучаснай Цэнтральнай і Усходняй Еўропы: традыцыі і пераемнасць".

Канферэнцыя арыентавана на тэматыку лінгвістычнага і гісторыка-культурнага плана: па пытаннях уземадзялення моў і культур Еўропы. Мовы канферэнцыі — славянскія.

Заяўкі на ўдзел у канферэнцыі паводле формы і кароткую анатацыю (300-400 знакаў) неабходна прыслаць да 20 красавіка 2004 года на адрас: 224665, Г.Брэст, вул.Савецкая, 8, кафед-

ра гісторыі беларускай мовы і дыялекталогіі (Аляхновічу Мікалаю Мікалаевічу). Для даведак: тэлефоны 26-46-21, 23-61-33. E-mail: philology@brsu.brest.by

Аргкамітэт падрыхтуе афіцыйныя запрашэнні для атрымання візы ў консульскіх установах Беларусі за мяжой. Праезд — за кошт удзельнікаў. Сяброўскія складкі: з грамадзян Беларусі — 5 еўра, з гэсцей замежжа — 10 еўра.

Мост узаемаразумення

ладзяць кампазітары Ала Барзова і Аляксандр Дзмітрыеў, якія ажыццяўляюць музычныя праекты ў ЗША, Расіі і на Беларусі

Ала Барзова і Аляксандр Дзмітрыеў – члены Саюза кампазітараў Беларусі з 1991 года. З 1993 года жывуць і працуюць у ЗША. Урамках XXX міжнароднага фестывалю мастацтваў “Беларуская музычная восень” у 2003 годзе ажыццявілі праект “Музыка беларускага і рускага замежжа”. Іх творы выканалі музыканты камернага ансамбля “Da capo chamber players” і яшчэ некалькі запрошаных артыстаў, што прыехалі разам з імі на гэты фестываль.

Ансамбль працуе 32 гады, раскрываючы шырокі спектр стыляў і накірункаў сучаснай музыкі ў розных краінах свету. Кіруе ім флейтыстка Патрысія Спэнсар. А супрацоўніцаць яны пачалі ў 1999 годзе. Наш карэспандэнт Рэгіна Гамзавіч гутарыць з аўтарамі праекта “Музыка рускага і беларускага замежжа” Алай БАРЗОВАЙ і Аляксандрам ДЗМІТРЫЕВЫМ.

коды розных этнасаў. Аляксандр — філосаф, яго пачуцці як рускае поле, шырокае і спакойнае, яго музычныя творы зразумелыя і лёгка знаходзяць водгук у славянскай душы. Вось хоць бы яго “Балада для фартэпіяна” — у духу рамантычнай балады XIX стагоддзя або “Саната на тэмы Расіі” для вяланчэлі і фартэпіяна. Апошні твор выказвае пачуцці аўтара, звязаныя з мінулым Расіі і жыццём у эміграцыі. Першая частка — змрочная, гэта асэнсаванне ўрокаў гісторыі, другая адлюстроўвае звяржэнне царскай улады і подых рэвалюцыі, ад якой людзі чакалі свабоды, аднак разбурана было столькі, што некалькі пакаленняў так і не змаглі аднавіць, а над усім гэтым — лёс шматпакутнага народа. Гучанне званоў у канцы твора заклікае да прымірэння. Пэўна, і сам Аляксандр прымірыўся са сваім лёсам. Так мне здалася. На канцэрце ён гаварыў, што жыве зараз у Амерыцы непадалёк ад таго месца, дзе пахаваны яго любімы кампазітар Рахманінаў. Хоць творчасць кампазітара Дзмітрыева і запатрабаваная ў Амерыцы, аднак расійская тэма знаходзіць водгук, пэўна, толькі ў душах расіян. Гутарка з ім адлюстроўвае такі настрой.

інстытута. Яна была ініцыятарам таго, каб даць мне музычную адукацыю змалку. Я вельмі ўдзячная і сваім настаўнікам, і той сістэме адукацыі, якая тут існуе. Амерыканцы ўвесь час здзіўляюцца маёй рознабаковасці ў музыцы.

— Вы кампазітар, выдатная піяністка і дырыжор, а ў Амерыцы яшчэ і арганістка ў царкве...

— Як і многія музыканты ў СССР, адукацыю я атрымлівала паступова, па прыступачках. Гэта сістэма добра прадумана і дае выдатныя вынікі. Як выкладчыца каледжа, я гэта зараз добра разумею. Дарэчы, цікавасць да нашай сістэмы музычнага навучання і імкненне пазнаёміцца з беларускімі кампазітарамі, іх музыкай і прывялі ансамбль “Da capo” на маю Радзіму.

— І гэта толькі пачатак вашага праекта “Музыка беларускага і рускага замежжа”?

— У 2004 годзе мы ў тым жа складзе прыедем на “Маскоўскую музычную восень” — натуральны працяг праекта, які мы ажыццявілі ў Беларусі.

— Можна сказаць, што вы пракладваеце музычны мост праз акіян дзеля знаёмства амерыканцаў з сучаснай музыкай Расіі і Беларусі, а расіян і беларусаў — з амерыканскай?

— З такой місіяй мы тут і спадзяёмся на ўзаемаразуменне. Хацелася б даць шанс маладым таленавітым кампазітарам пабыць у Амерыцы і паказаць свае творы. Наша музыка выконваецца не толькі ў ЗША, але і ў іншых краінах, аднак у Беларусі і Расіі, дзе мы вучыліся і ўваходзім у склад творчых музычных саюзаў, — не. Лічу, што гэта несправядліва.

— Ці задаволены вы ўдзелам у фестывалі “Беларуская музычная восень”?

— У цэлым паездка была ўдалай. Канцэрты, кантакты з калегамі, выступленне ў прамым эфіры на Беларускім радыё. На нашы канцэрты прыйшлі старшыня Саюза кампазітараў Беларусі Ігар Лучанок, кампазітары Сяргей Картэс, Віктар Войцік, Ганна Кароткая, Віктар Кісцень, старшыня Асацыяцыі сучаснай беларускай музыкі Дзмітрый Лыбін і іншыя. Я ўдзячная ўсім, хто знаёміў мяне з новымі імёнамі і творами, музычнымі накірункамі, будзем працягваць кантакты ўжо праз перапіску. Мы хацелі аднаго-двух кампазітараў запрасіць у ЗША, дзе ёсць шмат фондаў, што маглі б спансараваць такі прыезд, а ансамбль “Da capo” хацеў бы іграць не толькі нашу музыку,

але і іншых беларускіх кампазітараў.

— 4 гады пасля кансерваторыі вы і Саша працавалі ў Мінску. Якія творы былі створаны ў той час?

— Калі я яшчэ вучылася ў школе і пісала музыку, наш сусед Максім Танк даў мне некалькі сваіх вершаў, на якія я пазней, калі мне было 19–22 гады, напісала харавы цыкл “Калі вецер вее”, ён быў выкананы акадэмічным хорам Белтэлерадыёкампаніі пад кіраўніцтвам В.Роўды і застаўся ў фондах радыё. Мы дамовіліся з Маэстра аднавіць гэты твор, паколькі не ўсё мяне зараз у тым запісе задавальняе. Яшчэ я напісала вялікую кампазіцыю “Песні Ляды” па матывах беларускага фальклору, якую выканаў дзіцячы хор пад кіраўніцтвам В.Глушакова, запіс таксама ёсць на радыё.

— Мне казалі, што “Песні Ляды” вельмі паспяхова выконваліся ў Амерыцы.

— Так. У 1994 годзе ў Алентаўне з сімфанічным аркестрам, і канцэрты прайшлі з выключным поспехам. Больш за тое, з’ехалася, пэўна, уся беларуская дыяспара. Хор амерыканскіх дзяцей на працягу двух месяцаў развучваў мой твор і выканаў яго па-беларуску. Усе плакалі, слухаючы іх. А салісткай была Валянціна Пархоменка.

— Вы падтрымліваеце кантакты з суайчыннікамі?

— Вельмі абмежавана, паколькі адразу ж акунулася ў амерыканскае музычнае асяроддзе. А сям’і Пархоменка-Казак тэлефаную перыядычна. Іх сямейнае трыю выступае паспяхова. Я іх запрашала на канцэрты ў нашу царкву, а потым некалькі багатых клубаў нашага гарадка таксама слухалі іх.

— Вы паспяхова працягваеце сваю дзейнасць у ЗША, уваходзіце ў некалькі творчых кампазітарскіх арганізацый.

— Так, у ЗША няма адзінага саюза кампазітараў, таму можна ўваходзіць у некалькі.

— Ведаю таксама, што вы выкладаеце ў каледжы і з’яўляецеся музычным дырэктарам у адной з пратэстанцкіх царкваў. На міжнародным кампазітарскім конкурсе у Фларыдзе вы атрымалі першую прэмію, прэмію розных амерыканскіх фондаў, а ў 2002 годзе — прэстыжную прэмію Годэрта Ліберсана. У 2003 годзе ваша біяграфія была ўключана ў выданне “Хто ёсць хто ў Амерыцы”. Такім чынам, кампазітар і музыкант Ала Барзова заняла сваю нішу ў амерыканскай сучаснай музыцы, яе творчасць прызнаная ў свеце — гэта можна канстатаваць як

факт. І застаецца толькі здзіўляцца, як вы, нягледзячы на напружаную працу, знаходзіце час і на выступленні з канцэртнамі, і на кампазітарскую дзейнасць.

— Тэмп жыцця ў Амерыцы вельмі хуткі, але калі ў цябе ёсць праца, гэта не пужае. А калі праца творчая, то так нават цікавей. Праўда, я хацела б мець адно месца працы, бо вялікая нагрузка стамляе. І хочацца пісаць. Заказы на новыя музычныя творы ёсць. Пішу для ансамбля, з якім сюды прыехала, твор, які называецца “Італьянскія малюнкi”, а таксама твор на словы паэтэсы, з якой пазнаёмілася ў артыстычнай калоніі “Яда” (дарэчы, туды можна было б запрасіць артыстаў, кампазітараў, музыкантаў і мастакоў з Беларусі месяцы на 2). Для гэтага твора спатрэбіцца іншыя інструменты, таму думаю пра супрацоўніцтва з іншым камерным ансамблем.

— А зараз хачу напросіць вас раскажаць, як вы ўладкаваліся ў Амерыцы. Калі ўспомніць 1993 год, то гэта час перабудовы. Пэўна, вашы бацькі не змаглі ўспрыняць усё гэтыя перамены і ўсёй сям’ёй выехалі за мяжу?

— Прычын было шмат. На той час у ЗША ўжо жылі брат бацькі і яго дзеці, мой родны брат з сям’ёй. Вырашылі, што трэба жыць бліжэй адзін да аднаго, пераехалі ў горад Алентаўн, што ў Пенсільваніі. Зараз толькі мы з Сашам ад іх адарваліся — жывём на адлегласці 1 гадзіны 45 хвілін язды ад іх у прыгарадзе Нью-Йорка. На жаль, раён дарагі, але блізка ад цэнтра, нам гэта зручна для работы. У нас з Сашам дачка, ужо дарослая, ёй 18 гадоў, вучыцца ў Бостане ў каледжы. Яе прафесія — англійская літаратура. Спрабуе перакладаць Ахматаву і Цвятаеву, мы стараемся захаваць яе рускую мову.

Гутарка з Аляксандрам Дзмітрыевым была вельмі кароткай, бо ён разам з ансамблем “Da capo” выехаў адразу пасля канцэрта ў Мінску ў ЗША. Ала засталася на некалькі дзён, таму з ёю ўдалося пагутарыць больш падрабязна. Але тая кароткая размова з Аляксандрам запала ў душу, не магу не прывесці тут яе змест. Трохі іранічны, з гумарам, флегматычнага, як мне здалося, складу чалавек, Аляксандр уразіў мяне перш за ўсё сваімі творами. Як кампазітар, ён піша ў лепшых традыцыях рускай класічнай музыкі. Музыка Алы энергічная, урываецца ў тваю свядомасць і прымушае інтэнсіўна думаць, хвалявацца, разгавяцца разам з ёю невядомыя вобразы і гукі далёкіх часоў, музычныя

— Спадарыня Ала, якім чынам вам удалося ажыццявіць гэты праект? Ведаю, што вы выйгралі грант на гэту паездку.

— Сапраўды, Беларуская філармонія не магла фінансаваць наш прыезд, і я падала грант у “Асацыяцыю ўзаемнага разумення”, якая дапамагае амерыканскім выканаўцам наладзіць супрацоўніцтва з краінамі былога СССР, і яна забяспечыла прыезд ансамбля на фестываль. Мой прыезд спансаравала арганізацыя “Сустрэнь кампазітара”. І яшчэ адзін наш спонсар — “Нью-Йоркская фундацыя мастацтваў”. На працягу тыдня мы далі ў Мінску 4 канцэрты, майстар-класы, сустрэліся з беларускімі кампазітарамі і музыкантамі. Праграма вельмі напружаная, было шмат цікавых сустрэч, спадзяюся, плённых у плане будучага супрацоўніцтва, хоць і не ўсё, што чакалася, паспелі.

— Вы з Аляксандрам муж і жонка, разам вучыліся ў Маскоўскай кансерваторыі, дзе і пазнаёміліся. Ведаю таксама, што ён родам з Украіны, жывіць у Расіі, член Саюза кампазітараў Расіі. Вы нарадзіліся ў Мінску і з 6 гадоў, пачаўшы вучыцца, адразу сталі пісаць музыку. Пра гэта мне паведаміў яшчэ да вашага прыезду на фестываль дырэктар Музыкальнага ліцэя-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Уладзімір Кузьменка, у якога вы ў свой час вучыліся. Скончыўшы сярэдняю спецыяльную музычную школу пры кансерваторыі з залатым медалём, вы паступілі ў Маскоўскую кансерваторыю і таксама паспяхова яе скончылі, а потым і аспірантуру. Ваш музычны талент перш за ўсё зайважыла і развіла ваша маці, а затым ужо настаўнікі музыкі. Ім лёгка было вучыць працавітую, мэтанакіраваную дзяўчынку, для якой музыка была такой жа неабходнасцю, як паветра. Так раскажыце пра вас Уладзімір Міхайлавіч.

— Мая маці 5 гадоў вучылася па класу фартэпіяна ў Маскве (яна масквічка) у Алены Гнесінай, заснавальніцы вядомай школы і

— У вашым родзе былі музыканты?

— Прафесійных — не, але бацька і дзед былі вялікімі аматарамі. Дзмітрыевы паставілі ў Луганску (горад у Украіне, дзе я нарадзіўся) оперу “Князь Ігар”. Сярод іх былі выкладчыкі музыкі. Калі споўнілася 17 гадоў, я паступіў у музычнае вучылішча пры Маскоўскай кансерваторыі.

— Пэўна, да гэтага часу ўжо пісалі музыку?

— Пачаў у школе, а ў вучылішчы больш стаў пісаць. Потым забралі ў армію, дзе я іграў у музычным ансамблі. Аспірантура ў Маскве, затым 4 гады ў Мінску працаваў у інстытуце культуры. Цяпер на фестываль я прывёз інструментальныя творы, напісаныя на працягу апошняга года, бо кампазітару трэба пісаць тое, што цікава яго слухачам. У Амерыцы іншы слухач. А раней я пісаў харавую музыку. У Мінску была выдадзена мая музыка на прадмову Скарыны да кнігі “Юдзіф”, яе выдатна выканаў хор пад кіраўніцтвам Шута. Прэм’ера была ў малой зале філармоніі — у касцёле святога Роха. У гэтай прадмове ёсць такія словы, што звяры, птушкі, рыбы, пчолы ведаюць норы, гнезды, віры і вуллі свае, людзі таксама да таго месца, дзе нарадзіліся і былі ўзгадаваны, вялікую ласку маюць. Гэта сапраўды так. Людзям трэба жыць там, дзе яны нарадзіліся, каб сваякі былі побач. Вакол прывычнае асяроддзе, свой народ. Гэта лепш за ўсё.

ЛАТВІЯ. ДАЎГАЎПІЛС

Адна з 25 гісторый пра вайну

Увесь бягучы год на Беларусі прысвечаны значнай даце — 60-годдзю Вялікай Перамогі. З гэтай нагоды беларускае культурна-асветніцкае таварыства "Уздэм" (Латвія) запрасіла на святочную

вечарыну ветэранаў-партызанаў, якія вызвалілі Беларусь. Такіх у Даўгаўпілсе знайшлося 25 чалавек. Запрашэнні яны атрымалі ў выглядзе франтавога пісьма-трохвугольніка.

Зала зіхацела ад усмешак, радасных вачэй і шматлікіх баявых узнагарод на грудзях ветэранаў. Была і традыцыйная мінута маўчання за кожнага чацвёртага беларуса, які загінуў у гэтай жудаснай вайне. На вечары прысутнічалі афіцыйныя асобы: Генеральны консул Беларусі Генадзь Ахрамовіч і віцэ-консул Расіі Яўген Казанікаў. Генадзь Ахрамовіч сказаў вельмі чулівыя словы воінам-ветэранам. Ён адзначыў, што для яго гэта дата святая: абодва яго дзядулі загінулі на вайне, памяць аб іх зберагаецца ў сям'і.

Засталіся ў памяці ўспаміны Станіслава Александровіча. Ветэран не першы раз сустракаецца з намі, і заўсёды цікава яго паслухаць. Станіслаў Браніслававіч родам з Віцебшчыны. Калі пачалася вайна, яму было 16 гадоў. Юнак вырашыў пайсці ў партызаны, быў смелым і адважным куля-

мётчыкам. З 25 верасня 1942 па снежань 1943 года ваяваў у атрадзе А.Гурко Першай брыгады імя Шмырова. Пасля вызвалення Беларусі Станіслаў дайшоў да Берліна. На вайне сустрэў медсестру Валянціну, якая стала яму жонкай. І да гэтага часу яны разам. Падобных гісторый можна было пачуць на гэтай сустрэчы ажно 25. Але пра іх наступны раз.

Хочацца выказаць шчырую падзяку ўсім асобам і арганізацыям, якія дапамаглі ў правядзенні вечара, прысвечанага 60-годдзю Вялікай Перамогі. У першую чаргу, прадпрыемствам "Латгалес Алус" і асабіста Аляксандру Дадэрку, "Палада" (Яўгену Уладзіміраву), "Даўгаўпілс Майзніекс" (Анатолію Уласаву), "Аўтапарк" (Аўрамію Міхайлаву), Генеральнаму консульству Рэспублікі Беларусь у Даўгаўпілсе.

Тацяна БУЧЭЛЬ.

ЛІТВА

Новая суполка ў вёсцы Дубічай

16-га лютага ў вёсцы Дубічай Варэнскага раёна Літоўскай Рэспублікі адбылася прэзентацыя новай беларускай суполкі.

Яшчэ ў лістападзе 2003 года ў вёсцы Ракі Варэнскага раёна на сходзе беларусаў — жыхароў вёсак на памежжы з Рэспублікай Беларусь па ініцыятыве Івана Саковіча было вырашана стварыць беларускую грамадскую арганізацыю. За словам пайшла справа, і 23 снежня 2003 года ў Самаўправе Варэнскага раёна было зарэгістравана таварыства беларусаў Варэнскага раёна "Надзея", старшынёю суполкі абраны І.Саковіч.

9-га студзеня 2004 года на пасяджэнні рады Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве "Надзея" была прынята ў згуртаванні.

Намаганнямі новай суполкі і згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве пры дапамозе раённага ўлад 16 лютага 2004 года (гэта дата з'яўляецца Днём адраджэння незалежнасці Літвы ў 1918 годзе) адбылася ўрачыстая прэзентацыя таварыства беларусаў Варэнскага раёна "Надзея".

Зала, дзе праходзіла вечарына, не змагла ўмясціць усіх жадаючых прысутніцаў на ўрачыстасці. Сярод запрошаных былі ганаровыя госці: пасол Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы Уладзімір Гаркун, прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве Лявон Му-

рашка, віцэ-прэзідэнт згуртавання Раман Вайніцкі, старшыня Беларускага культурнага цэнтра "Крок" (горад Вісагінас) Алег Давідзюк. З літоўскага боку: віцэ-мэр Самаўправы Варэнскага раёна Альвідас Валейша, стараста Каныўскага староства Варэнскага раёна Яніна Павілонене і іншыя.

Пасля ўрачыстай часткі пачалася мастацкая. Першым выступаў жаночы ансамбль вёскі Дубічай, які спяваў літоўскія народныя песні, потым ансамбль народнай песні "Світанак" Беларускага культурнага цэнтра "Крок" горада Вісагінаса (мастацкі кіраўнік Людміла Віткоўская). Выступленне ансамбля было сапраўдным падарункам для ўсіх. Гэты цудоўны калектыў вядомы не толькі ў Літве, але і ў Латвіі, Беларусі, Фінляндыі, Венгрыі. Па мастацкаму ўзроўню ансамбль амаль прафесійны.

Прысутныя бурнымі апладысмантамі віталі выканаўцаў, атмасфера ў зале была радасна-ўзнёслай, артыстаў не хацелі адпусаць са сцэны, дзякавалі ўдзельнікам і арганізатарам, адзначаючы, што падобнага не перажывалі ўжо гадоў 25.

Пасля канцэрта гаспадары, як водзіцца, запрасілі ўдзельнікаў і гасцей за багаты стол.

М.ЕСІПОВІЧ.

З Казахстана — поклон роднай старонцы

Наша суайчынніца Тамара Батрак жыве ў Казахстане з 1965 года. Актывістка культурнага цэнтра "Беларусь", выкладае ў нядзельнай школе, якая існуе ўжо два гады. Разам з дзецьмі яе наведваюць і дарослыя — тыя, хто нарадзіўся ў Казахстане, але памятае пра свае карані і хоча ведаць родную мову, гісторыю і культуру Беларусі. Акрамя заняткаў па навучанні беларускай мове, спяваюць, развучваюць беларускія гульні, бо ў непасрэдных зносінах лягчэй засвоіць навуку. Самаму малодшаму навучэнцу 4 годзікі. Ёсць сям'я, дзе маці — беларуска, а бацька — турк, іх сын вучыць турэцкую, рускую і беларускую мовы. Беларускае пасольства дапамагае нядзельнай школе ў Астане падручнікамі і шыйткамі па навучанні правапісу.

Параўнальна нядаўна Тамара Батрак пабывала ў Мінску на вучобе кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці беларускіх суполак краін СНД, Прыбалтыкі і Польшчы. Акрамя працы ў нядзельнай школе, яна яшчэ з'яўляецца мастацкім кіраўніком беларускай суполкі, а яе дачка 26-гадовая Вікторыя Батрак — харэограф ансамбля "Вясёлка". Прыехаў у Беларусь на вучобу ім абедзвюм дапамог фінансава намеснік мэра горада Астаны ды яшчэ падарунак перадаў беларусам — габелен з гербам сталіцы Казахстана (на здымку — Тамара Батрак паказвае падарунак). Курсы былі арганізаваныя Беларускамі таварыствам па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

Сын Тамары Батрак па прафесіі будаўнік і зараз працуе над узвядзеннем беларускага пасольства ў Астане. Муж рускі, але жыхар горада Астаны, таму і апынулася тут Тамара Іванаўна, казахская зямля стала роднай для іх дзяцей. Уся сям'я дапамагае ёй у працы з суайчыннікамі. Дачка ніколі не бачыла беларускіх танцаў, таму прыехала ў Мінск, каб павучыцца ў беларускіх харэографу. Вельмі

РАДАВОД

Ступіць на зямлю продкаў праз сто гадоў змог сібірак Уладзімір Пянюшкін

Пра тое, што мае продкі са свяшчэнных славянскаму сэрцу зямель Белавежскай пушчы, я ведаў з дзяцінства ад сваёй бабулі Надзеі Пятроўны. І хаця сама яна нарадзілася ў 1908 годзе на станцыі Зіма, яе бацька, мой прадзед Каліноўскі Пётр Канстанцінавіч, са сваёй жонкай Марыяй Мікалаеўнай прыехаў у Сібір з вёскі Міклашова Валкавыскага павета Гродзенскай губерні.

Запіс у метрычнай кнізе праваслаўнай царквы на станцыі Зіма сведчыць, што хроснымі маёй бабулі былі сяляне Гродзенскай губерні Якаў Карпавіч Трусевіч і Сафія Мікалаеўна Плаўская.

У ходзе доўгіх пошукаў работнікі Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі ў Гродне склалі радаводуныю маёй сям'і. Удалося ўстанавіць, што больш за паўвека мае продкі — Каліноўскія — жылі ў вёсцы Міклашова, якая цяпер знаходзіцца на тэрыторыі Падляскага ваяводства Польшчы.

Высветлілася, што прамымі продкамі майго прадзеда Каліноўскага Пятра Канстанцінавіча, 25.06.1882 года нараджэння, былі: Каліноўскі Канстанцін Сільвестравіч (01.03.1860) і яго жонка Фядора; Каліноўскі Сільвестр Іванавіч (1834) і яго жонка Ганна; Каліноўскі Іван Ры-

ўдзячная кіраўнікам ансамбляў "Церніца" і "Вербіца", якія дзяліліся сваім вопытам і рэпертуарам. Акрылёная творча, пад уражаннем першай сустрэчы з Беларуссю, з 80-гадовай бабуляй і іншымі сваякамі, Вікторыя вярнулася ў Казахстан і працягвае сваю працу. Радасна, калі ў беларускі рух уліваецца моладзь.

У пасёлку Воранава Гродзенскай вобласці — родны кут Тамары Батрак (дзявочае прозвішча Мурашка). Там жывуць яе бацькі, якіх яна стараецца наведваць як мага часцей. Маці ўсё жыццё працавала настаўніцай пачатковых класаў — ад яе, пэўна, педагагічныя схільнасці Тамары Іванаўны, любоў і павага да Радзімы і роднай мовы, беларускіх песень,

да працавітых і сціпрых землякоў-беларусаў.

У Казахстане сярод 15-мільёнага насельніцтва беларусаў налічваецца каля 100 тысяч. 7 суполак працуюць у розных гарадах: Астане, Семіпалацінску, Петрапаўлаўску, Паўладары, Алма-Аце і іншых. Цэнтрам, які аб'ядноўвае ўсе суполкі, з'яўляецца Беларускае пасольства ў Астане, дзе Тамара Іванаўна зараз бывае кожны тыдзень. Вельмі дапамагае супрацоўнік пасольства Аляксей Самасуеў. Калі даводзіцца бываць на Радзіме, Тамара Іванаўна купляе патрэбную літаратуру — назбіралася ўжо бібліятэка. Кнігі дапамагаюць выбраць вершы для завучвання на памяць, тэксты для навучання роднай мове. Казахскае радыё запрашае яе вучняў да ўдзелу ў перадачах, пасля якіх слухачы-беларусы выказваюць падзяку, бо даўно не чулі роднага слова. Беларускае святы, якія наладжваюцца, збіраюць

беларусаў разам з прадстаўніцамі іншаземных суполак, дзе абавязкова наладжваецца дэгустацыя страў беларускай нацыянальнай кухні.

Наведванне Беларусі і вучоба прынеслі шмат карыснага, пакінулі незабыўныя ўражанні. Газета "Голас Радзімы" — той інфармацыйны ланцужок, што пастаянна звязвае з роднай Беларуссю, а цяпер беларусы ў Казахстане будуць больш слухаць хвалі беларускага радыё, бо даведаліся, колькі новых змен адбылося ў вяртанні на замежныя краіны.

Ганна МАХАВІКОВА.

царскай сям'і. Магчыма, гэта і паслужыла падставай для хуткага ад'езду ў далёкую Сібір. Потым была вайна, рэвалюцыя, яшчэ адна вайна. Мяняліся граніцы, рваліся сваяцкія сувязі. І хаця сем'я Каліноўскіх, Салагубаў, Трусевічаў жывуць у Міклашове і па сённяшні дзень, сувязі з роднымі страчаны.

Шмат добрых і спагадлівых людзей у Беларусі і Польшчы дапамагалі мне ў пошуках, але, на жаль, пакуль не ўдалося адшукаць што-небудзь новае пра сям'ю Каліноўскіх.

У Мінску я даведаўся, што ў Іркуцку існуе вельмі дружнае і дзейнае беларускае таварыства. Так дарогі прывялі мяне ў ІТБК імя Яна Чэрскага. Тут пры размове даведаўся, што ІТБК мае свой друкаваны орган — газету "Маланка", якая рассылаецца шмат куды, у тым ліку і ў беларускія арганізацыі ў Польшчы і Беларусі.

Вельмі спадзяюся, што гэты матэрыял працягуюць гісторыкі і краязнаўцы і, магчыма, дапамогуць даведацца пра мае карані. Буду рады любым пісьмам. Пішыце на адрас газеты "Маланка":

664011, Расія, г.Іркуцк, вул. Чэхава, д.2.

Уладзімір ПЯНЮШКІН (Каліноўскі).

Расія. Іркуцк.

У Кузбасе будзе разрэз “Беларускі”

Колькі разоў мела гонар размаўляць з беларусамі ці ўраджэнцамі Беларусі, якія ўзначальваюць беларускія суполкі і зайсёды адначала для сябе, што гэта сапраўдныя лідэры. І, як правіла, людзі вельмі цікавыя, аўтарытэтныя, нераўнадушныя да лёсу сваёй Бацькаўшчыны. Вось і Міхаіл Брылёў — старшыня абласной грамадскай арганізацыі “Кузбаская абшчына “Беларусь”, намеснік рэгіянальнага аддзялення Саюзнай грамадскай палаты — ужо болей за 40 гадоў жыве за межамі Беларусі, а яго цікавіць усё, што звязана з Радзімай. Перажывае, калі ў сродках масавай інфармацыі знаходзіць неаб’ектыўныя звесткі пра Беларусь. І хоць па спецыяльнасці радыёфізік, гэтая яго неабьякласца прымушае брацца за пяро, каб расказаць у рэгіянальных сродках масавай інфармацыі, пра тое, што сам убачыў у Беларусі, пра супрацоўніцтва Беларусі і Расіі, пра справы абшчыны.

Размова ж наша з ім пачалася з падзеі, у якой ён прыняў непасрэдны ўдзел, — расказа аб Асамблеі народаў Расіі ў Маскве.

— У жыцці нацыянальнасцей Расіі ёсць яшчэ праблемы, якія неабходна аналізаваць, асэнсоўваць і знаходзіць рашэнні. У Расіі ж жыве 167 нацыянальнасцей! Гэта вялікае багацце і разам з тым вялікая адказнасць. Трэба так арганізаваць жыццё, каб усё народы былі не ворагамі, а сябрамі. На асамблеі была зроблена спроба знайсці шляхі вырашэння існуючых праблем.

— А як жывеца беларусам у Кузбасе?

— Наша жыццё стала змястоўней, калі мы арганізаваліся. Сапраўды, ёсць неабходнасць у нейкай ўзаемнай дапамозе. Сёння “Кузбаская абшчына “Беларусь”, нягледзячы на тое, што існуе ўжо 5 год, з’яўляецца адной з самых аўтарытэтных нацыянальных суполак Кузбаса. Беларусы — народ інтэрнацыянальны. Разам з рускімі яны цэментуюць народы, якія жывуць у Кузбасе. Я ўваходжу ў прэзідыум Каардынацыйнага савета пры Дэпартаменце па нацыянальнай палітыцы. З 116 нацыянальнасцей там толькі 9 прадстаўнікоў. Гэты факт і тое, што мы былі прадстаўлены на Асамблеі народаў Расіі, — пра многае гавораць.

І хоць мы не атрымліваем фінансавай падтрымкі, як напрыклад, яўрэйская, нямецкая, татарская дыяспары ці малыя народы Поўначы, шмат займаемся дабрачыннасцю. У прыватнасці, дапамагам сельскім школам, дзіцячым дамам і дамам састарэлых кнігамі, наладжваем работу гурткоў у школах. Я асабіста падарыў каля 300 кніг. Аказваем дапамогу рознымі вымяральнымі прыборамі, каб вясковыя дзеці маглі выконваць лабараторныя работы па фізіцы, афармляць розныя стэнды. Не буду галасуным: у мінулым годзе мы перадалі школам 12 тысяч патрэбных дэталей і прыбораў. Наогул, мы прывячаем тых, хто абдызены ўвагай, і стараемся, як можам, аблягчыць іх жыццё. Наша абшчына адзіная, якая мае дыплом, Ганаровую граматы і прэмію губернатара за дабрачыннасць.

У мінулым годзе прайшла Асамблея народаў Кузбаса. У дакладзе губернатара вобласці Амана Тўлеева была адзначана дзейнасць нашай абшчыны. Два чалавекі ўзнагароджаны медалямі “За асобы ўклад у развіццё Кузбаса”, 6 — атрымалі Ганаровыя граматы і 2 — падзячныя пісьмы.

У складзе нашай абшчыны вядомыя і аўтарытэтныя людзі: епіскап Кемераўскі і Новакузнецкі Сафроній, заслужаная артыстка Беларусі Людміла Усанова, Герой Сацыялістычнай Працы Дзмітрый Плотнікаў, галоўны федэральны інспектар па Кемераўскай вобласці Валерый Казакоў і іншыя. Па адукацыйнаму цэнзу беларусы ў Кузбасе займаюць першае месца. Наогул, да нас адносяцца вельмі добра. Лічыцца, што беларус чулы чалавек і надзейны сябар, на якога можна палажыцца ва ўсіх складаных сітуацыях. І яшчэ цікавы момант: нядаўна ў вобласці прайшоў перапіс, і аказалася, што цяпер тут пражывае беларусаў больш, чым сведчыў папярэдні. Значыць, многія людзі пачалі лічыць сябе беларусамі. Магчыма, у гэтым і наша заслуга.

— Раскажыце аб планах вашай абшчыны...

— Мы цяпер працуем над тым, каб стварыць нацыянальна-культурную аўтаномію беларусаў. У вобласці вялікая работа праводзіцца па падрыхтоўцы да 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. У Кузбасе шмат ветэранаў, якія ўдзельнічалі ў баях за Беларусь, вызвалялі яе. Думаю, што ва ўрачыстасцях з нагоды вызвалення Беларусі прыме ўдзел дэлегацыя ветэранаў вайны з Кузбаса, моладзь. Кузбаская абшчына збірае звесткі пра такіх людзей, і нядаўна мы знайшлі цікавую інфармацыю пра выхадца з Кузбаса, слаўнага сына шорцакага народа, які загінуў у Гомельскай вобласці ў 1943 годзе і пахаваны ў беларускай зямлі. Шорцы — карэнная малаколькасная народнасць Сібіры — таксама збіраюцца накіраваць сваю дэлегацыю 9 мая ў Беларусь на магі-

лу свайго земляка. Ён адзіны шорац, удастоены звання Героя Саюза.

Абшчына працуе ў цесным кантакце з рэгіянальным аддзяленнем Саюзнай грамадскай палаты, якую ўзначальвае ўраджэнка Брэсцкай вобласці Клаўдзія Высоцкая. Гэта палата аб’ядноўвае грамадскія арганізацыі: ветэранскія, жаночыя, маладзёжныя, чарнобыльцаў і г.д. Праз гэтыя арганізацыі мы праводзім ідэю стварэння Саюзнай дзяржавы. У нас у Кузбасе шмат яе прыхільнікаў. Мы разумеем, што нас многае звязвае. Нядаўна ў рэгіянальнай газеце быў надрукаваны артыкул “Без БелаЗа няма Кузбаса”, дзе было расказана пра супрацоўніцтва Беларусі і вугальных прадпрыемстваў Кузбаса. Практычна ўсе вялікагрузныя самазвалы — беларускай вытворчасці. Нядаўна тут арганізаваны сервісны цэнтр па абслугоўванні беларускай тэхнікі, таму, думаю, хутка ўсе разрэзы будуць выкарыстоўваць выключна беларускія машыны. Вельмі шмат прадаецца вырабаў лёгкай прамысловасці Беларусі. Дарэчы, тавараабарот паміж Кузбасам і Беларуссю за апошнія пяць гадоў узрос у 4 разы. Ад гэтага выйграюць усе. Хутка ў Кузбасе адкрыецца разрэз “Беларускі”, дзе будзе здабывацца каля 500 тысяч тон вугалю, што поўнасцю задаволіць патрэбы Беларусі. У распрацоўцы гэтага разрэзу задзейнічана 50 працэнтаў расійскага і столькі ж беларускага капіталу. З беларускага боку заснавальнікам з’яўляецца БелАЗ, які паставіў магутныя 40-тонныя машыны. У пачатку года прыезджала беларуская дэлегацыя, яна вырашала тэхнічныя пытанні развіцця разрэзу. Былі складанасці, але цяпер ужо ўсе дакументы ў Маскве ўзгоднены і падпісаны, вырашаны пытанні з адводам зямель.

— Міхаіл Рыгоравіч, раскажыце крышку пра сябе.

— Лёс закінуў мяне ў Кузбас, дзе я жыву ўжо больш за 40 год. Працаваў, як і ўсе беларусы, нядрэнна, узнагароджаны двума знакамі Працоўнай славы II і III ступені. Выгадаваў добрых дзяцей. Сын скончыў з адзнакай Кемераўскае вышэйшае ваеннае вучылішча сувязі, дачка, таксама з адзнакай, — Кузбаскі політэхнічны інстытут. Сам я амаль 40 год працаваў выкладчыкам спачатку ў Томскім, затым Кемераўскім універсітэтах...

— Ці часта наведваеце Беларусь?

— Цяпер мне часта даводзіцца быць тут. Па справах дыяспары прыкладна раз у паўтара года прыязджаю ў Маскву і не магу стрымацца, каб не заехаць на радзіму. Тут жывуць мае сваякі, тут ля вёскі Бухоўка Клімавіцкага раёна Магілёўскай вобласці магілкі маіх бацькоў.

— Ці чытаюць у суполцы газету “Голас Радзімы”?

— Я хачу выказаць вялікую ўдзячнасць за газету калектыву рэдакцыі. “Голас Радзімы” для нас — глыток жыватворнага паветра. Мы з гэтай газетай атрымліваем вельмі карысную інфармацыю. Яна дапамагае трымаць сувязь з Радзімай. Газета ў апошні час стала больш цікавай і змястоўнай. Мы яе заўсёды з нецярплівасцю чакаем

Гутарыла Таццяна КУВАРЫНА.

НА ЗДЫМКУ: Міхаіл БРЫЛЁЎ.

Фота аўтара.

У БУДУЧЫ ДАВЕДНІК

Адольф СТЭЛЬМАХ

Стэльмах Адольф Фаміч (12. 06. 1941, хутар Дамінова Радашковіцкага раёна Вілейскай вобл., цяпер Маладзечанскі раён Мінскай вобл.), доктар біялагічных навук (1987), акадэмік Украінскай акадэміі аграрных навук (1995), Нью-Йоркскай акадэміі навук (1995), дзеяч беларускай дыяспары ва Украіне.

А.Стэльмах нарадзіўся ў сялянскай сям’і. Скончыў Дуброўскую сярэднюю школу (1956), Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (1962), аспірантуру пры кафедры дарвінізму і генетыкі таго ж універсітэта (1965).

Тры гады працаваў асістэнтам-выкладчыкам БДУ. У 1966 годзе абараніў кандыдацкую дысертацыю “Вывучэнне трыплоідных гібрыдаў цукровых буракоў і іх бацькоўскіх форм” на ступень кандыдата біялагічных навук. З 1968 года стаў загадчыкам аддзела генетыкі і цыталогіі раслін Усесаюзнага селекцыйна-генетычнага інстытута ў Адэсе. Затым там жа загадваў лабараторыяй спецыяльнай генетыкі пшаніц, у 1988–2001 гадах быў намеснікам дырэктара Украінскага селекцыйна-генетычнага інстытута па навуковай рабоце. Пасля выхаду на пенсію застаўся ў ім галоўным навуковым супрацоўнікам аддзела генетыкі.

Усяго А.Стэльмахам апублікавана звыш 270 навуковых прац, з іх многія за граніцай, на англійскай мове. Яны прысвечаны актуальным пытанням генетыкі раслін, трыплоідным гібрыдам цукровых буракоў, анэўплоідам і манасомнаму аналізу пшаніц. Мае 4 аўтарскія пасведчаны на вынаходніцтвы.

А.Стэльмах падтрымлівае актыўныя сувязі з зарубежнымі біялагамі. Кіраваў трыма тэмамі ў навуковым супрацоўніцтве краін СЭУ, быў кансультантам сумесных праектаў з Мексікай і Нідэрландамі. Прымаў удзел у навуковых форумах у Аўстрыі, Балгарыі, Беларусі, Венгрыі, Германіі, Італіі, Канадзе, Польшчы, Румыніі, Турцыі, Чэхаславакіі, Югаславіі, у складзе дэлегацыі пабываў у Вялікабрытаніі, Злучаных Штатах Амерыкі, Індыі. Член рэдкалегій маскоўскіх і кіеўскіх навуковых часопісаў, многіх вучоных саветаў па абароне дысертацый, Экспертнага савета ВАК Украіны. Сярод вучняў А.Стэльмаха — два дактары (Індыя, Узбекістан), 11 кандыдатаў навук (Расія, Украіна).

А.Стэльмах вядзе вялікую грамадскую работу, з’яўляецца сябрам праўлення Нацыянальна-культурнага аб’яднання грамадзян “Беларусь” у Адэскай вобласці.

Ірына АРЖАХОЎСКАЯ (Кіеў).

ад нас адышлі

Міхась НАЎМОВІЧ

4 сакавіка 2004 года ў прыгарадзе Парыжа адышоў з гэтага свету беларускі мастак і грамадскі дзеяч Міхась Наўмовіч. На ім трымакіся “Беларуская хатка” ў сталіцы Францыі, многія мастацкія, грамадскія, дабрачынныя ініцыятывы.

Міхась Наўмовіч нарадзіўся 3 кастрычніка 1922 года ў вёсцы Кашалёва непдалёку ад Навагрудка. Бацька яго займаўся гаспадаркай, праславіўся як добры бондар, маці адмыслова ткала і вышывала. Ад іх будучы мастак унаследаваў працавітасць і грунтоўнасць, уменне бацьчы прыгожае.

У Навагрудку Міхась скончыў беларускую гімназію, браў урокі малявання з натуры ў настаўніка Рамановіча.

Пад канец другой сусветнай вайны М. Наўмовіч апынуўся ў Італіі ў складзе войск саюзнікаў. Пазнаёміўся з багатымі музэямі Рыма, Фларэнцыі, Неапаля. Там і вырашыў стаць скульптарам. Пасля вайны пераехаў у Францыю, дзе рэдагаваў часопіс “Моладзь”. Паступіў на скульптурнае аддзяленне Парыжскай школы мастацтваў. Адначасова вучыўся ў школе фітатэрапіі. Пасля іх заканчэння працаваў выкладчыкам анатоміі, вучыў скульптараў будове чалавечага цела. Аздобіў эмігранцкія выданні: “Спадчыну” Янкі Купалы, “Сымона-музыку” Якуба Коласа, “Вянок” Максіма Багдановіча, паэтычны зборнік “Ля чужых берагоў” і іншыя.

Помнік работы М. Наўмовіча ўстаноўлены на магіле беларускага кампазітара Міколы Равенскага ў Лювэне (Бельгія). Скульптар аднаўляў выявы львоў на парыжскай плошчы Канкорд. Яго выяўленчыя і скульптурныя творы ўпрыгожваюць многія саборы, сцены дамоў.

У 2000 годзе ў Цэнтры імя Ф. Скарыны адбылася невялікая выстава твораў М. Наўмовіча. На ёй дэманстраваліся бюсты беларускага першадрукара, дачкі мастака, восем яго малюнкаў і акварэлей

У апошнія гады жыцця М. Наўмовіч наведваў радзіму, устанавіў кантакты з беларускімі мастакамі і скульптарамі, дапамагаў творчай моладзі, марыў стварыць для яе асяродак у Альпах, працаваў над успамінамі. На жаль, многія задумы Майстра засталіся неажыццёўленымі.

У беларускім мастацтве, памяці тых, хто яго ведаў, М. Наўмовіч застаецца жыццём сваімі творамі, добрымі справамі.

Галіна ІВУЦЬ.

Іван Шамякін

НАЧНЫЯ ўСПАМІНЫ

Год назад званок. Жаночы голас:

— Ад Раманавых. Памерла Раіса Іванаўна.

— Божа! Што здарылася?

Улетку яны заязджалі да мяне на дачу. Тыдні два таму я гаварыў з ёю па тэлефоне. Давала рэцэпты ад хвароб маіх.

У той трагічны дзень ёй пазваніла ўнучка Аня, выкладчыца англійскай мовы ва ўніверсітэце.

— Бабуля, я іду дадому. Што купіць?

Атрымала заказ. Не больш гадзіны патраціла на пакупкі. Прышла дадому. Яна мела ключы. Адчыніла. Бабуля ляжыць на падлозе. Без дыхання. Інсульт.

Я адчуваю сябе вінаватым, што не прысутнічаў на пахаванні. Не змог пакланіцца ёй. Кланяюся. Кожны раз, калі кланяюся светлай памяці Машы. Сёння, 17 сакавіка, у Машы дзень нараджэння, ёй — 82.

Зрэдку званю Раманаву. Нікага гумару. Сур'ёзная размова. А што сур'ёзнае? Нашы хваробы ды абрыдлая палітыка, ад ведання якой жыццё не робіцца лягчэйшым. Няхай бы ў дзяцей нашых яно было веселейшае. Няхай бы яны пазналі, што такое вясёлае жыццё. Нам пашанцавала — мы мелі ладны кавалак вясёлага жыцця. Дзякуй Лёсу і Богу.

Сакавік 2003

Тайна драмы

Памёр Андрэй раптоўна. 12 лістапада 1982 года мы адзначалі яго дзень нараджэння ў новай кватэры, якую ён атрымаў чатыры дні назад. Мэблю яшчэ не купіў. А 16 лістапада ў адзін міг у бальніцы, у прысутнасці жонкі-ўрача чалавека не стала — тромб у лёгкае.

Мінула 20 гадоў, трагічных для мяне, але той боль помню дагэтуль, ён побач з болем за Сашу (1991), за Машу (1998). Боль за сябра такі ж гарачы, да слёз, як і боль за самых блізкіх людзей, — сына і жонку.

Але пра гэта я пісаў. Помнік сябру? А які ён можа быць у пісьменніка? Успаміны — самы трывалы, бо, як кажуць, рукапісы не гараць. Надрукаваныя ў часопісе, у кнізе — вечныя. Я іх ня-мала напісаў — успамінаў пра настаўнікаў, сяброў; калі буду жывы, дабяруся да дзеячаў іншай сферы — да палітыкаў.

Пра П. М. Машэрава я напісаў, па-мойму, нядрэнна, лепш, чым некаторыя журналісты, бо выявіў характар. Хоць "узрадавалі" мяне, што Наталі Пятроўне не спадабалася; дрэнна, што перад напісаннем ці апублікаваннем не пагутарыў з членамі сям'і: у блізкіх свой адметны погляд на бацьку, на дзеда, на брата. Хачу напісаць пра Івана Палякова, гадоў дваццаць карціць. Паўгода таму ён мне пазваніў: "Ваня! Прыязджай! Я табе такія матэрыялы дам!"

— Іван Яўсеевіч! Чаму вы не зрабілі гэта гадоў 15 назад? А цяпер я аслеп, абязножаў.

Але паабяцаў заехаць. І не заехаў. Хоць улетку яшчэ з кіем кльпаў. Цяпер паказваць сваю нямогласць не хацелася. А хіба ён

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКА

не такі? Жонка сказала, што ў яго дрэнна з нагамі. Чалавеку 88! Не памагае, выходзіць, што ён многа хадзіў — партызан, паляўнічы, рыбалоў, а я ў арміі ездзіў — зенітчык, пасля прагна пісаў начамаі, а ўдзень засядаў у мностве рад, рэдкалегій, парткамітэтаў, саветаў — дайшоў жа ад сельскага Савета да Вярхоўнага Савета СССР. Высока лёс узносіў...

Аднак я адхіліўся. Вяртаюся да помнікаў-ўспамінаў. Сапраўды, я напісаў іх больш, чым хто іншы з маіх калег, калі не лічыць літаратурнаўцаў, але ў іх іншы жанр, іншая манера, стыль, і пішуць яны, як правіла, пра тых, каго ў жыцці не ведалі, хто заняў сваю нішу ў іерархіі да іх, даследчыкаў, нараджэння.

Першыя мае ўспаміны, безумоўна, былі пра Якуба Коласа, з якім меў шчасце сустракацца неаднойчы, але, напэўна, вялікая розніца ва ўзросце, літаратурная нявпытнасць не далі мне магчымасці напісаць чалавечы характар, глыбіню яго і веліч.

Ды і сам Колас-класік не вельмі ахвотна адкрываў скарбонку сваёй душы перад маладым вераб'ём. Ён па прыродзе сваёй быў скрытны. Плюс да ўсяго ў той пасляваенны час стваралі своеасаблівы культ класікаў (не толькі ў нас, і на Украіне — Тычына, Рыльскі; у рускіх гэта менш праявілася, "культ" Шолахава выяўляўся зусім па-іншаму, яго не ўзнялі над народамі і калегамі — не даваўся казак).

Я запісаў гэтыя думкі ў дзённіку і меў неасцярожнасць надрукаваць. Лепшы сябра мой, сын Канстанціна Міхайлавіча — Даніла, дырэктар музея Коласа, разумны чалавек, пакрыўдзіўся, ледзь паразумеліся. Зусім беспадстаўна пакрыўдзіўся на мяне

сын Броўкі — Юры. Я любіў, люблю Пятра Усцінавіча, доўга працаваў пад яго кіраўніцтвам, шмат чаму ў яго навучыўся, але меў неасцярожнасць у дзённіку запісаць выступленне на вечары ўдавы Міхася Лынькова аб ўзаемаадносінах гэтых двух добрых творцаў, а яны былі складаныя з часоў даваеннай "чысткі", калі пісьмо ў ЦК, артыкул у газеце рабіліся даносамі і вызначалі лёс чалавека, жыццё яго, не толькі грамадскае, але і фізічнае.

Лепшым помнікам я лічыў свой успамін пра земляка, суседа па кватэры, па дачы, глыбокага праяўца Івана Мележа. Удава Лідзія Якаўлеўна дзякавала мне. Але тут жа "плюнула" на маю лысіну, апублікаваўшы дзённікі Івана, чалавека мніцельнага, раўнівага. Дагэтуль не магу зразумець яго адносін да мяне.

Праз плот гутарылі як лепшыя сябры, а ў дзённіку — іншае. Ад чаго такая раздвоенасць? Ад зайздрасці? Дык яму ж крытыка надавала ўвагі намнога больш, чым мне. І прэміі ў яго былі саюзныя. Праўда, з чытачамі было інакш, чыталі больш мяне. Няўжо гэтаму зайздросці? Ці трэба друкаваць дзённікавыя запісы пра тых, хто яшчэ жывы? Пасля публікацыі ў "Полымі" і выхаду кнігі "Роздум на апошнім перагоне" я перастаў друкаваць дзённікі, хоць іх у мяне два дзясці агульных сшыткаў. Я вынайшаў новую форму: не мемуары — навелы (цікавыя эпізоды) з свайго жыцця ад маленства да старасці пад агульнай назвай "Начныя ўспаміны". Сустрэты яны чытачамі прыязна. Яны такі сапраўды нараджаюцца ў час бяссонніцы.

Лепшыя ўспаміны — пра Пятра Глебку. Напэўна, таму, што я моц-

на любіў гэтага простага, народнага, вясёлага і глыбока эрудыраванага чалавека. Вельмі любіў ездзіць з ім у камандзіроўкі, стараўся пасяліцца ў адным нумары. Праца ў Камітэце па Ленінскіх і Дзяржаўных прэміях, сяброўства з іншым мудрацом Аляксандрам Пракоф'евым былі для мяне святам.

Не быў я ў блізкіх адносінах з Максімам Танкам, хоць разам працавалі ў СП. Але я любіў Яўгена Іванавіча. Зблізіліся мы, калі ён хварэў, — я часта наведваў яго ў бальніцы. І я шчыра і любоўна напісаў пра яго і прытым гэтак жа хутка, як пра Андрэя.

Праз дваццаць пяць год пасля смерці Піліпа Пестрака напісаў і пра яго — любіў гэтага звестуна, змагара.

Не менш любіў Броўку, ведаў усе праявы яго складанага характару, а напісаў холадна-афіцыйна. Чаму? Вось яшчэ адна загадка. Цяпер дапаўняю вобраз яго эпізодамі з "Начных успамінаў". Але навела "Трымай дыстанцыю" выяўляе не лепшыя якасці Броўкавай незвычайнай асобы. Безумоўна, час на яго ўплываў больш, чым на многіх іншых. Меў ён такую рысу характару, як страх. Але гэта асобная тэма, сюжэт, нашу яго даюно і "перанасіў" — на "роды" не хопіць сілы. Закранаў у навеле "Незабыўны юбілей", але там — не для масавага чытача, толькі хіба для пісьменнікаў, і не маладых — для тых, хто сам перажыў "чыстку" і вялікі подзвіг — вайну.

Звычайна я абмяжоўваў успаміны пра тых, хто пакінуў нас, невялікім аб'ёмам — адзін-два аркушы (20-30 старонак) і, як правіла, мала кранаў асабістае, сямейнае жыццё, больш творчае, грамадскае.

Успаміны пра Андрэя пісаліся інакш — без абмежавання аб'ёму, з біяграфіяй ад маленства да сталасці: вайна, вучоба, каханне, сям'я — Алена, Ала, Сяргей. Не мог назваць вінаватага ў яго разводе з Ленай, бо Андрэй так і не сказаў прычыны нават мне. Ведаў, што Андрэй не трымаўся евангельскага завету. Ды і цяжка яму было: жанчыны ліплі да яго, як мухі на мёд: прыгажун, весельчак, гумарыст. І ён не цураўся іх, не адштурхоўваў, гарнуў да сябе. Былі разумныя кабеты, дзве з іх маглі б стаць добрымі жонкамі. Былі звычайныя распусніцы, мне сорамна было за Андрэя, я асуджаў яго, ён рагатаў, часам казаў сур'ёзна:

— Такіх, як твая Маша, няма ў наш час. Дзе знайсці такую? А такой, як Лена, я не хачу.

Я трымаўся іншай думкі і пісаў у раманах і аповесцях прыгожых фізічна і духоўна жанчын (за гэта мяне крытыкавалі нават у той час ханжаскай ідэалогіі).

Я расказаў гісторыю Андрэевай жаніцьбы з Любай Дубовік. Не напісаў тады (цяпер пішу), што, як казалі ў нас, чорту трэба было стаптаць сто пар лапцяў, каб звесці двух такіх розных людзей. Абсалютна розных. Чалавека ў высокім, шырокім, глыбокім сэнсе — жыццелюба, філосафа, творцу з сатырычным складам розуму, праўдалюба, смелага ва ўсіх праявах жыцця — грамадскага, творчага, бытавога і — дробную мяшчанку, прыжывалку, анучніцу, слабога ўрача з нізкай агульнай культурай... У "Тайне драмы" я пра гэта не пісаў, хіба толькі адно — некампэтэнтны ўрач, няправільна лячыла. І праўда: бачыў, як яна лячыла Андрэя. Я здзіўляўся

ся. Маша, фельчар, абуралася, калі я расказваў ёй, як Любачка (так яе называлі чамусьці ўсе нашы жонкі; Ядвіга Паўлаўна Навуменка называла яе "бульбіна") нават у прысутнасці Андрэя, што яго не смяшыла, бадай крыўдзіла) лячыла мужа: ціск высокі — укол, нізкі — укол, забалела нага, у якой сядзела дванаццаць асколкаў ад мін, — укол... на ноч, для патэнцыі — укол. Ездзіла да знахарак, прывозіла іх рэцэпты.

У аповесці я нічога абразлівага пра Любу не напісаў, акрамя васьмі гэтага заключэння, што ўрач яна бяздарны, ды і тое — агульнымі словамі, без дэталей, якія паведамляю тут. Не напісаў, здаецца, нават пра агульную культуру. А яна на радасцях, за сталом у сваіх бацькоў пасля ЗАГСа (дзе мы з Машай па просьбе Андрэя былі сведкамі — засведчылі, дурні) выявіла гэтую культуру: расказвала, што да знаёмства з Андрэем не чула пра такога драматурга (а камедыі яго ішлі ва ўсіх рэспубліках — 500-700 тэатраў ставілі). А пра Шамякіна чула, што ёсць такі начальнік, якога ў лешкамісіі кладуць у люкс. Для яе вышэйшая ацэнка чалавека — люкс.

"Тайна драмы" ішла ў студзеньскім нумары "Маладосці" за 1984 год. Да таго часу я меў столькі выданняў на многіх мовах, што яшчэ адна публікацыя не з'яўлялася падзеяй. Іншыя ўспаміны прайшлі бадай што непрыкметна для мастацка-літаратурнай прэсы. Не чакаў я з нецярпеннем выхаду нумара.

Да таго ж было не да выданняў — са мной здарылася бяда, нечаканая і недарэчная. Участковы ўрач угаварыла легчы ў бальніцу на абследаванне: за здароўем не пісьменнікаў — чыноўнікаў — сачылі, а я ж быў дэпутат ВС СССР, старшыня Вярхоўнага Савета БССР. У бальніцы вырашылі абследаваць страўнік — працэдурна цяжкая і непрыемная. Урач Антон Адамовіч, што яе праводзіў, працуе і цяпер. Гаварун: у час працэдурны ўмеў заваражыць пацыента вясёлымі размовамі. Псіхолог! Я нармальна перанёс экзекуцыю. Пасля вячэры ад сябе блага. Варта было ўзняць трывогу. Не ўзняў — сціпласць сялянская. Знясілены засынаў і прачынаўся. Будзілі прыступы болю. На познім зімовым досвітку дацягнуўся да сігналу трывогі. Была субота. Дзяжурыла загадчыца аддзялення Ірына Аляксандраўна Аляшкевіч — дабрэйшая жанчына, разумны ўрач. Без доўгага агляду яна здагадалася, што здарылася. Нічога не сказала мне, чым бадай пакрыўдзіла. Але праз паўгадзіны з'явіўся хірург Філіповіч Мікалай Яўстафавіч. За ім прыехаў хірург Шорт, кардыёлагі. З'явіўся сам начальнік Упраўлення Уладзімір Сяргеевіч Улашчык, бледны Адамовіч і, нарэшце, сам міністр Мікалай Саўчанка.

Я зразумеў, што справа мая — швах. Пахне смажаным. Кансліум быў нядоўгі. Дыягназ не абвясцілі. Выйшлі прафесары — з'явіліся сёстры: аналіз крыві, электракардыяграма. У хуткім часе вяртаецца Філіповіч. Без сакрэтаў абвясчае:

— Іван Пятровіч, трэба апераваць. Тэрмінова. Непрыемна з'ява, — назваў медыцынскі дыягназ па-лацінску, тут жа растлумачыў: — Прадзіраўлена кішка, развіваецца перытаніт...

— Аперацыя дык аперацыя, — помню, што страху не было, з'явіўся нейкі нават гумарыстычны настрой.

прэзентацыя

Беларускія народныя строі Міхася Раманюка

На маёй кніжнай паліцы стаіць шыкоўны альбом "Беларускае народнае адзенне", прэзентаваны яго аўтарам, этнографам і мастацтвазнаўцам прафесарам Міхасём Раманюком. Некалькі соцень фотаздымкаў, зробленых аўтарам у шматлікіх экспедыцыях, сталі не толькі асновай згаданага альбома, але і матэрыялам для грунтоўнай працы па мастацка-графічнай рэканструкцыі традыцыйных беларускіх строяў. Вынікам гэтай працы была выстава "Беларускі нацыянальны касцюм" у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі ў 1996 годзе, за год да заўчаснай смерці Міхася Раманюка. Патрабаваўся пэўны час і руплівая праца сына Міхася — Дзяніса, каб свет убачыў зробленае даследчыкам у выглядзе альбома "Беларускія народныя строі".

Міхась Раманюк

БЕЛАРУСКІЯ НАРОДНЫЯ СТРОІ

Прэзентацыя альбома з такой асаблівасцю адбылася ў касцёле Святога Роха на Залатой горцы ў Мінску. Ён прысвечаны аднаму з самых значных відаў народнай творчасці — нацыянальнаму адзенню. Як піша ў прадмове аўтар, «яго аснову складаюць малюнкi з выявамі беларускіх сялян і мяшчан, апранутых у святочнае, традыцыйна-абрадавае адзенне XIX — сярэдзіны XX стагоддзя. Кожны малюнак — не фантазія аўтара. За ім — велізарная інфармацыйна-збіральных і даследчая праца. Перад вамі — навуковая, мастацка-графічная рэканструкцыя народных строяў Беларусі ўсіх этнаграфічных рэгіёнаў.

Матэрыял для рэканструкцый збіраўся аўтарам больш за чвэрць стагоддзя ў аддаленых вёсках краіны, дзе захаваліся традыцыйны ўклад жыцця і рукатворнае народнае адзенне непаўторнай прыгажосці, дзе бе-

ларуская сялянка магла гадзінамі апавядаць, як строіліся да свята яе бабуля і маці, што яны бераглі да рытуалу радзінаў і да адыходу на вечны спачын».

На старонках выдання змешчаны 62 рэканструкцыі сямі рэгіёнаў Беларусі, якія даюць уяўленне аб найлепшых узорах майстэрства беларускага народа. Асаблівую павагу выклікае тое, што рэканструкцыі зрабіў адзін чалавек, які працаваў як вучоны, даследчык, фатограф і мастак.

Трэба адзначыць і паслядоўную, мэтанакіраваную работу Дзяніса Раманюка, які крок за крокам даводзіць да лагічнага завяршэння тое, што не паспеў зрабіць яго бацька. Дзякуючы яго намаганням, усё зробленае Міхасём Раманюком паступова становіцца набыткам грамадства. Можна згадаць выданне ў 2001 годзе манаграфіі "Беларускія народныя крыжы" — апошняй працы М.Раманюка.

Менавіта пра гэта казалі на прэзентацыі альбома намеснік міністра інфармацыі Беларусі Ігар Лапцёнак, намеснік міністра культуры Валерый Гедройц, галоўны рэдактар часопіса "Мастацтва", доктар філасофскіх навук Вадзім Салееў. Аб высокім мастацкім узроўні альбома гаварыў старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрый Сурскі, які ўручыў Дзянісу Раманюку ганаровы знак "Лепшае выданне ў галіне дызайну за 2003 год".

Дарэчы, гэта не адзіная адзнака якасці выдання. На Беларускім рэспубліканскім конкурсе "Мастацтва кнігі-2004" Дзяніс Раманюк быў узнагароджаны дыпламам першай ступені за выданне альбома "Беларускія народныя строі" і спецыяльным дыпламам "За высокую выдавецкую культуру".

Нельга не згадаць і тыя арганізацыі, якія зразумелі знач-

насць працы Міхася Раманюка не толькі для беларускай, але і сусветнай культуры і аказалі фундаментальную падтрымку. Гэта мінскае прадпрыемства "Мілавіца", фірма "Siemens mobile" ў Беларусі, Беларуска-Швейцарскі банк, фундацыя імя П.Крэчэўскага і шэраг іншых. Сёлета Міхасю Раманюку споў-

нілася б шэсцьдзесят гадоў. Ён зноў з намі, бо жыве і дае плён справа яго жыцця.

Людген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: вокладка альбома "Беларускія народныя строі"; Міхась РАМАНЮК у час працы над рэканструкцыямі.

Фота аўтара і з альбома.

жыццёвыя сюжэты

Лермантаўскае водгулле

Жыве на Віленшчыне, у Пабраддзі, даўнейшым Заброддзі, дзеяч беларускай дыяспары ў Літве доктар-рэнтгеналаг Станіслаў Міхна. З малых гадоў ён мае да ўсяго цікаўнасць. Ды і жыве ў надзвычай цікавым закутку Віленшчыны, якраз у тых мясцінах, дзе нарадзіўся лепшы прыяцель Францішка Багушэвіча Зыгмунт Нагродскі.

Як лекару, як доктару Станіславу Міхну давялося сустрэць на сваім жыцці шмат цікавых людзей. Адна з іх — пані Юля Даніловіч. Яна была калісьці ў дружбе з тутэйшым абшарнікам Сяргеем Марчанкам. Жыла ў яго маёнтку Дзідзялоўка. Гэта недалёка ад Пабраддзя.

"У маёнтку быў культ Лермантава, — распавядала Станіславу Міхну спадарыня Юля Даніловіч. — У чым культ? Часта ў маёнтку Марчанкі гадвалі Лермантава, Лермантавых... У зале гасцёўні на ганаровым месцы вялікі алейны паэтаў партрэт. Мелі Марчанкі яго кнігі розных гадоў выдання. Нямала ведалі і з лермантаўскай паэзіі на памяць..."

Станіслаў Міхна дачуўся аб пані Юлі Даніловіч у 1978 годзе. Тады ж з ёю і спаткаўся. Было жанчыне на тую пару восем-

дзесят тры гады. Жыла яна бедна, ледзь не жабравала. "Як ішоў да яе, дык батон каўбасы купіў, — згадвае Станіслаў. — Жыла надгаладзь. І гэта было трагічна. Яна ж была адукаваная, некалі належала да высакасвецкага саслоўя. Гэта быў светач розуму. Гаварыла вольна па-французску, па-нямецку. Усю класіку прачытала ў арыгінале. Яна казала: "Мне ўсё роўна, як чытаць: па-французску, па-нямецку ці па-руску..."

Ведала латынь... Цэлы сшытак лацінскіх афарызмаў склакла. З памяці, без кніг. Што да сваяцтва пана Марчанкі з родам Лермантавых, то пані Юля ўдакладніла, што гэты пан адбіў сабе жонку ў генерала Чубінава. Вось якраз жончына маці і была з роду Лермантавых".

Пра гэты лермантаўскі след на Віленшчыне малады рэнтге-

нолаг у сваю пару наважыўся паведаміць Іраклію Андронікаву, які тады лічыўся самым вядомым лермантазнаўцам. У тым жа 1978 годзе Стасю выпала паездка ў Грэцыю, куды ў той час ездзілі праз Маскву. Стась цэлы дзень шукаў Андронікава. Раздабыў тэлефон, але самога гаспадара ў Маскве не прыспеў. Ён бавіў час на лецішчы. Яго сакратар, выслушаўшы рэспандэнт з-пад Вільні, параіў: "А вы пра гэта ўсё напішыце..." Станіслаў, шчыра жадаючы штосьці новае дадаць у лермантазнаўства, вядома ж, напісаў. Але, на вялікі жаль, не атрымаў ад Андронікава ніякай весткі. "Мусіць, — выказвае сваё меркаванне з гэтай нагоды Станіслаў, — Андронікаву было ўжо не да майго пісьма, не да маіх знаходак. Яму, пэўна, моцна нездаровілася, бо яго сакратар, як зараз памятаю, ска-

заў па тэлефоне такім нізкім голасам і, пэўна, з грузінскім акцэнтам: "Іраклія Луарсавовіча нет дома. Он на даче. Он удивительно плохо себя чувствует..." Мяне, — згадвае Станіслаў, — вельмі ўразіла гэтае незвычайнае спалучэнне слоў "удивительно плохо себя чувствует".

Здавалася, такая няўдача павінна была расчараваць Станіслава. Тым не менш, ён працягваў цікавіцца спадчынай тутэйшага пана Марчанкі, шукаючы ў ёй лермантаўскія сляды. Хтосьці з яго пацыентаў шапнуў, што ў недалёкай ад Пабраддзя вёсачцы Спінгла, у адзінокай на водшыбе хаціне, перахоўваецца колькі малярскіх абразоў з маёнтка Марчанкі. "Я тут жа сеў на "хуткую дапамогу", — працягвае Станіслаў, — і паехаў у тую вёску. Там жыла адзінокая бабуля. Яна калісьці

служыла ў Марчанкі. З ляхты (так на Віленшчыне называюць гарышча) знялі два партрэты — самога Марчанкі і яго сына ў колішнім ваенным абмундзіраванні — і два венецыянскія кражывіды. Гэтыя рэчы і цяпер у мяне. Пані Юля Даніловіч перадала мне ўвесь свой архіў, усе свае сямейныя паперы. Я пагартаў іх, — распавядаў далей Станіслаў. — Але выразнага дакументальнага следу повязі з родам Лермантава ў іх не прасочваецца. Ёсць толькі вуснае паведамленне, і яго можа ўдасца калі-небудзь і каму-небудзь з даследчыкаў пацвердзіць..."

...Віленшчына... Яна прываблівала позірк шмат якіх выдатных людзей і іх нашчадкаў. Згадаем, працяглы час жыў на Віленшчыне сын Аляксандра Пушкіна — Рыгор.

...Повязь роду Лермантавых з Віленшчынай даўня. Дакладна вядома, што далёкі продка Міхаіла Лермантава Георг Лермант быў наймітам войска Вялікага княства Літоўскага...

У творчай спадчыне самога М.Лермантава таксама гучыць беларуская тэма. Прынамсі, у яго "Баярыне Оршы".

Уладзімір СОДАЛЬ.

У цырк — на работу

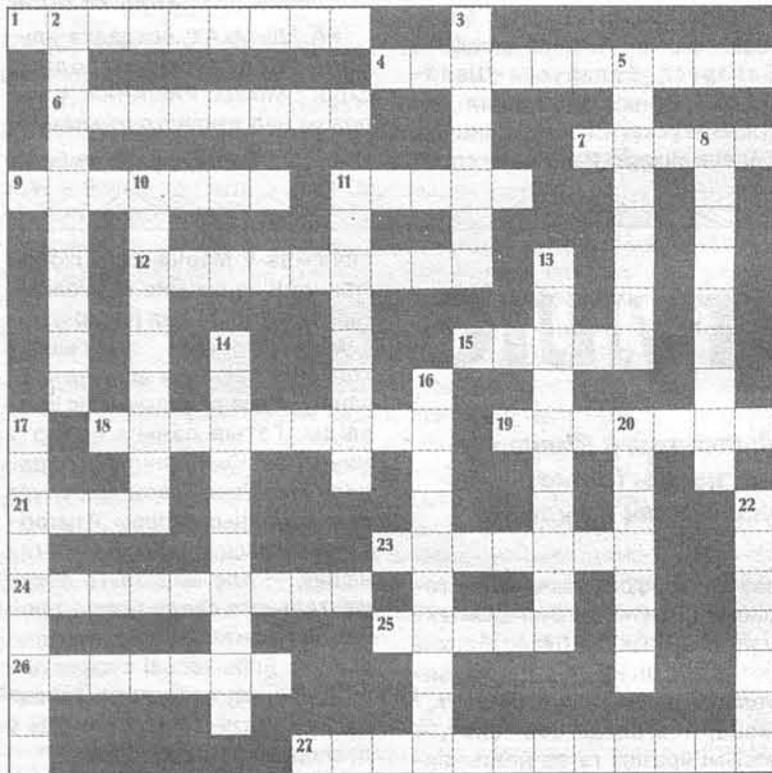
Слова "цырк" у людзей зайсёды асацыіруецца з дзіцінствам, вясёлымі клоунамі, забайнымі дрэсіраванымі звярамі, а кожнае цыркавое прадстаўленне — свята.

Таццяна БАНДАРЧУК (на здымку) прыходзіць у цырк на нялёгкую і адказную работу. Яна — дырэктар Мінскага цырка. Клопаты дырэктара: гэта і зямальная цыркавая праграма, і касцюмы артыстаў, і запрашэнне на гастролі лепшых цыркавых калектываў, і ежа для звяроў — шматлікіх чатырохногіх артыстаў арэны. Затое пастаянныя аншлагі ў Мінскім цырку, якому споўнілася 45 гадоў, гэта таксама работа і заслуга Таццяны Бандарчук.

Фота Генадзя ЖЫНКОВА, БелТА.

крыжаванка ад любові іонавай

Перакладзіце на беларускую мову

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Созидание. 26. Дыхание. 27. Извещение.
4. Поздравление. 6. Впечатление. ПА ВЕРТЫКАЛІ. 2. Пояснение.
7. Жизнь. 9. Чувство. 11. Зерно. 3. Издание. 5. Опрос. 8. Штопанье.
12. Спасание. 15. Устье. 18. Исчезновение. 19. Ожидание. 11. Случай.
21. Реле (техн.). 23. Легенда. 16. Мнение. 17. Канун. 20. Отте-
24. Прощение. 25. Досье (юрид.). 22. Свадьба.

Апавяданні пра вечнасць

Бутэвіч А.І. У гасцях у вечнасці: Для мал. і сяр. шк. узросту / Іл. Паўла Татарнікава. Мн., 2001. (Сем цудаў Беларусі); Бутэвіч А.І. Званы Нямігі: Для мал. і сярэд. шк. узросту / Іл. Паўла Татарнікава. Мн., 2002. (Сем цудаў Беларусі); Бутэвіч А.І. За наміткай гісторыі: Для мал. і сяр. шк. узросту / Іл. Паўла Татарнікава, Мн., 2003. (Сем цудаў Беларусі).

"Дарагі сябра! Ты трымаеш у руках кнігу, якая дапаможа табе больш даведацца пра твой край, твой род і пра самога сябе. Так-так, не здзіўляйся. Каб лепей зведаць сябе, трэба адчуць і зразумець тую зямлю, на якой жыеш, тых людзей, што дзеілі на ёй не толькі дзесятыкі, сотні, а і тысячы гадоў таму. Трэба спазнаць наш беларускі радавод, узгадаваны і запатрабаваны шматвяковай гісторыяй. Ты — нашчадак даўніх і значных падзей, што ва ўсе часы адбываліся ў нашым краі..." — гэта радкі з уступнага слова да адной з кніг серыі "Сем цудаў свету". Фактычна — аўтарскай серыі, што для вопыту беларускага дзіцячага кнігадрукавання — з'ява арыгінальная.

Выдавецтва "Кавалер Паблішэрс", якое не цураецца выдання кніг на беларускай мове, працуе ў творчым партнёрстве на ніве гістарычнай адукацыі дзяцывы разам з пісьменнікам Анатолем Бутэвічам. Аўтар, літаратар і краязнаўца, вядомы ў апошні час надзвычайнай прыхільнасцю да гістарычнай тэмы, гістарычнай лініі ў мастацкім асэнсаванні рэчаіснасці. Зірнём на тэматыку, якая напайнае дзве кнігі, — "У гасцях у вечнасці" і "Званы Нямігі". Можна меркаваць па назвах расповедаў: "Каложская царква", "Бярэсце", "Крэменевыя шахты", "Крэўскі замак", "Мір — цыганская сталіца", "Музей валуноў", "Мора Герадота". Гэта — з кнігі "У гасцях у вечнасці". У "Званах Нямігі" — "Няміга", "Жыровіцкі абраз Божай Маці", "Камянецкая вежа", "Мірскі замак", "Кітабы", "Смаргонская мядзведжая акадэмія", "Брэсцкая крэпасць". Як бачым, назвы сведчаць, што аўтар, прадстаўляючы гістарычны партрэт Айчыны, робіць акцэнт на з'явах, яркіх момантах, на тым, што так ці інакш знаходзіцца недзе ў глыбіні нашай святодомасці.

Так, пэўна, і павінна быць. Знаёмства з абедзвюма кнігамі пераконвае: Анатоль Бутэвіч у сваім давядзенні як быццам толькі "сямі цудаў" выправіўся ў вялікую дарогу. Спярша пісьменнік хоча давесці, што навакольны свет гістарычна багаты як матэрыяльнымі з'явамі, збудаваннямі, так і адметнымі прыроднымі з'явамі. Прыгожы, лаканічны, дастаткова вывераны нарыс "Мора Герадота". Легенда, якую неаднойчы апісвалі і перапісвалі многія папулярызатары гісторыі, — штуршок не толькі да канкрэтыкі, але яшчэ і вобраз, мастацкі сімвал. Як і ў іншых творах, тут ёсць і элемент павучальнасці, своеасаблівае педагагічнае заданне. Паслухайце канцоўку з "Мора Герадота": "...Цягам стагоддзяў палешукі былі адарванымі не толькі ад усяго

свету, але і ад сваіх супляменнікаў. Лодка стала іхнім звыклым транспартам, лес — іхнім надзейным жыллом, вялікая вада вызначала лад іхняга існавання. І хоць праз вякі яны "паміж пустакай, балот", "на ўзбярэжжы ракі шумнацечнай", ды іхняе светапазнанне не было абмежаваным, не з'яўляліся яны абяздоленымі жабракамі. Гадавалі скаціну, лавілі рыбу, палявалі, даставалі з борцяў мёд. Будавалі судны і сплаўлялі ў далёкія краі сваё дабро ў абмен на тое, чаго нельга было здабыць на балотах, у шматлікіх азёрах і рэках, спрадвечных пушчах. І нічога страшнага, што пушчанскі гушчар не адкрыў ім таямнічую папараць-кветку, што з дапамогай яе чараўнага святла не знайшлі ні скарбаў, ні багаццяў. Галотай сябе яны ні лічылі. Бо не толькі ўмела плялі лапці і хадакі, а цнатліва абергалі і перадавалі ў спадчыну сваю непаўторную мову, дзівосныя паказкі, свае высокага кшталту маральныя заветы і сваю непарушную палешуцкую годнасць.

Такія яны былі — Герадотавы прашчурны беларусы: будзны і неўры, скіфы-земляробы, дзеці вады і лесу, якім выпала плаваць па таямнічым старажытным Моры Герадота. Такімі яны і засталіся — самабытнымі і здатнымі палешукі, выштукаванымі і загартаванымі ракой і ветрам, сонцам і пушчай, працай і песняй.

А пра старадаўнасць і ўнікальнасць гэтага краю сведчаць шматлікія сённяшнія запаведнікі, заказнікі, паркі, музеі, навукова-даследчыя станцыі, помнікі прыроды.

Дык ці адкрые сваю таямніцу "краіна чараўнікоў і ваўкалакаў" Неўрыда, ці набудзе рэальныя абрысы легендарнае Мора Герадота?"

"Мора Герадота" — своеасаблівы гімн старажытнаму Палессю, лірычна-эмацыянальны маналог пра неўміручасць і вечнасць краю, які энергетычна сілкуе і прыродай, і людзьмі ўсю Беларусь. "Мора Герадота" Анатоль Бутэвіча (няхай, уважліва прачытайшы тэкст, услухаюцца ў гэтую прапанову школьныя асветнікі) — твор, патрэбны кожнаму вучню брэсцкага і гомельскага Палесся. Мо нават варта выдрукаваць нарыс, як апошнія старонкі ў школьным дзёніку берасцейцаў, гамельчан?.. Альбо выдаць асобнымі кніжачкамі. Тэкст варты ўвагі як матэрыял для работы ў дзіцячым садзіку, для чытання ў сілках.

У нарысе "Музей валуноў" юнага чытача таксама чакае процыма адкрыццяў. Пісьменнік, падказаўшы адрас сапраўднага музея валуноў у мінскім мікра-раёне Уручча, адштурхнуўшы-

ся ад таго, што навідавоку, звяртае ўвагу на каменны летапіс гісторыі Беларусі. Легенды, дакументальна зафіксаваныя сведчанні выкладзены вобразна, ярка. Літаратар не займаецца хуткапісам, рупіцца, дбае пра мову, выкарыстоўвае ўвесь яе шматлікі арсенал. Але і "Музей валуноў", іншыя "апавяданні пра Айчыну" ставяць і такую праблему, на падыходзе да вырашэння якой знаходзіцца і сам Анатоль Бутэвіч. Праўда выкладанна гістарычна выверанага, падмацаванага фактамі матэрыялу — у гэтым ці не першааснова ў дарозе да чытача.

Гісторыю прыдумвае і перажывае сваім лёсам, сваімі шчаслівымі імгненнямі, а, здараецца, і вялікай крывёю народ, Яго Вялікасць Народ. Але ж у мастацкім тэксце патрэбны і домысел. Домысел як магчымае меркаванне. Чаму б і не? Літаратурна-разнавец Люцыян Клімовіч заўважыў у свой час: "Стрыжнем, вагамі, на якіх адбываецца праверка якасці мастацкага твора на гістарычную тэму, з'яўляецца пытанне аб суадносінах у ім праўды, домысла і вымысла". Творча фантазія павінна падмацоўваць памкненні літаратара ў стварэнні гістарычных персанажаў, у матывацыі іх паводзін, найболей важкіх учынкаў. І ў Даль жа вызначаў домysel як "дагадку, разумнае заключэнне".

Нельга не сказаць пра мастацкае афармленне "апавяданняў пра Айчыну", пра паліграфічнае выкананне кнігі. Выдатна прыдуманы макет, лаканічны і досыць выразны знак серыі. А галоўнае — шматзначныя, якія працуюць на тэкст ілюстрацыі Паўла Татарнікава.

Калі гэты водгук рыхтаваўся да друку, у кнігарнях з'явілася чарговая кніга А.Бутэвіча ў серыі "Сем цудаў Беларусі" пад назвай "За наміткай гісторыі". Сюды ўвайшлі нарысы, якія датычацца сівоі даўніны ("Першанасельнікі зямлі беларускай", "Аршанская кальчуга-байдана", помнікаў пісьменства ("Тураўскае Евангелле"), архітэктуры ("Маламажэйкаўская царква-крэпасць"). У "Крычаўскай суднаверфі" расказваецца, як у горадзе на Сожы ствараўся флот для Херсонскага адміралцейства.

Два нарысы прысвечаны нашым суайчыннікам, што праславілі беларускія землі далёка за яе межамі. Гэта дыпламаты, вучоны і падарожнік Іосіф Гашкевіч, першы консул Расіі ў Японіі, і даследчык "кіргізскіх стэпаў" і паўстанец Адольф Янушкевіч.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

E-mail: golas_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://www.belarus21.by>

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 2 387 экз. Заказ 177. Падпісана да друку 23. 3. 2004 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам пазначаны рэкламныя матэрыялы.

Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

© «Голас Радзімы», 2004.